Urma © 2013 by Editura POLIROM

Pe copertă: Foto: din arhiva autorului www.cartearomaneasca.ro Editura CARTEA ROMÂNEASCĂ Bucureşti, Calea Victoriei nr. 133, sect. I Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

A LUI GHEORGHE, ADRIAN Urma / Adrian A lui Gheorghe.

— Bucureşti: Cartea Românească, 2013 ISBN print: 978 – 973 – 23 – 3021-O ISBN ePub: 978 – 973 – 46 – 0000-O ISBN PDF: 978 – 973 – 46 – 0000-O 821.135.1 – 31 Printed in ROMÂNIA CARTEA ROMÂNEASCĂ 2013 roman Adrian A lui Gheorghe Urma Omul nu se va mai schimba în istorie datorită factorilor externi, ci datorită mutaţiilor morale.

F.M. Dostoievski, Jurnal de scriitor Urma 7 1 Aiud, 18 noiembrie, 1960. Dimineaţa, la ora cinci fără cinci, pe când se pregătea schimbarea gărzilor, un gardian a observat pe zăpada proaspătă, căzută peste noapte, urme de bocanci care veneau dinspre gardul de sârmă ghimpată şi care duceau spre pavilioanele deţinuţilor. Urme pe zăpadă se mai găseau, evident, dar ciudăţenia mare era că aceste urme veneau dinspre gard fără să existe şi varianta deplasării persoanei dinspre pavilioane spre gard. A analizat, a privit jur-împrejur, s-a scărpinat în cap încurcat, dar nu a găsit vreo explicaţie. Urmele arătau de parcă cineva ar fi trecut peste gard din afară spre înăuntru şi apoi ar fi intrat în pavilionul înţesat cu deţinuţi.

Urmele erau clare şi erau pe o porţiune aproape neatinsă de alte urme. Lucrul în sine era greu de explicat, mai ales că nimeni, dar absolut nimeni de pe lumea asta nu şi-ar fi dorit să fie înăuntru, într-o închisoare de politici. Gardianul se numea Creţu şi era poreclit de colegi Cocoţoi, pentru că dansase odată pe spinările unor deţinuţi, pe care îi aliniase pe jos, cu burţile pe ciment şi îşi făcuse damblaua lovind cu călcâiele spinările lor încordate, într-un ritm care sugera o bătută de prin părţile Dejului, de unde acesta provenea.

Dansul se numea cocoţoi şi era un amestec de mişcări sacadate, pe călcâie, din dansurile maghiare, alternate cu răsuciri pe vârfuri dintr-un joc românesc, executat, de obicei, în perechi mixte. De ce se

numea cocoţoi? Nu avea nicio explicaţie, probabil că era o denumire locală, apărută în folclorul zonei dintr-o inspiraţie de moment a vreunui animator. Cert e că deţinuţii icneau sub greutatea gardianului, scrâşneau din dinţi, le ieşeau ochii din orbite, de durere, coastele plesneau, coloanele vertebrale păreau nişte becisnice alcătuiri de oase fără nicio consistenţă. Ceilalţi gardieni acompaniau dansul bătând din palme, simulând şi ei mişcările dansatorului. După trei, patru minute de dans înfocat, vreo patru deţinuţi nu se mai ridicară de jos, a trebuit să-i împungă cu bulanul de cauciuc pe care îl purta la brâu, să îi convingă să nu se mai dea victime după un nevinovat moment coregrafic. Ceilalţi deţinuţi i-au preluat şi i-au dus în dormitor, târându-i. „Mama lor de bandiţi!", spusese el atunci. Şi într-adevăr, a doua zi bandiţii erau întregi, se târau pe picioarele lor, fără ajutor.

„Aşa, deci…? Jucaţi teatru?", le spuse el, împungându-l pe unul cu un deget încordat în coaste. Deţinutul a urlat de durere. „Bine, bă, vită, că mai simţi ceva, mama ta de bandit…!"

Acum, însă, situaţia era încurcată. Urmele continuau să rămână pe zăpadă, mute şi pline de subînţeles. Să le neglijeze? Dacă erau parte dintr-o diversiune? Adică cineva, din sistem, încerca să-i verifice vigilenţa…? Posibil, se mai întâmplase. Cu un an în urmă sosise la penitenciar un camion încărcat cu carne de vită şi cal, în amestec, pentru hrana deţinuţilor. Peste noapte o împărţiseră între ei, caralii şi cei din administraţie, în cea mai mare parte, mai şi vânduseră câteva zeci de kilograme unor localnici, ca să facă şi un ban de buzunar. A doua zi dimineaţa însă sosi o maşină a Securităţii şi doi ofiţeri puseră sigiliu pe magazia de alimente şi făcură un inventar fulger. Carnea lipsea.

Şaisprezece persoane, în frunte cu administratorul penitenciarului, luară drumul Tribunalului popular, după care au fost şi ei închişi, întâi la Baia Mare, apoi la Sighet, apoi la Piteşti, iar o parte ajunseseră la Aiud. Se întorseseră acasă, cum s-ar spune. Mai mult, după ce vinovaţii fuseseră pedepsiţi, se află şi misterul întâmplării: camionul cu carne nimerise din greşeală la penitenciar, el ar fi trebuit să ajungă, de fapt, la popota unităţii de Securitate de la Baia Mare, iar la

penitenciar trebuia să ajungă un transport de arpacaş invadat de gărgăriţe, dintr-un depozit militar. Se întâmplase invers. Cel care făcuse încurcătura fusese arestat şi el. Şi şoferul care făcuse cursa, care recunoscuse la interogatoriu că şi el luase un pachet cu carne, a fost arestat. Şi paznicul care dăduse drumul camionului pe poartă, de la depozit, fusese arestat. Şi cel care cântărise carnea fusese arestat. Şi şoferul care dusese arpacaşul la cantina Securităţii fusese arestat.

Dacă analizai mai bine lucrurile şi dacă puneai cap la cap declaraţiile lor, obţinute la anchetă, puteai deduce că totul fusese aranjat după un plan bine pus la punct, amănunt cu amănunt. Bandiţii pofteau la carne, mama lor…!

Ei, atunci, el, Cocoţoi, avusese inspiraţia să nu ducă pachetul de carne acasă, nici să-l ascundă în vestiar, ca mai toţi ceilalţi, ci l-a lăsat undeva într-o sobă metalică părăsită, într-un fel de peghebe, cum se mai numesc bucătăriile de campanie, în care se mai făcea mâncare vara, când se curăţau plitele cele mari, de la bucătărie. Din pricina asta, nici când s-au controlat vestiarele, nici când i-au percheziţionat casă, nu i-au găsit nicio ciozvârtă de carne. Au fost puţini cei care au scăpat. Atunci, pe moment, un ofiţer din trupele Securităţii a spus că totul a fost o înscenare, ca să vadă gradul de loialitate, de moralitate, de ataşament la politica partidului, că a fost o verificare a personalului. Şi ei, în cea mai mare parte, nu rezistaseră. Erau elemente declasate, erau nişte „împuţiţi de burghezi” gata să trădeze cauza…!

Iar carnea ascunsă în soba părăsită, în acel peghebe, se stricase, multă vreme a emanat miasme fetide de hoit.

Cocoţoi nu avea curajul să spună nimic, trecea prin dreptul plitei părăsite cu pas ferit, nimeni nu bănuia de unde vine duhoarea, putea fi a gropii de gunoi din preajmă. După ce viermii şi-au făcut treaba, rămăseseră doar oasele pe care le-au descoperit, vara, deţinuţii trimişi să spele plita. Nu au putut recupera nimic de pe ele.

Şi acum aceste urme care, culmea, veneau dinspre gard…!

Cocoţoi nu ar fi putut să vadă dacă aceste urme se continuau şi în afara unităţii, el însuşi nu putea să iasă din curtea penitenciarului în timpul programului dacă nu primea acordul şefului de tură sau al

altcuiva cu grad mare. De asta, nu putea să-şi dea seama dacă urmele veneau de undeva dinspre oraş, cine mai ştie…! Să anunţe, la schimbare de tură, că descoperise aceste urme ciudate? Cum să o spună, ca să nu intre el în bucluc…?! Adică cineva se plimbase prin curte fără să fie observat? Să se prefacă că nu le-a văzut?

Dar dacă era o nouă încercare, o verificare pusă la cale de Serviciul de Securitate? Hai, să zicem că ar fi urmele unui alt gardian, care s-ar fi dus la gard, să verifice ceva sau din plictiseală, ciudăţenia era că nu exista perechea de paşi, cu dus-întors.

În interior se auzeau zgomotele surde, ale programului de dimineaţă. Rutina zilei. Se făcea sectorul, se scoteau tinetele, deţinuţii făceau mişcările de dezmorţire. În câţiva metri pătraţi, dacă nu se organizau bine, dacă nu îşi armonizau mişcările, nu reuşeau să îşi mişte toţi oasele amorţite de pe scândurile tari ale duşumelei. De asta, de obicei se mişcau în cerc, într-un ciudat dans care părea să fie un marş spre un orizont neatins. Sau de neatins.

Când a sosit, la ora şase punct, adjunctul penitenciarului, Mustea, un fost colonel acum degradat pentru un viol, din câte se spunea, asupra unei cumnate, Cocoţoi se prezentă la raport. Cu glasul gâtuit de emoţie şi frică îi povesti acestuia despre urmele ciudate care apăruseră pe zăpadă.

Mustea, care băuse cu o seară înainte un litru de ţuică tras din borhot de sfeclă de zahăr, simţea în gât efectul unei frecţii cu o perie de sârmă iar în cap auzea tropotul unei cirezi de bivoli în călduri. Îi era rău, aşa că după ce îl ascultă pe Cocoţoi, pe care nici nu îl vedea prea bine printre genele lipite cu un fel de albeaţă scursă, închegată la marginea pleoapelor, bău o cană de apă din găleata aflată la îndemână.

Apoi, ca şi cum s-ar fi trezit, îl puse pe Cocoţoi să mai raporteze o dată. Nu îl crezu pe gardian, aşa că a trebuit să meargă să verifice. Da, urmele erau limpezi, veneau dinspre gard, intrau în pavilion şi de acolo cine ştie unde se duceau…

Primul impuls a fost să înjure şi să-l trimită pe gardian la dracu' cu descoperirile lui, dar îşi dădu seama că putea fi şi o capcană întinsă de cineva, mulţi îi pândeau locul, funcţia, în vremurile astea graniţa

dintre datorie şi vinovăţie era foarte îngustă. Se trezi, gustul dulce de sfeclă îi produse un rictus hidos şi îl făcu să se cutremure ca zgâlţâit de un şoc. Şi atunci se decise, pentru a mia oară, să se lase de băut pentru totdeauna. Era una dintre obişnuitele sale decizii de peste zi, care îi întărea moralul şi îl trezea oarecum.

Disimula şi se simţea mai stăpân pe sine şi pe situaţie.

Cocoţoi îl privea cu speranţă şi teamă. Privirea umilă şi speriată a gardianului îl convinse pe Mustea că nu are de-a face cu o diversiune. Îl luă pe Cocoţoi şi ieşiră afară din curtea penitenciarului. Da, urmele veneau de undeva dinspre oraş, erau limpezi, trecură prin gard fără prea mult efort, o mică ezitare doar, existau câteva unghiuri ale paşilor care păreau să facă un efort, ca să se strecoare peste sau prin gard. Gardul era triplu: un prim gard din beton, rândurile doi şi trei fiind din sârmă ghimpată, bine ţesută. Gardurile aveau peste patru metri înălţime, aşa că nu puteau fi trecute de cineva fără un echipament adecvat. În plus, în foişoarele de la înălţime vegheau santinelele, militarii, care erau dintr-un corp separat de cel al gardienilor. Mustea se trezi de-a binelea.

Când sosi comandantul lagărului, la ora şapte şi treizeci de minute, ieşi el la raport. Comandantul, Geangu, un oltean din Slatina, fost ofiţer în armata română, dezertor de pe Frontul din Est, ca individ care considera nejust războiul contra fraţilor din uresese, în fapt dezertor fără nicio motivaţie ideologică, dar care ştiuse să se scoată, a verificat el însuşi urmele. Era adevărat.

Îi chemă imediat la el pe toţi şefii de tură, pe şefii de la paza penitenciarului, pe toţi gardienii. O parte veniră de acasă, au fost smulşi din somn. Situaţia era gravă, totuşi.

Erau, în sala de şedinţe, vreo sută de persoane. Mulţi habar nu aveau de ce au fost convocaţi, numai că erau obişnuiţi cu alarmele, cele mai multe false, aşa că nu puneau întrebări.

Aşteptau să treacă exerciţiul, ca să plece la treburile lor.

Intraseră în rutină aceste convocări.

După vreo jumătate de oră de aşteptare însă, înţeleseseră că situaţia e de fapt mai încurcată. Vreo evadare? Vreo tentativă de

evadare? Vreun control de la Centru? Vreun control de la organizaţiile din străinătate, cele care se ocupă cu drepturile omului? Orice părea să fie adevăratul motiv al adunării acesteia matinale.

Nişte urme?

Ce urme?

Ale unei persoane care intrase peste gard în incintă…?

Vreun nebun? Că numai un nebun…!

Nu, nu observaseră. Ei păzeau să nu fugă cineva din interior, din celule, nu să nu intre cineva înăuntru, lucru cu care nu se mai confruntaseră niciodată.

Bun, dar dacă cineva, o persoană, a intrat în interior şi nu a mai ieşit, înseamnă că mai este încă înăuntru…! Să se treacă imediat la numărarea deţinuţilor. Dar i-me-di-al…!

Asta o spusese Geangu, comandantul, la sugestia şefului cancelariei, Hegheduş. Aveau la dispoziţie cincisprezece minute. Doar cincisprezece minute…!

În acest timp Geangu, însoţit de câţiva gardieni, trecu la analiza urmelor. Erau urme de bocanc, dar nu de bocanc de gardian sau de ofiţer. După mărimea urmelor, intrusul purta numărul patruzeci şi unu, hai patruzeci şi doi, la bocanci. Nu era prea greu, aşa că urmele nu erau profunde, cred că nu are mai mult de cincizeci şi cinci, cincizeci şi opt de kilograme, spuse comandantul. Ce e ciudat, spuse tot comandantul, e că nu există niciun fel de precauţie din partea individului, sunt porţiuni prin care îşi târăşte picioarele, ca şi cum s-ar fi jucat prin zăpadă. Pe deasupra mai e şi obraznic.

Între timp sosiră gardienii, gâfâind. Îşi făcură treaba. Nu, nu lipsea nimeni din penitenciar, niciun deţinut.

Nu, nu fusese depistat niciun element în plus, niciun deţinut nou, de care să nu ştie. Acolo, înăuntru, laolaltă gardieni şi deţinuţi, ajunseseră să se cunoască, să se compătimească uneori reciproc. E posibil, de altfel, ca în multe cazuri niciunul să nu fi dorit să-şi schimbe soarta cu a celuilalt, din tabăra adversă.

2 Pentru că lucrurile generau deja discuţii, presupuneri, un soi de folclor de puşcărie şi ca să evite cine ştie ce turnătorie, comandantul

Geangu decise că ar fi cazul să anunţe undeva la Centru întâmplarea. Un lucru pasat pe scară ierarhică în sus l-ar fi scutit de orice consecinţe. De asta, după discuţia furtunoasă şi inutilă din sala de şedinţe, se decise să-l sune pe colonelul Şoavă, de la Centrul regional de Securitate. Poate că dacă nu ar fi provocat şedinţa aceea, inutilă, dacă nu ar fi stârnit toată tevatura şi ar fi muşamalizat cazul, acum lucrurile ar fi intrat în normal. Poate că, în acelaşi timp, lucrurile nu erau chiar aşa de grave iar cei de la Centru vor crede că îşi bate joc de ei, cu aşa problemă neserioasă: nişte urme pe zăpadă…!

La ora 9 şi 10 minute sosi un camion militar, cu prelată kaki, din care coborâră vioi vreo douăzeci de militari care, în pas alergător, se aliniară la poarta închisorii. Aveau pistoale mitralieră cu pat rabatabil la piept, aveau căşti metalice pe cap, la şold le atârnau trăişti de culoare verde închis în care zăngăneau nişte unelte potrivite pentru un asalt prelungit.

Toţi erau tineri, tineri, dar lecţia războiului proaspăt încheiat fusese bine însuşită de ofiţerii lor. Militarii se oferiră să păzească obiectivul.

Care era obiectivul?

Urmele de pe zăpadă, le spuse uşor jenat comandantul Geangu.

Tinerii nu puseră, însă, întrebări şi se aliniară de-a lungul şirului de paşi de pe zăpadă, frământând restul curţii cu cizmele lor cu multe blacheuri metalice.

La ora 9 şi 45 de minute sosi un alt camion, învelit cu o prelată neagră de astă dată şi din el coborâră vreo zece indivizi îmbrăcaţi în haine scurte de piele, cu nişte pistoale TT care le atârnau la şold şi cu berete din pânză neagră pe cap. Erau luptătorii Securităţii, care înfruntaseră inamicii regimului din munţi, un fel de trupe antitero în faţa cărora nu exista obstacol de netrecut. Aceştia împânziră penitenciarul, pe care păreau să îl ştie în amănunt, aşa de profesionist se comportau în teren. Pe gardieni îi tratau ca pe nişte biete slugi de puşcăriaşi, privirile lor reci, care nici nu păreau să clipească, treceau prin om ca un fascicul de raze printr-un pahar de apă. Nu-i interesau urmele de pe zăpadă, ei voiau doar să imprime un frison de panică

între cei prezenţi.

La ora 10 şi 10 minute, un elicopter ateriză în preajma închisorii, pe un teren viran, iar din el coborî însuşi colonelul Şoavă. Era un bărbat uscăţiv, cu amprenta unei suferinţe nedefinite pe chip, poate că era vorba de un ulcer care îl tăia cu durerea peste mijloc. Aplecându-se puţin în faţă, colonelul Şoavă salută pe toată lumea, bătând imperceptibil din călcâie.

Întrebă de probe…!

Probe? A urmele de pe zăpadă? Da, da… bâigui comandantul Geangu. Soarele se înălţase destul de bine şi deşi afară încă temperatura era sub zero grade, urmele de pe zăpadă se subţiau. Acum, când se făcuse lumină, lui Geangu i se făcu ruşine de toată tevatura pe care o stârnise. Oare nu o să i se impute aşa mişcare de forţe, de efectiv, de mijloace pentru un lucru fără importanţă? Oare nu căzuse în plasa fals conspiraţionistă a subalternilor săi? Adică ajunsese să-i creadă pe beţivanul de Mustea şi pe mincinosul de Cocoţoi? Simţea că situaţia sa era în pericol.

Colonelul Şoavă se aplecă peste urmele de pe zăpadă păzite de militarii care luaseră în pază obiectivul. Mâna înmănuşată mângâie o urmă, un deget împunse în adâncime altă urmă. Un aer de profesionist preocupat de citirea în urme pe zăpadă i se citea pe chip. Parcă se străduia să citească până în sufletul celui care păşise pe acel petec de zăpadă, ochii mijiţi prelucrau date numai de el ştiute. Conectat la tensiunea momentului, la situaţie, comandantul Geangu se trezi întrebând:

— E grav?

— E dată dracului situaţia, comandante, spuse, rar, colonelul Şoavă. E mai gravă decât credeam. Dacă ar fi evadat un căcăcios de deţinut, îl prindeam în două zile, îl ciuruiam şi gata. Te trimiteam pe dumneata la batalionul disciplinar al cadrelor, mai azvârleam zece în puşcărie, dintre gardieni şi gata. Dar aşa? Aici e un semn limpede de înfruntare pe care şi-o permite cineva care se joacă cu noi. Aceste urme sunt o declaraţie de război…!

Comandantul Geangu respiră uşurat. Nu situaţia în sine,

gravitatea ei, îl interesa, ci faptul că nu stârnise atâta tevatură degeaba. Da, colonelul Şoavă găsise că situaţia e gravă, că el, Geangu, avusese dreptate să raporteze. Îşi făcuse datoria şi era mulţumit. Îi iertă în gând pe beţivanul de Mustea şi pe pramatia de Cocoţoi. Nici la deţinuţi nu se mai gândi cu acea ură profesională pe care i-o stârneau în fiecare zi. Da, el trebuia să îi urască, ura era trecută în fişa postului. Şi trebuia să se comporte cu ei ca şi cum fiecare gest îi era dictat de ură. Acum, când îl văzu pe colonelul Şoavă stând pe vine în faţa urmelor de pe zăpadă, dând din cap cu gândurile departe, deţinuţii nu i se mai părură nişte bestii bune de zdrobit, le recunoscu oarece calităţi umane. Dacă reacţionau la sistemul de detenţie, înseamnă că puteau fi luaţi în seamă ca fiinţe raţionale.

Puteau fi dresaţi, cu oarece perseverenţă.

3 În acea zi deţinuţii nu au mai fost scoşi la plimbarea de un sfert de oră care li se cuvenea, conform Regulamentului.

Din oră în oră se deschideau uşile grele, metalice, scârţâitoare ale celulelor şi erau număraţi. Iar şi iar. Această repetată numărătoare plus eliminarea plimbării din program îi făcură să creadă că vreunul dintre ei evadase. Şi-au transmis întrebarea prin ciocănituri în perete, din celulă în celulă, iar la sfârşit descoperiră că nu, nu evadase nimeni. Nici măcar nu încercase cineva, ei ar fi fost primii care să o ştie. De asemenea, nimeni nu ştia de ce se fac aceste repetate apeluri, ce e cu îngrijorarea din atitudinea gardienilor.

— Poate vin americanii!? sugeră un deţinut în alfabetul Morse.

Răspunsul îi veni de departe, tot în acelaşi limbaj:

— Americanii ne-au vândut ruşilor pe o sticlă de vodca şi trei boabe de icre la Yalta…!

— Churchill e un porc, vibră în perete un alt mesaj.

— Da, dar Hruşciov e o turmă…! se amplifică răspunsul.

Mai mult, la cină deţinuţii primiră o porţie de orez fiert cu cartofi, cantitatea era vizibil mai mare decât de obicei.

Iar în ceai se ghicea dulceaţa zahărului.

— Cred că Europa se interesează de noi, transmise cineva prin pereţi.

— E o comisie care va lua fiecare caz în parte, cei nevinovaţi vor fi eliberaţi…

— Dar cine e vinovat aici?

— Ruşii s-au înţeles cu americanii să elibereze toţi deţinuţii politici contra deschiderii tehnologice către lagărul socialist…

— De unde ştii…?

— Am eu informaţiile mele, am şi eu sursele mele…

— Ai pe naiba…!

4 Colonelul Şoavă a plecat după ora unu, când din urmele de pe zăpadă rămăseseră doar nişte nevinovate amprente lichide, care nu mai arătau niciun sens al paşilor. La plecare i-a spus comandantului Geangu:

— Sper să pot să nu te în fund prea tare…!

— De ce aţi face-o? întrebă comandantul.

— Pentru că într-o închisoare de politici, în care fantomele se mişcă după bunul plac prin curte, cineva trebuie să plătească. Şi până prindem fantoma, trebuie să stăpânim situaţia. Şi vântul dacă mişcă prin curte de capul lui, cineva trebuie să o ia pe cocoaşă…!

5 Comandantului Geangu i se puse un nod în gât şi multă vreme după plecarea colonelului Şoavă avu senzaţia de sufocare.

— Ah, cât de uşor poţi să mori! filosofă el în faţa secretarului său, Hegheduş, un ungur de treabă care era de toate pentru comandant, de la dactilograf, la paznic, de la combinator în relaţiile şefului său cu superiorii, la şofer atunci când Geangu nu voia să i se cunoască ieşirile sale în locuri cu grad sporit de intimitate, cum le numea chiar el.

Hegheduş îl aprobă, da, într-adevăr, se moare uşor, văzuse atâtea cazuri, mai ales de când lucra la penitenciar, dar situaţia aceasta, de acum, nu este una atât de disperată.

După părerea sa, topindu-se urmele de pe zăpadă, probele dispăruseră iar colonelul Şoavă nu va putea face raportări care pot să pară, de acum înainte, fanteziste.

— Da, îi răspunse Geangu, dar există un nivel la care nu probele contează, ci raportările, principiile. Aici, jos, într-adevăr, lucrăm cu

amănunte, în viermuiala noastră orice contact are concreteţea lui. Dar la un anumit nivel se lucrează cu numere mari, se lucrează cu idei, acolo se vorbeşte în numele unei revoluţii care nu a fost dusă până la capăt, care este în curs. Şi de la acel nivel sunt sacrificate amănuntele, indivizii sunt minuscule piese pe o tablă de şah mare cât lumea. Când joci şah, de exemplu, te interesează emoţia unui pion sacrificat într-un schimb de piese? Nu.

Ei, tot aşa, nu interesează, în numele unei revoluţii, sacrificarea unui individ. Da, colonelul Şoavă va raporta la Bucureşti că la Aiud, noaptea, au fost depistate nişte urme suspecte în curtea închisorii, că el a anchetat cazul, că nu s-a găsit un vinovat cert… Iar vinovatul cert devine, în ochii Centrului, comandantul închisorii, el, Ilie Geangu. Că e vorba de urme pe zăpadă? Că e vorba de scris lozinci antipopulare pe gardurile închisorii? Că e vorba de vreo evadare? Vinovat e comandantul. Îşi mai aminteşte el, Hegheduş, de evadarea din 1952? Atunci trei deţinuţi, care lucrau într-un atelier de tâmplărie, reuşiseră să întrerupă curentul în întreaga închisoare, noaptea şi se furişară peste zid. Au fost prinşi, au fost condamnaţi la moarte, dar vinovat a fost găsit comandantul Dorobanţu, care şi-a pierdut funcţia. Ca pe o măsea stricată l-au scos din sistem după ce slujise cu atâta devotament cauza…! auzise că Dorobanţu s-ar fi sinucis mai apoi, dezamăgit, după ce începuse să bea ca să uite. Unii au spus că i se activase conştiinţa, că îl măcina, alţii au conchis că era vorba doar de o apucătură genetică, toţi din familia lui muriseră beţi în şanţ.

— Am vorbit de toate, spuse Hegheduş, dar nu am lămurit, totuşi, de unde ar fi putut să provină urmele. E limpede că nu sunt de la gardieni. E limpede că nu sunt de la personalul administrativ. Mai rămâne să vedem în ce măsură vreun deţinut ar fi putut să facă acele urme. Poate e vreun somnambul, că altfel nu se explică. De asta, ar trebui să facem o anchetă discretă printre deţinuţi. E posibil ca acolo să fie ceva, ceva… Dacă descoperim cine a făcut acest lucru, atunci evităm şi neplăcerile, în cazul în care colonelul Şoavă ar raporta la Bucureşti.

Comandantul Geangu găsi bun sfatul. De asta decise să-i cheme

pe toţi şefii de schimb, ai santinelelor şi ai gardienilor. Le-a amintit datoria lor faţă de patrie. Le-a amintit datoria lor faţă de penitenciar, ca univers al confortului lor, al bunăstării lor. Le-a amintit, apoi, de datoria lor faţă de el, cel care îi ţine de atâţia ani închizând ochii la una, la alta, angajându-le rudele.

Dacă ar veni altul, acum, lucrurile ar lua întorsături neprevăzute. De asta le cerea să descopere, urgent, ale cui erau urmele. Era important, era decisiv pentru toată lumea.

6 Noaptea a nins din nou. Nu mult, dar îndeajuns cât să împrospăteze curtea mohorâtă a închisorii. Întâmplările din ajun modificaseră ceva din comportamentul gardienilor care nu mai depuseseră atât de mult zel în programul de seară-noapte al închisorii. Bandiţii stăteau în aşteptare, ştiau prea bine că fiecare slăbiciune de moment ascunde o şi mai mare ofensivă a caraliilor. Dimineaţa gardianul Maluţ alergă la şeful de tură cu o veste care avu efectul unui trăsnet: Urmele au apărut din nou! În acelaşi loc, în acelaşi sens. Erau ca o replică fidelă a celor de ieri.

Adjunctul comandantului, Mustea, înmărmuri la auzul veştii.

Comandantul Geangu îşi duse mâna la inimă, i se păru că se oprise.

Au analizat urmele: erau la fel, depăşeau gardul ca pe nimic, ajungeau la intrare în pavilionul doi, pe ciment nu se mai distingeau paşii. Dar ar fi putut ajunge la oricare alt pavilion, pentru că exista o bordură de ciment între acestea, acoperită, care comunica cu toate pavilioanele.

Hegheduş îl găsi pe Geangu cu capul între palme, la birou.

— Vă e rău?

— Nu, crăp de bine…!

Să-l anunţe pe Şoavă? Ar fi însemnat să-şi semneze pe loc actul de condamnare.

Să ascundă faptul? Ar putea fi încadrat la complicitate.

Să se prefacă, cumva, că nu bagă în seamă reapariţia urmelor? Vreun turnător din mulţii care îl pândeau, din preajmă, ar fi putut să-l toarne la superiori.

Viaţa de dimineaţă a închisorii se desfăşura după toate regulile. Se auzeau zgomotele înfundate ale uşilor de metal care se trânteau, ale zăvoarelor care se închideau, ale paşilor gardienilor, ale deţinuţilor… O oarecare intimitate tihnită se simţea în atmosfera aceea de iad, dar acolo unde regulile se respectă, chiar şi cel mai rău lucru are un aer suportabil.

La ora 8 începea plimbarea zilnică a deţinuţilor. Dura câte cincisprezece, douăzeci de minute şi se desfăşura după anumite reguli. Erau scoşi deţinuţii din câteva celule, pe rând, mişcarea se făcea în cerc, la distanţă de opt paşi unul de altul, să nu poată comunica nici într-un fel. În dimineaţa asta comandantul Geangu se decise să urmărească el însuşi plimbarea. Voia să-i vadă pe deţinuţi, să-i privească în ochi, să ghicească, poate, care era cel care se plimba noaptea prin curte, nevăzut, trecând fără să fie simţit peste garduri – sau prin garduri? – atentând, practic, la libertatea lui, a comandantului.

Dacă l-ar ghici, dacă l-ar descoperi, l-ar ierta.

Avea, în acele momente, în suflet o mărinimie care provenea dintr-o oboseală sufletească. Era lipsit de energie şi de voinţă.

Deţinuţii treceau prin faţa lui ca nişte umbre care târau greu, greu, după ele, un trup de pământ. Parcă înotau prin aer, parcă mergeau cu încetinitorul. Geangu le căuta privirile, dar umbrele acelea îl ignorau ca purtate de lucruri interioare, îşi mişcau picioarele ca şi cum ar fi rupt cu ele dune de nisip. Din când în când tresăreau, când gardienii îi împungeau cu bastonul de cauciuc în spate, fie grăbindu-i pe unii, fie temperându-i pe alţii, ca să nu-i ajungă pe cei din faţă. Distanţa de opt paşi trebuia păstrată.

După ce două schimburi de deţinuţi îşi făcură plimbarea, împinşi brutal în celule de gardieni, comandantul Geangu îşi dădu seama că nu va afla mare lucru de la aceştia, că îşi pierde timpul de pomană. Împinşi în celule, deţinuţii îşi vor continua mişcarea, se vor învârti multă vreme în cerc.

Pentru că în celule nu aveau voie să stea pe pat, nu aveau voie să doarmă, nu aveau voie să vorbească între ei decât în şoaptă. Orice încălcare de consemn se pedepsea cu izolare la Zarcă. Şi acolo era

exterminare pe faţă…! Lui Geangu îi răsunară în cap, ca ivite din drojdia memoriei, cuvintele lui Mustea: Nu trebuie lăsaţi nici să doarmă, ca să nu fugă din realitate. Să le dăm realitate, să le-o băgăm pe nas, pe gură, pe fund…! Să o simtă, mama lor de tâlhari! Nici să moară nu trebuie lăsaţi, că şi asta e o fugă…!

Când ieşi pe platou a treia grupă, comandantul Geangu făcu semn cu mâna unui deţinut să se apropie. Acesta se opri o clipă din mers, îl privi pe comandant, după care îşi continuă drumul ca şi cum nu ar fi înţeles semnificaţia acelui gest.

— Bă, te cheamă comandantul, banditule…! îi strigă un gardian.

Banditul ieşi din rând şi rămase într-o poziţie de aşteptare neştiind ce să facă, cât să îndrăznească să se apropie.

Gardianul se îndreptă spre el cu gândul să-l plesnească, ca să-i dea un imbold şi în acelaşi timp să-i reamintească care îi e statutul în acea conjunctură. Însă comandantul îi făcu semn gardianului să se oprească şi îl îndepărtă cu un gest, apoi îi făcu semn deţinutului să se apropie. Acesta se apropia şovăielnic, lipsit de vlagă. Întâi îi văzu bocancii, purta patruzeci şi unu, patruzeci şi doi poate…! Bocancii erau scâlciaţi, legaţi cu un capăt de sfoară la vârfuri, să nu se dezlipească.

Da, putea fi chiar el, de ce nu? Şi ce ar fi să-l descopere din prima…? Faţa îi era vineţie, neagră, trupul schilod era înfăşurat într-o haină de sac, aspră, pe care se mai ghiceau nişte dungi verticale maronii, şterse de atâta folosinţă.

— Cum te cheamă?

— Mareş. Teodor Mareş…!

— De ce eşti închis?

— Nu ştiu…!

— Nimeni nu e închis degeaba aici, deţinut…! Glasul lui Geangu se întări, dar se abţinu să fie prea dur.

— Poate că ai uneltit împotriva Statului şi a ordinii sociale…! îi sugeră comandantul.

— Nu, Statul mi-a furat mie casă, cariera, familia…! El a uneltit împotriva mea. Eu l-am slujit ca ministru, o vreme, el m-a sancţionat pentru că i-am fost loial.

Comandantul simţi o enervare uşoară, dar se abţinu.

— Bine, deţinut, să zicem că e aşa… Dar cum poţi să faci o lume nouă cu mentalităţi burgheze, învechite. Istoria se grăbeşte, nu are timp să aştepte până ce se conving toţi retrograzii de avantajele noului sistem politic. Mai degrabă sacrifici câţiva indivizi, decât să sacrifici un popor. Aşa cred…

Deţinutul ridică privirea, îl privi pe comandant cu o milă care îl stârni pe acesta, îl jigni. Dar nu se grăbi să reacţioneze, îşi dădu seama că deţinutul acesta ar putea să-i dezvăluie şi alte lucruri, care îl interesau.

— Uite, vreau să te întreb ceva, spuse comandantul Geangu apropiindu-se de deţinut ca şi cum ar fi vrut să-i încredinţeze o taină. De ceva vreme sunt nişte urme ciudate prin curtea închisorii, unele pleacă peste gard, altele vin…

Şi nimeni nu poate să spună despre cine este vorba, nu este semnalată nicio evadare, nu lipseşte nimeni la apel. Cum îţi explici acest lucru?

Deţinutul îl privi pe comandant cu interes, mai întâi.

Apoi cu o grimasă de surpriză. Apoi cu oarecare dispreţ.

— Şi chiar dacă aş şti, cum vă imaginaţi că aş putea să-l demasc pe un semen…?! Niciodată.

Fără să-şi dea seama Geangu se apropie de deţinut cu gândul să-l plesnească peste gură. O făcea instinctiv, un gest reflex în faţa unei înfruntări pe faţă. Dar când îi zări zâmbetul întins pe toată faţa, îşi dădu seama că pierduse în această confruntare. Aşa că, lăsă pumnul jos şi îi făcu semn deţinutului să-şi reia plimbarea. Acesta se puse în mişcare încet, ca şi cum ar fi pornit un mecanism uzat, care avea nevoie de un impuls interior aparte ca să o ia din loc.

7 Aşa deci, se frământa comandantul Geangu. Chiar dacă ar şti, nu ar spune…! Cine pupăza mamii lor se cred ăştia?

Mă, îi legăm cu picioarele în butuci, să fugă cu butucul după ei. Îi băgăm pe toţi în lanţuri, mama lor de bandiţi.

Îi belim de piele fâşie cu fâşie şi punem sare pe ei…! Şi atunci o să spună tot, tot, tot…!

Bulgărele de zăpadă o luase la vale, nu-l mai puteau opri.

Trebuiau, însă, să descopere misterul urmelor.

Geangu îl chemă la el pe Mustea.

Da, lucrurile nu erau simple.

Da, realitatea o luase razna.

Da, adunarea aceasta de bandiţi e vinovată de toate relele din lume.

Da, la Centru se vorbeşte de cazul de la Aiud, de faptul că prin curte apar urme şi nimeni nu observă mişcările…

E îngrozitor.

Da, vor fi urmări.

Da, s-a dus dracului binele!

Da, trebuie strânşi cu uşa, cu menghina, cu cleştele de testicule, să mărturisească, mama lor de bandiţi…!

Da, dar sunt încăpăţânaţi…!

Da, dar…!

Da…!

Da…!

Apoi au fost chemaţi şefii de tură ai gardienilor, şefii de schimb ai santinelelor.

Apoi au fost chemaţi gardienii, paznicii, santinelele.

Stăteau înghesuiţi, umăr la umăr, livizi, în sala de întruniri a închisorii. Dacă ar fi tras cineva cu gloanţe spre ei, acestea ar fi ricoşat, aşa erau de încordaţi.

Ce dracu' păzesc? Li s-a făcut de bulău…?

O să înfunde carcera, dacă nu află cine le umblă pe sub nas…!

Le-a dat solde, prime, mâncare, medicamente, le-a angajat nevestele, copiii, fraţii…! I-a făcut oameni din ciobani, din ţărani pârliţi, din ciomăgari de doi lei pe uliţa satului!

I-a îmbrăcat, i-a încălţat, le-a pus pâinea şi cuţitul în mână!

I-a scăpat de foame, de frig, de muncă la câmp…!

Văzându-i înfricoşaţi, comandantul Geangu schimbă puţin tonul.

Au căldurică, au mâncărică, au pătuţ cald, au lefşoară, de ce dracu' nu sunt atenţi să nu le treacă norocul printre degete? Ce

aşteaptă? Să le facă el treaba? El pleacă, el s-a săturat de atâta incompetenţă, de atâta nesimţire, de lipsă de respect şi de lipsă de profesionalism…! El s-a săturat să fie luat de fraier, de prost de bun, să-i tot acopere când îşi bat joc de meserie, de misiune, să-i ducă în spate ca pe nişte trântori…!

— Bă, vă angajăm nevestele aici, că voi sunteţi muieri proaste, voi dormiţi în bocanci, bandiţii vă dau cu tifla când au chef, vă regulează când li se scoală, vă scuipă şi voi ziceţi scuzaţi…!

Ce-aţi zice, bă, să fiţi voi în locul bandiţilor şi ei să vă păzească? Că dacă nu beliţi ochii, aici o să ajungem, o să fugă ăştia, o să facă revoluţie şi o să vă pună pe voi în belciuge…!

La cât de vigilenţi sunteţi voi aici, la datorie, pot să vină americanii şi cu bicicletele să atace închisoarea, că voi nu sesizaţi, voi dormiţi ca scroafa în coteţ până o să vă treziţi cu cuţitu' la gât…! Tu-i gâţii mă-sii!

Credeţi că eu nu ştiu că deţinuţii trag aghioase ziua, în loc să râme în beton?

Credeţi că eu nu ştiu că noaptea dormiţi ca porcii şi sforăiţi de se cutremură puşcăria? Şi în timpul ăsta, ce fac bandiţii? Fac planuri să fugă, să-şi bată joc de noi, de poporul muncitor, de conducerea de partid…! Bă, voi aţi auzit ce a făcut partidul pentru voi? Voi înainte de culcare, dimineaţa la trezire spuneţi măcar aşa, în gândul vostru, mulţumesc, ţie, partidule, că m-ai făcut om? Că dacă nu era partidul nostru, acum eraţi în bălegar până la brâu…!

Comandantul Geangu privi adunarea aceea înghesuită, umăr la umăr dar nu mai desluşi niciun chip clar. Feţele se făcuseră o masă uniformă, nu se mai citea nicio expresie, poate doar o groază generală. De asta simţi nevoia să continue, domina şi enervarea care îl cuprinsese îi făcea bine.

— Bă, acum doi ani un bandit a trimis o scrisoare din puşcărie tocmai la un radio străin…! Cum a fost posibil?

Că n-a pus-o prin poştă, la oficiul poştal! Nu. Nu a trimis-o printr-o păsărică. Nu. Nu a expediat-o prin sfântul duh.

Nu…!

Acest nu, repetat, era resimţit de acea adunătură ca o lovitură de ciocan aplicată în creştetul capului.

Comandantul Geangu tăcu mâhnit, obosit. Numai că liniştea care se lăsă era mult mai apăsătoare decât discursul dezlănţuit şi acuzator.

8 Adevărul era, de data asta, numai la deţinuţi. Numai unul, doi dintre ei ştiau despre ce e vorba, că dacă ar fi ştiut şi vreuna dintre vitele astea de gardieni, nu cred că nu ar fi spus, că e în joc pielea şi cariera tuturor, medita comandantul Geangu. Trimisese pe toţi gardienii să ia la puricat fiecare celulă, să verifice pe fiecare om, să tragă de limbă pe fiecare deţinut. Mai în fiecare celulă erau unu, doi deţinuţi dispuşi să vorbească, la o adică, trebuiau motivaţi să o facă şi de data asta, pentru că acum situaţia era, cu adevărat, specială. Dramatică, chiar.

Gardienilor le-a transmis textual:

— Luaţi-i cu lugu, lugu. Luaţi-i cu binişorul. Le promiteţi că le faceţi raport celor care colaborează, că le reducem din pedeapsă. Îi ameninţaţi cu Zarca pe cei care ar şti ceva şi nu spun. Le vorbiţi de mame, de Dumnezeu, de dracu'.

Le spuneţi că le dăm supliment la magiun, mama lor de bandiţi. Că-i umflăm cu carne de cal, până or necheza.

Dacă simţiţi că vreunul ştie ceva şi nu spune, îl luaţi la interogatoriu. Dacă nici acolo nu vorbeşte, apoi să nu mai vorbească niciodată…! Bă, le măsuraţi copitele, să vedeţi dacă seamănă cu urmele de pe zăpadă. Îi puneţi să-şi înghită bocancii, mama lor de bandiţi, de guzgani, că numai de asta le arde, să umble, să fugă, să ne fure, să ne facă să pe blestemăm noi zilele. Decât să plângă mama, mai bine să plângă curva de mâne-sa, aţi auzit?

Nu neglijaţi niciun amănunt din ce spun, din ce mărturisesc, cu binişorul sau la interogatoriu. Dacă nu-i beliţi, vă belesc eu.

Mustea! Şi morţii îi interoghezi, m-ai auzit? Şi dacă-i mă-ta şi simţi că ştie ceva, o regulezi ca să spună tot, m-ai auzit?

Dacă nu descoperiţi cine a făcut urmele de pe zăpadă, vă băgaţi singuri în celule, vă încuiaţi pe dinăuntru şi aruncaţi cheia, nepricopsiţilor!

Pe sectooor, fuga marş!

Se enervase, era roşu ca un rac. O venă i se zbătea ca o şopârlă pe frunte, i se furişase pe după ureche. Cu o batistă mare, albastră, pe care o despături, se şterse pe frunte, pe gât. În acel moment Hegheduş intră în fugă în club anunţându-l că este chemat la telefon de la Centru, e chiar colonelul Şoavă. Scăpă printre dinţi o înjurătură şi o luă la fugă.

Colonelul Şoavă era calm. Da, informase mai sus, situaţia era acum monitorizată de la Bucureşti, unde trebuia să dea zilnic un raport. A înţeles? Zilnic!

— Mai apăruseră urme pe zăpadă?

— Da, apăruseră.

Şi cum… zda mă-sii nu raportase imediat?

— Păi am luat măsuri locale, am răscolit toată închisoarea, lucrăm la caz…

— Băăă, eşti terminat, eşti păpuşă de paie acolo, eşti papanaş umplut cu rahat…! Chiar au apărut din nou urmele, după ce am fost eu acolo? Adică tu nu ai stat pe burtă, în curtea închisorii, ca să vezi cine se pişă în capul tău? Adică tu nu ţi-ai băgat trei gloanţe în burtă, după ce te-a înfruntat banditul? Că dacă fugea un bandit, era o chestie… Poate că era o chestie normală, ei vor să fugă, noi vrem să-i ţinem la beci, suntem care pe care. Dar aici e altceva: cel care face urmele nu vrea să fugă, el vrea să demonstreze că se joacă cu tine, cu noi, cu sistemul…! Ne sfidează…!

Era din nou calm colonelul Şoavă. Aproape că simţeai în glasul lui regretul că îşi ieşise din pepeni mai înainte.

Are clasă, îşi spuse Geangu. Ştie să mângâie cu aceeaşi mână cu care a biciuit, cu o clipă mai înainte.

— Permiteţi să raportez, îndrăzni.

— Ascult!

— La ora asta chestionăm toţi deţinuţii. Astă-noapte paza a fost dublă, am avut cordon aproape…

— Şi cu toate astea, urmele au apărut…!

— Da, au apărut, exact în acelaşi loc, în acelaşi sens, la fel… Nu ne explicăm. Dar, tovarăşe colonel, vă rog să îngăduiţi să…

— Nu mai îngădui nimic. Dar nimic…! Mă ţii la curent cu fiecare minut al anchetei. M-ai auzit?

Colonelul Şoavă a închis, fără să mai aştepte răspunsul.

Ştia că Geangu auzise, că tremura la capătul celălalt al firului.

9 După cina cu terci şi după apel, comandantul Geangu a adunat primele mărturii pe care le smulseseră gardienii de la deţinuţi, din care s-ar fi putut contura un răspuns la situaţia gravă în care se aflau toţi. La apel nu lipsea nimeni, la numărătoare nu ieşise niciun deţinut în plus. Peste zi crăpaseră doi, unul la infirmerie, altul o mierlise în celulă, i se aprinseseră plămânii. Aşa îi raportase lui Geangu şeful de schimb, Pralea, un fost chestor la Siguranţa Statului, dat afară din motive neclare. El susţinea că refuzase să se pună în slujba aparatului represiv al burgheziei, că ura monarhia „din familie", în fapt – spuneau unii – fusese dat afară pentru că furase câţiva saci de mălai de la popota ofiţerilor, în cârdăşie cu un administrator.

Geangu ar fi vrut să-i spună lui Pralea să aibă grijă, peste noapte, să păzească şi morţii, să nu le vină în minte să umble prin curte, dar se abţinu. Văzu figura lui Pralea, unsuroasă ca un caltaboş proaspăt umplut şi i se făcu greaţă.

Nafura mă-sii, în ce lume mă scald şi eu, îşi zise.

Primul care îi aduse raportarea asupra chestionării deţinuţilor a fost Creţu, zis Cocoţoi, care luase la anchetat deţinuţii din patru celule. Au fost scuturaţi toţi, vorbiseră trei din treizeci şi şase. Vreo douăzeci era clar că nu ştiau nimic, vorbeau de pe pereţi. Cinci bucăţi refuzau orice discuţie, erau muţii care se închiseseră în sine de multă vreme, care păreau să se fi înscris pe o orbită a timpului şi curgeau odată cu el, fără nicio urmă. Restul de opt erau prea căzuţi, prea fără vlagă ca să mai fie luaţi în seamă.

Prima mărturie era a unui deţinut, Ţurel, închis pentru că îşi plantase în acoperişul casei un drapel american, ca să le arate avioanelor yankee unde să aterizeze. Dar mai iuţi decât americanii fuseseră miliţienii din comuna sa, Cumpăna, de undeva de prin Dobrogea, care au sosit la ţanc, ca să demobilizeze un duşman al poporului. Ţurel susţinuse la interogatorii că steagul căzuse de undeva

din văzduh şi că nimerise la el pe casă. Probabil se paraşutase dintr-un avion american, aflat în zbor…

Bun, a căzut, dar cum de nimerise exact pe coama casei şi se mai şi înfipsese în aşa fel încât să fie zărit de departe, să fluture în vânt…?!

La asta Ţurel nu avea o explicaţie, dar îl luase pe nu în braţe şi punea situaţia nenorocită în care se afla pe seama ghinionului.

Mai mult, de vreo zece ani căuta o ieşire din acea situaţie, ar fi făcut orice să iasă afară. Ar fi turnat chiar, dacă asta l-ar fi ajutat, dar nu găsise ceva convingător să toarne, care să-l ajute să scape.

Când Cocoţoi l-a pus să spună tot ce ştie despre urmele de pe zăpadă, din curtea închisorii, din nopţile trecute, Ţurel recunoscu că nu ştie nimic, că el nu avea cum să vadă acele urme.

Dar nu bănuie? Iese cineva din închisoare noaptea? Intră cineva noaptea? A auzit el aşa ceva?

Ţurel s-a uitat jur, împrejur, a făcut ochii mici, mici, după care i-a făcut semn lui Cocoţoi că ar trebui să se retragă undeva. Gardianul l-a condus la camera de interogatorii, de unde, de obicei, se auzeau urletele animalice ale schingiuiţilor. Acum era linişte.

— Ei, cine-i? întrebă cu neîncredere Cocoţoi.

— Urdea, de el e vorba. Noaptea vine nevastă-sa la el.

Nu ştiu cum vine, dar vine.

Gardianul îl privi pieziş, ca şi cum cu o ureche ar fi ascultat o muzică de departe:

— Vine nevasta deţinutului Urdea în celulă? Eşti sigur?

— Da, sunt sigur. Am văzut eu. Şi ceilalţi cred că ştiu, dar nu spun.

— Şi, mă rog, pe unde intră… nevasta asta? Prin zid?

— Nu ştiu, dar eu am văzut-o acolo, sub aceeaşi pătură cu el.

— Adică dorm unul cu altul, ca bărbatul cu nevasta?

— Exact.

— În celulă? mai întrebă o dată gardianul.

— În celulă.

— Şi ce fac?

Aici Ţurel făcu ochii mari ca şi cum ar fi vrut să-şi scoată de pe

retină nişte imagini. Apoi începu să descrie gardianului, care îl asculta cu gura căscată, ceea ce văzuse:

— Am auzit un foşnet, apoi un râs înfundat. M-am trezit. M-am uitat aşa, era lumina chioară a becului de control de pe hol care se strecura vag în interior. Şi în lumina aceea, după ce ochii se obişnuiră cu contururile, am văzut-o. Avea părul lung ca de vrăjitoare, despletit pe spate. Una ca ea mai văzusem într-un cimitir, cândva, făcea vrăji la miezul nopţii… Era goală puşcă. I-am văzut formele, rotunde, curgeau nu alta, ca nişte valuri de apă pe pietre.

Urdea îi ciupea sânii şi ea sughiţa de plăcere, dar cu nasul înfundat în palme. Din când în când îşi dădea capul pe spate cum fac lebedele de pe Techirghiol, care se leagănă cuprinse de o desfătare, pe care doar ele o simt. Apoi, ehei!… Apoi începu să se mişte ca lovită de boala copiilor, îşi izbea mijlocul de mijlocul bărbatului, se arcuia ca o iapă scăpată din frâu, eu îi auzeam nechezatul deşi nu necheza.

Apoi i-a zis lui, am auzit eu, ia-mă cu mâna stângă, smulge-mi pielea şi eliberează-mă din mine însămi, sau cam aşa ceva…

Ha, ha, a zis el şi o bâjbâia, o întorcea de pe o parte pe alta ca şi cum ar fi lucrat un aluat care se lăsa modelat. M-ai sleit, i-a spus el. Am auzit eu când i-a spus aşa. Iar ea a râs şi l-a muşcat de ureche şi el i-a zis au, de ureche asta nu, să nu mă mai muşti, că mi-a rupt-o la interogatoriu Posteucă, caraliul. Apoi el s-a urcat pe ea şi a prins-o între coapse şi i-a zis acuma zboară şi ea i-a zis da, zbor, dar o fac singură, nu pot să te iau şi pe tine, că dacă încerc, ne prăbuşim amândoi şi ne omoară santinelele şi ne dau la groapa comună şi copiii rămân singuri, pe drumuri.

Aici Ţurel tăcu.

Gardianul rămase cu gura căscată, cu ochii pironiţi pe gura deţinutului. Voia să-i surprindă grimasa care să-i confirme că nu era nimic adevărat din ce spusese, că totul fusese o aiureală, o minciună, o fantasmagorie de cap înfierbântat de vreo infecţie ascunsă. Dar Ţurel nu schiţă nici cel mai mic gest. Pe faţa lui se întipări o tristeţe provenită din amintirea vieţii de dincolo de gard, de la care mai primea slabe semnale, amintiri care păreau ale altcuiva, pe care şi le spunea

uneori fără să le mai simtă ca ale lui.

— Şi cum a plecat femeia? întrebă gardianul.

— În zbor, spuse cu ochii pierduţi în zare deţinutul.

— În zbor…? Gardianul se sprijini de perete, simţea că dracul venise, îl înşfăcase şi acum îl purta prin lumi fără nicio noimă.

— În zbor, zici?

— În zbor, reconfirmă deţinutul.

— Şi ai putea să scrii toate astea? Ai putea să le scrii pe hârtie aşa cum mi le-ai spus mie?

— Pot, răspunse Ţurel.

10 Geangu îl ascultase pe gardian privindu-l ca pe o curiozitate, ca pe o gânganie care îşi depăşise condiţia, ca pe o lighioană domestică care se dăduse de trei ori peste cap şi se făcuse ceva straniu, un hipopotam, de exemplu. Dar sigur nu om.

— Bă, tu ai viermi la creier? Cum vrei să-ţi cred balivernele astea? Te-ai tâmpit în aşa hal, încât îţi încâlceşte minţile primul bandit?

Cocoţoi se vede că nu era în ziua lui cea mai norocoasă, aşa că îşi scăpă falca şi gura deschisă părea incapabilă să se mai adune normal. Se uita tâmp la comandant, de la el aştepta, totuşi o explicaţie pentru ceea ce i se întâmplase.

Adică i se spusese să aducă mărturisiri complete? Adusese.

I se spusese să nu pună la îndoială nimic, poate că numai aşa bandiţii se vor da de gol? Nu pusese la îndoială nimic, aducea mărturia scrisă a ceea ce povestise. Erau bandiţii în stare de orice? Mărturia acelui nenorocit de Ţurel era o probă că ăştia lucrau şi cu dracul, aşa de lunecoşi erau. Cine era el ca să judece ceea ce nu înţelegea? Că de asta avea şefi, comandanţi, oameni cu pregătire înaltă, pe care partidul punea mare bază…! El atât făcuse, executase un ordin.

Geangu îi luă din mână declaraţia scrisă de Ţurel şi începu să citească cu glas tare:

— …Era goală puşcă. I-am văzut formele, rotunde, curgeau nu alta, ca nişte valuri de apă pe pietre. Urdea îi ciupea sânii şi ea sughiţa de plăcere, dar cu nasul înfundat în palme. Din când în când îşi dădea capul pe spate cum fac lebedele de pe Techirghiol, care se leagănă

cuprinse de o desfătare, pe care doar ele o simt…

— Bă, unde se întâmplă asta? În închisoare la Aiud, da?

Şi unde la Aiud? Într-o celulă cu bandiţi păziţi zi şi noapte de gardieni, scoşi la raport de zece ori pe zi, număraţi din ceas în ceas, scobiţi şi în fund să nu ascundă nici măcar o gămălie de chibrit…! Dacă asta se întâmplă cu adevărat, apoi s-a dus dracului şandramaua noastră cu tot cu noi.

Geangu îşi boldi ochii spre exterior, deşi era limpede că se uita în interior, în sine. Căuta o soluţie, se întreba dacă nu este cumva în miezul unei farse care i se pusese la cale.

Dar o farsă gravă. Îşi ţuguie buzele, de parcă se chinuia să formuleze ceva esenţial, lucrul care trebuia spus neapărat.

Se uită brusc la Cocoţoi şi rosti apăsat:

— Adă-l, dracului, pe banditul de Ţurel! Acum!

11 – Bă, de unde ştii tu că vine muierea banditului de Urdea noaptea în celulă?

— Am văzut eu, răspunse Ţurel.

— Nu ai avut cumva halucinaţii? Poate ţi s-a făcut de muiere şi ai văzut umbre pe pereţi.

— Nu, era muierea lui, i-am auzit când vorbeau de copii, el întreba câte ceva de pe acasă…

— Bă, dar cum poţi tu să demonstrezi că e aşa şi nu altfel? Ce garanţie am eu că spui adevărul? Că mă fac dracului de râs, dacă spun colonelului Şoavă aşa bazaconii…!

Ţurel nu avea un răspuns, el doar îşi făcuse datoria şi turnase. Atât. Mai departe era treaba celor care anchetau cazul, să înnoade capetele situaţiei.

Geangu simţea că îi plesneşte capul. Ah, ce pumni i-ar da acestui nenorocit de vierme, l-ar călca în picioare. Că, până la urmă, ce făcuse? îl dusese într-o zonă în care nimic nu mai era logic, dar nici nu putea să respingă până la capăt ipoteza nenorocitului. Îi făcu semn cu capul lui Cocoţoi să-l ducă în celulă pe bandit iar când acesta se îndepărta cu pas târşâit, fluieră în urma lor:

— Adă-l pe Urdea la mine!

12 Întâlnirea cu Urdea nu a avut nimic spectaculos. Acesta era un bărbat încă frumos, dar îmbătrânit înainte de vreme.

Părea obosit, încercănat.

Aha, îşi spuse în sine Geangu, înseamnă că individul îşi pierde nopţile, de asta e stors…! Ptiu, na, m-am tâmpit, am pus botul la turnătoria banditului…!

— Ce ştii despre urmele care au apărut nopţile din urmă pe zăpadă, în curtea închisorii? De unde crezi că vin?

— Poate că e vreun câine. Sau vreo pisică, răspunse suspect de repede Urdea.

— Dar de ce nu un popândău?

— Da, poate fi şi un popândău, admise Urdea.

— Dar sunt urme de om, de bocanc, continuă Geangu, scrutându-l pe deţinutul aproape absent din faţa sa.

— Nu ştiu ce să zic, răspunse banditul.

— Poate că-i nevastă-ta, încercă Geangu.

Urdea se uită spre el cu o privire panicată.

— Da, da, de ce nu ar fi nevastă-ta? plusă Geangu.

— Glumiţi?

— Nu glumesc, îl fixă Geangu.

— Nevastă-mea e la trei sute de kilometri de aici. Şi nici dacă ar deţine secretul deplasării ca vântul sau ca gândul, tot nu ar putea să vină… A divorţat de mine.

— Lasă, ştiu eu, e un divorţ formal, ca să nu aibă necazuri că are bărbat în puşcărie, la politici. Crezi că noi nu ştim? Aşa fac toate muierile voastre, ca să vă scape puii de năpârcă, pe care i-aţi prăsit, mama voastră de bandiţi…!

Urdea oftă.

— Bă, ia zi, ce recunoşti din asta? Comandantul Geangu luă paginile aduse de Cocoţoi, pe care se îngrămădise scrisul lui Ţurel: Ha, ha, a zis el şi o bâjbâia, o întorcea de pe o parte pe alta ca şi cum ar fi lucrat un aluat care se lăsa modelat.

M-ai sleit, i-a spus el. Am auzit eu când i-a spus aşa. Iar ea a râs şi l-a muşcat de ureche şi el i-a zis au, de urechea asta nu, să nu mă mai

muști, că mi-a rupt-o la interogatoriu Posteucă, caraliul. Apoi el s-a urcat pe ea şi a prins-o între coapse şi i-a zis: acuma zboară şi ea i-a zis da, zbor, dar o fac singură, nu pot să te iau şi pe tine, că dacă încerc, ne prăbuşim amândoi şi ne omoară santinelele şi ne dau la groapa comună şi copiii rămân singuri, pe drumuri.

Urdea se uită la comandant cu ochii măriţi.

Geangu se uita la gângania din faţa sa cu privirile ca două ventuze lipite de ochii acestuia, de parcă ar fi vrut să i-i scoată din orbite.

Înfruntarea părea să fie care pe care.

Dacă nu-l prind acum, m-am dus dracului, îşi spuse Geangu.

Deţinutul părea speriat, dar nu îndeajuns, scormonea prin creier după un răspuns convenabil.

A-ha, deja îşi pregăteşte minciuna. Ceva e…! Ceva e…!

Deţinutul se lipi cu spatele de zidul gri, rece.

A-ha şi el vrea să treacă prin zid, îşi zise Geangu nescăpându-l din priviri.

— Spune, bă, despre cine e vorba în propoziţie? Nu spui? Te ascunzi? Te dai lovit? Te faci că plouă?

Deţinutul lăsă capul în jos, cu un oftat care îl înfurie pe comandant.

— Şi zi, cine mai umblă noaptea prin celulă…? Nu cumva umblă dracul prin camerele voastre? Spune, măi, nu vine dracul la voi? Spune, măi, nu vi se înfierbântă capul de la închipuirile voastre de bandiţi care numai la fugă vă e gândul?… Numai la americani şi la cum să beliţi poporul ăsta vă e gândul! Bă, eu v-aş turna otravă pe nas, pe urechi, pe gât, să vă văd dracului întinşi pe jos ca râmele, ca limbricii…

Şi ştii de ce n-o fac? Că sunt bun, bă! Sunt prost de bun! Adică mie îmi apar urme de paşi prin curte şi nu am murit cu niciun bandit de gât până acum? Adică mie îmi spune lumea că vă tolăniţi cu nevestele prin patul poporului şi nu am despicat pe niciunul? Bă şi dacă nu-i adevărat, tot trebuia să crape cel care e bănuit…! Zi-mi, tu-ţi morţii mă-tii, cum vine, bă, nevasta la tine în celulă noaptea? Călare pe mătură? Mă faci să cred în dracul, care nu există? Să cred în

bazaconii…?

Îşi muşcase buza de jos şi îi curgea sânge care i se prelingea pe vestonul semikaki. Urdea îi urmărea cu ochii pironiţi de surpriză picăturile care săreau stropind şi peretele şi foile de pe birou. Apoi comandantul bătu cu pumnul în uşă şi în încăpere intră gardianul care se uită cu ochii măriţi de spaimă. Apoi se uită la bandit: oare îndrăznise să dea în comandant?

Geangu tocmai îşi sugea buza şi limba roşie i se arătă mare, pescuia picăturile care curgeau spornic.

— Ia-l şi du-l la izolare pe bandit…! Dezbracă-l şi udă-l cu apă, bagă-i saramură în loc de apă, să bea. Crapă-i capul dacă se împotriveşte şi scoate-i de acolo căcatul cu care gândeşte şi cu care se încăpăţânează să ne înfrunte.

Gardianul l-a scos pe Urdea târându-l, deşi acesta nu se împotrivea.

Până seara toată închisoarea, deţinuţi şi gardieni, ştiau că Urdea îl plesnise pe Geangu, comandantul, de-i sărise borşul până pe pereţi…! Un oftat de satisfacţie se ridică din piepturile deţinuţilor. Un oftat de oroare şi unul de dorinţă de răzbunare se ridică din piepturile gardienilor şi ale santinelelor.

Cele două oftaturi se înlănţuiră deasupra închisorii stârnind cârdul de ciori care croncăni multă vreme, fără un motiv aparent.

13 La uşa comandantului Geangu era forfotă. Se adunară gardienii cu informaţiile culese de la bandiţi. Geangu îi privi şi pentru moment îl cuprinse o furie oarbă împotriva acestora. Vorbeau în şoaptă şi zumzăiala aceea avea ceva ironic la adresa lui.

Oare mă cred aşa de prost, oare îşi bat joc de mine?

Bătu cu latul palmei în masa din faţă şi aşteptă ca Hegheduş să bage capul pe uşă, să-l întrebe ce doreşte. Dar nu se întâmplă aşa, de afară zumzăiala continua să se strecoare prin uşă. Se deplasă el şi deschise uşa cu un gest ferm, pe hol se făcu linişte. Hegheduş îi înregistra pe gardieni într-un registru, creând un fel de ordine de intrare.

— Tovarăşe comandant, cum îi introducem, în ordinea

sectoarelor sau în ordinea sosirii? îl întrebă Hegheduș.

Masa aceea de indivizi i se păru străină lui Geangu, ca o adunătură cu care nu avea prea multe în comun. Nu îl respectau, aveau doar nevoie de el, să le acopere mizeriile pe care le făceau, aveau nevoie de rahatul de pâine pe care el li-l dădea cu largheţe, că i-ar fi putut pune la post negru, cu un singur gest. I se făcu greaţă când văzu feţele năduşite, urâte, nişte măşti puse direct peste mizeria caracterelor josnice, nişte gunoaie peste care Statul pusese o costumaţie kaki, ca să-şi facă treaba. El făcuse un an de facultate, istorie, apoi întrerupsese studiile ca să intre în structurile Siguranţei Statului, dar nu se lipise, că îi trebuia o pilă mare, care să-l susţină. Nu a avut. Apoi se înscrisese în armată, fără să aibă cine ştie ce abilităţi, dar o făcuse ca să nu se mai întoarcă în satul său pricăjit, la Hobiţa, acolo de unde provenea şi marele Brâncuşi, care se dovedise, în final că era încă unul dintre cei care trădaseră patria. Oameni care nu au prins pulsul adevărat al istoriei, deh! Taică-său, un naţionalist care se manifesta doar în cadrul restrâns al familiei, făcea mare haz pe seama unei întâmplări la care cică fusese martor, atunci când îl şi văzuse, singura dată, pe Brâncuşi. Povestea asta o înşira mai ales la sărbători, când erau toţi în jurul mesei şi când binele din sânul familiei trebuia pigmentat cu ceva vesel. Cică Brâncuşi revenise în ţară şi era glorios acolo, în Franţa, unde se aciuase. Primarul de Târgu Jiu, mândru nevoie mare că venise Brâncuşi acasă, a improvizat o scenă şi l-a rugat pe artist să vorbească mulţimii. Cică acesta s-a urcat pe scenă, a privit mulţimea prost îmbrăcată şi prost hrănită din faţă, bărbaţi cu feţele arse de tutun, de rachiu şi praf, femei slabe ca vitele cu gălbează cu pestelci murdare ridicate de un colţ până la gură şi a ţinut un discurs scurt ca o pereche de palme:

— Când am plecat v-am lăsat săraci şi proşti. Acum, după douăzeci de ani, vă găsesc şi mai săraci şi mai proşti…!

— Bun şi voi ce aţi făcut, în acel moment? îl întreba de fiecare dată fiul care nu pricepea de ce trebuie să râdă la asemenea frază seacă şi jignitoare.

— Vreo câţiva au aplaudat, vreo câţiva l-au pizduit, vreo câţiva

au aruncat cu câte un praz după el. Dar moşul – că era moş şi pe atunci, nu s-a sinchisit, s-a urcat în trăsură şi a trecut ca vodă prin lobodă prin mulţime.

Mai târziu taică-său fusese în echipa de muncitori care trebuia să dărâme Coloana Infinitului, se chinuiseră o grămadă de vreme, dar nu reuşiseră. Probabil că Brâncuşi o armase cu ceva ce nu putea fi dărâmat cu una cu două.

Poate că între timp localnicii reuşiseră să o dărâme, el nu mai ştia. Nu mai fusese acasă de vreo şapte, opt ani, dar nici nu simţea nevoia să o facă.

Geangu fusese pe frontul de est, de unde la primele atacuri mai susţinute, undeva pe la Boureni, în Moldova şi după ce văzuse cum se curăţau camarazii, o ştersese cu unul dintre colegi ascunzându-se la o stână de pe Rarău. Au fost daţi dispăruţi, nimeni nu putea proba că dezertaseră.

De pe Rarău, după ce armata română întorsese armele împotriva nemţilor, ieşiră şi recunoscură că nu voiseră să lupte împotriva fraţilor de la Răsărit, că războiul împotriva fraţilor de la Răsărit era nedrept etc. Au fost crezuţi, au fost daţi şi ca exemplu preluat de presa democrată din ţară, dar au fost băgaţi imediat în prima linie pe frontul de vest.

Amicul lui, un grec maghiarizat în Ungaria, Ianis Horvath, o ştersese fără să-l prevină, încă de la Szeged. El s-a mai dus o bucată, până aproape de Viena, unde se alese cu o dizenterie care îl trimise în spatele frontului. De aici se întoarse acasă, înaintea armatei române glorioase în luptă, dar înfrântă în diplomaţia care a urmat războiului. Între timp el se oferise să servească noii cauze, noii democraţii, că oricum nu avea de ce să se lege pe lumea asta. Şi acum?

Acum, în loc să fie undeva la comandă, ferit de griji, conducea un penitenciar cu bandiţi şi avea în subordine nişte slugoi fără nicio calitate, nişte fiinţe ipocrite, mizerabile, beţive. Uneori i se părea că bandiţii erau mai de încredere decât aceste otrepe pe care, însă, trebuia să-şi bazeze munca.

Puah!

— Da, să intre în ordinea sectoarelor…! comandă el lui Hegheduş.

Murmurele se înteţiră o clipă, probabil că erau cei care se aşteptau să fie chemaţi înăuntru în ordinea sosirii, că de asta se grăbiseră. Că mulţi dintre ei erau de pe la ţară, din satele din jur, când ajungeau acasă se duceau la praşilă sau la coasă. Erau ţărani cu serviciu.

Se retrase în birou cu aceeaşi grimasă pe chip. Ar fi vrut să ia o gură de rachiu tare, se îndreptă spre fişetul metalic, dar se abţinu. Se plesni cu palma peste ceafă, ca şi cum ar fi executat un exerciţiu de înviorare.

Primul care intră era Bălăeţ, un gardian cu un trecut dubios, fost angajat la Siguranţa statului din Cluj şi despre care se spunea că ar fi salvat nişte familii de evrei de la deportare, contra unor sume fabuloase, însă. Alţii ziceau, că, de fapt, după ce încasase banii, îi abandonase pe evreii cu pricina şi aceştia fuseseră din nou preluaţi de poliţia maghiaro-germană din Transilvania. Nimeni însă nu ştia adevărul, numai conştiinţa lui ar fi putut să mărturisească iar conştiinţa lui era surdo-mută, că nu erau nici timpurile în care să spui mai mult decât trebuie.

Bălăeţ luă o poziţie defensivă, realizând că Geangu nu e în cele mai bune toane. De asta se gândi să-i servească comandantului cam ceea ce aştepta:

— Bandiţii, tovarăşe comandant, sunt ca năpârcile care cum dau de un pic de soare, cum se răţoiesc la tine. Dar îi strângem noi cu şurubul, îi facem noi să se zvârcolească…

— Lasă balivernele, i-o reteză Geangu, privindu-l cu asprime pe nefericitul Bălăeţ care se simţi ca o gânganie în preajma cizmei ameninţătoare. Spune-mi ce ai aflat, toarnă…!

— Am anchetat patruzeci şi unu de bandiţi, i-am luat cu fulgi cu tot… Douăzeci şi doi sunt legume, nu mai sunt buni de nimic. Cincisprezece ar spune dar nu au nimic de spus sau o fac pe-a interesanţii că îşi ţin gura închisă când îi întrebi de sănătate. Mai rămân patru, de la care am stors totul. Şi nu e lipsit de interes ceea ce

au spus, am datele adunate aici.

Geangu se opri din frământarea gândurilor şi a palmelor, o făcea concomitent şi îl cercetă cu interes pe gardian, oprindu-se asupra chipului acestuia. Părea un tip nefericit care îşi îneca în vorbărie o lipsă cronică de afecţiune. Ca mai toţi gardienii se dedubla în relaţiile cotidiene, trăia cu frica zilei de azi şi a zilei de mâine. Şi zilele păreau să fie cam aceleaşi mereu.

— Urmele…! Să-mi spui dacă ai aflat de unde provin urmele. Asta mă interesează…!

— Cred că am dat de un fir, spuse Bălăeţ, stârnind o luminiţă în ochii lui Geangu. L-am luat la pumni pe banditul Griban, care în civilie era popă la Alba Iulia şi a recunoscut într-un final…

— Ce? Ce a recunoscut? se precipită Geangu.

— Că la el vine… Da, la el vine.

— Cine vine? Spune, dracului odată…! se enervă Geangu.

— Maica Domnului vine! De la Maica Domnului sunt urmele, susţine banditul Griban. I-am strâns degetele în uşă ca să recunoască…

Comandantul Geangu îşi duse o palmă la frunte pe care şi-o atinse uşor, ca şi cum şi-ar fi măsurat temperatura.

Apoi palma zvâcni în aer şi îşi trase o palmă zgomotoasă peste obraz, plescăitura se auzi până departe pe holul celularului.

Un muget combinat cu un guiţat urmă plescăiturii de la palma aplicată obrazului. Zumzetul de pe hol se curmă brusc, gardienii care aşteptau la rând tresăriră de parcă acea înlănţuire de sunete li s-ar fi adresat lor.

Geangu simţi că e în mijlocul unei conspiraţii menite să îl termine. Închise ochii şi trase aer adânc în piept, simţea că se înăbuşă. Obrazul plesnit îl ardea. Persoana din faţa lui se micşorase, parcă era o pungă de cauciuc care pierdea aer. Cu un glas scăzut, reţinut, de om care e pe cale să afle secretul mişcării materiei în univers, îl întrebă din nou pe gardian:

— De unde sunt urmele? Cine viiineee?

Gardianul îşi muşcă buza de jos până simţi ceva sărat.

Poate că era sânge, dar nu avea curajul să verifice. Nu putea să

lege mugetul guiţat de mai înainte, de calmul din tonul vocii comandantului Geangu care reluase întrebarea. Aproape că uitase răspunsul, aşa că aruncă o privire pe foaia maronie pe care o avea în mână, rodul muncii de anchetă în această situaţie încurcată, teribilă. Era încurajat de privirea obosită, tristă chiar, a comandantului. Îl simţi aproape, confratern, patern. De asta, cu o voce pe măsură, liniştită, îi răspunse:

— Aşa spune banditul, că Maica Domnului vine…!

Comandantul Geangu se sprijini de masa de lemn care scârţâi neplăcut. Închise ochii pentru o clipă. Apoi gardienii care aşteptau la rând văzură pe Bălăeţ împins de suflul unui strigăt trecând cu repeziciune prin faţa lor, abia atingând cimentul şi izbindu-se de zidul zgrunţuros din faţă. Din urmă îl ajunse strigătul care se sparse şi el de zid.

Se făcu linişte, pe o rază de mii, de sute de mii de kilometri, nu se mai auzea decât efortul materiei concentrat pentru a ţine lucrurile şi fiinţele şi plantele în formele lor consacrate. Pe acest fond, al păcii brusc instaurate, pentru mii şi mii de ani poate, dinspre cancelarie apăru Hegheduş în pas alergător.

Comandantul Geangu era căutat la telefon de generalul Şoavă. Urgent.

— …zda măăă-siii! răspunse ecoul holurilor largi şi lungi.

14 – Dar voi acolo ce faceţi, sunteţi la pension?

Nu v-au călărit încă banditii?

Da, să le pregătiţi grătărel cu păstrămioară şi sălăţică…

Bă, dar voi pe ce lume trăiţi? Bă, pe voi trebuie să vă belim întâi, apoi pe cârnaţii ăia de banditi care sug sângele poporului…! Dar eu te ţin de vorbă şi ei acum vă aşteaptă să le faceţi pătuţul, să le duceţi cafeluţa la pătuţ, să staţi capră, că poate au oarece pofte…

Băăă, spune-mi de unde apar urmele? Cum, nu ai aflat încă? Faci cercetări? Dar ce… zda mamelor voastre cercetaţi voi acolo? Vă cercetaţi cu degetul în cur, vă măsuraţi trânjii?

Au aaa-păăă-ruuut iarăşi urmele? Şi nu ţi-ai făcut harakiri? Batalionul disciplinar ar fi pentru voi parfum de lăcrămioare…

Bă, vă înşiraţi în genunchi lângă gard şi nu vă mişcaţi până nu prindeţi lighioana care ne înfruntă, care îşi bate joc de noi, de popor, de ţară…!

Cum poţi tu dormi, când duşmanul de clasă nu doarme şi vă pune şi corniţe?

Bă, dar poate că e Maica Domnului, mai ştii?

De la Bucureşti însuşi tovarăşu' miii-niiis-truuu se interesează direct de caz şi eu ce să-i spun, că nişte incapabili, nişte beleşniţe, nişte gunoaie nu se interesează decât de huzurul lor? Ce să-i spun tovului ministru, că bandiţii sunt muţi şi nimeni nu-i poate face să vorbească?

Ceea? Abia acum îi anchetaţi? Dar până acum ce aţi făcut? câţi au crăpat la anchetă? Niciunul? Bă, dar mă mut şi eu la voi, că acolo nu-i anchetă, acolo se iau interviuri pentru reviste de cucoane…! Domnu' bandit, dumneavoastră vă puteţi deranja să vă adresez o întrebare? Domnu'

bandit, dumneavoastră nu aţi sesizat vreo mişcare prin curtea închisorii, în timp ce noi ne căcam pe noi de frica întunericului? Domnu' bandit, dacă nu vă inoportunez, aş vrea să mă îndatoraţi şi pe mine cu un răspuns, că vă băgăm icre negre la prânz, câte două polonice de fiecare şi le stropim cu şampanie franţuzească…! Băăă!

Geangu resimţi în stomac strigătul colonelului Şoavă.

A fost ca un pumn primit în plin, fără nicio precauţie. Icni.

Scăpă telefonul din mână. Hegheduş pândea, probabil, de după uşă, fiindcă intră pe neanunţate. Se repezi şi luă telefonul de jos, îl duse la ureche, dar nu se mai auzi decât un păcănit ritmic, ca un apel prin alfabetul Morse, dar care descifrat ar fi fost fără noimă.

Geangu arătă spre telefon, incapabil să mai articuleze vreun cuvânt.

Nimeni, răspunse întrebării muţeşti Hegheduş.

15 Pentru noaptea care urma, Geangu consemnă tot poporul de gardieni şi santinele în unitate. Dublă posturile de pe gard, alcătui patrule care se intersectau din zece în zece metri, mări suprafaţa luminată de reflectoarele de pe stâlpi.

Deţinuţii simţeau că ceva nu este în regulă, însă puseseră zelul

gardienilor pe seama vreunei descinderi a superiorilor de la Bucureşti. Aceştia mai aterizau în închisoare, se lăsau aburiţi de comandanţi, care le turnau tot felul de braşoave despre respectarea drepturilor omului în relaţie cu noua realitate românească, cu rezultatele spectaculoase ale ideologizării bandiţilor care mulţumeau, în final, că sunt reeducaţi.

Cei care veneau în control se îmbătau de cele mai multe ori şi a doua zi, cu capul plin de zgomote, o ştergeau la Bucureşti, unde făceau rapoarte fulminante. După ei ţara era pe mâini bune, duşmanii crăpau de ciudă, muşcau lanţurile şi nu suportau fericirea tot mai evidentă a clasei muncitoare şi a ţărănimii întovărăşite.

Un alt motiv de derută pentru deţinuţi a fost acela că la cină – dacă cină se putea numi troaca aceea cu terci de ovăz! – le-a fost dată şi o dungă de marmeladă aplicată pe marginea gamelei de tablă. Se întâmpla după câţiva ani în care serile erau mai mult fără mâncare. Geangu comandase îmbunătăţirea meniului cu o zi înainte şi uitase de ordinul său. Dacă Şoavă ar auzi una ca asta, probabil că l-ar executa cu sânge rece pe Geangu. Dar deocamdată nici turnătorii cei mai subtili, infiltraţi de la Centru, nu se prinseseră de această accidentală îmbunătăţire a condiţiilor de detenţie.

Geangu însuşi se postă în dispozitivul de pază. Dacă cineva ar fi privit de sus această organizare a santinelelor şi a gardienilor, ar fi crezut că totul era pregătit pentru respingerea unui atac inamic, că forţe concentrate se pregăteau de asalt. Dar nu era nici pe departe aşa, oraşul semiadormit înainta în noapte ca o caravană cu beduini prin deşert.

Dreptul la somn, al celor mai mulţi, înlocuia dreptul la vis, care se dovedise, din ce în ce mai des, că era o adevărată culpă.

Pe la ora zece începu să plouă mărunt. Zăpada care ascundea secretul urmelor ciudate se topi fără să se lase descifrată. Geangu luă acest afront al cerului ca pe un atac la persoană: Cel de Sus, dacă o exista, îl ironiza destul de subtil.

Până dimineaţă, poziţia de asalt a corpului de gardieni şi a soldaţilor de la Securitate a dat sentimentul de asediu al exteriorului închisorii. Dar nu s-a întâmplat nimic, nimeni nu a atacat tihna chinuită

a închisorii.

Toate astea se întâmplară în zilele de 18, 19 şi 20 noiembrie.

Pe 21 noiembrie a nins din nou, uşor, un strat subţire, ca un cearşaf scrobit se întinse peste tot. Dacă ninge pe 21 noiembrie, la întâmpinarea Domnului, spuse deţinutul Coşofreţ, fost cantor la biserică, va fi o iarnă grea.

Pe 22, dimineaţa, un gardian veni în pas alergător la cancelarie să anunţe o veste trăsnet: urmele au apărut din nou. Apăsate, de data asta.

16 Dumnezeii mamii lor! tună Geangu ridicând un pumn spre adâncul închisorii. Îl cuprinse o neputinţă vecină cu demenţa. Ce ar fi să deschidă focul împotriva acestei adunături de bandiţi, care îşi băteau joc de el, da, de el în primul rând?! Da, să le vadă mutrele înfricoşate şi el să le administreze glonţ după glonţ în cap…! Ba nu în cap, că ar sfârşi prea repede…! Să le bage gloanţele în picioare, apoi în burtă, să-i vadă schelălăind, târându-se prin faţa lui ca nişte viermi de balegă. Habar nu avea de ce îi ura atât de tare pe deţinuţi, dar simţi că între el şi ei nu va mai exista niciodată pace. Şapte mii de capete de deţinuţi se înfierbântau clipă de clipă în încercarea de a-l trage pe el pe sfoară, de a-l face să urle de neputinţă, da, simţi rânjetele diabolice care se lăţeau pe şapte mii de feţe doar ca să-l facă pe el să sufere, să turbeze. Dar el nu se va lăsa, el nu va putea fi înfrânt cu una, cu două, îi va termina, îi va jupui de vii, îi va…

Pe acest fond de enervare totală, când interiorul i se golea de putere, intră Hegheduş. Geangu ar fi vrut să-l apostrofeze că nu a bătut la uşă, dar se abţinu.

Am convocat toţi gardienii şi toţi şefii de la pază, îi spuse acesta, anticipând, astfel, ordinul lui Geangu. Le-am cerut să aducă rapoartele asupra sectoarelor, asupra fiecărei celule, asupra deţinuţilor. Aşa cum aţi spus, trebuie să adunăm fiecare firimitură de declaraţie, ca să aflăm unde este buba.

Geangu nu-şi aminti când spusese asta, dar i se păru just.

Hegheduş părea să fie îngerul său păzitor într-o mare de mizerie, care era această închisoare. Pentru o clipă uită de ura pentru

toţi şi pentru toate şi îi fu recunoscător. Se calmă.

— Şi cum procedăm? îl întrebă el pe subaltern, de la care aştepta, parcă, o salvare în aceste momente grele.

— Cred că ar trebui să-i ascultăm mai departe, e singura modalitate de a scoate ceva, apoi să adunăm firele. Că adevărul nu poate fi decât aici, în curtea închisorii, între bandiţi. Stăm o zi, stăm două, ascultăm tot, apoi tragem concluziile. Îi luăm la anchetat şi pe bandiţi. Le stoarcem tot ce ştiu, le scoatem creierul din cap cu tot ce ascund, le deşirăm intestinele, le smulgem unghiile, dar măcar să ştim că rezolvăm cazul.

Geangu a fost surprins de tonul lui Hegheduş, pe care îl ştia mult mai blând, vorbea rar, se comporta de obicei ca un funcţionar corect care nu se implica mai mult decât îi era fişa postului. Iar faptul că în acest moment parcă preluase cazul şi ancheta, îl făcu să se întrebe dacă nu cumva Hegheduş avea vreo misiune trasată de la Centru, dacă nu era şi el sub lupa acestuia, urmărit, monitorizat. Trebuia să fie atent, în vremurile acestea nu mai puteai avea încredere nici în tine însuţi…!

— Nu a văzut nimeni nimic suspect astă-noapte?

— Nu, paza a fost postată regulamentar, bandiţii au fost supravegheaţi cu lumina în ochi, număraţi din juma' în juma' de oră. Nu a mişcat niciunul. Gardienii au fost prezenţi pe holuri în serviciu de patrulare clipă de clipă.

Au crăpat doi bandiţi. Unul a făcut pe el până şi-a dat sufletul, altul şi-a rupt venele de la o mână cu dinţii mai întâi, după care a înghiţit un cocoloş de cârpe, ca să se sufoce.

La primul, unul Dunca, fost profesor la Cernăuţi, la Universitate, o jivină greu de stăpânit până nu l-a apucat cufureala, i-am găsit în căptuşeală două foi dintr-o carte în limba germană. Le-am dat la tradus, să vedem ce avea în maţe banditul, de ce ascundea foile. Oricum, pe toţi din celulă, ca să nu se contamineze de cufureală şi de ceea ce scrie în foile acelea, i-am băgat la Zarcă, pentru că nu l-au turnat pe bandit… Cel de-al doilea, Pascu, era un doctor de la Bucureşti, un bandit cu studii la Paris care tot o făcea pe-a sclifositul că vrea asistenţă juridică, că vrea asistenţă medicală, că drepturi, că alea,

alea…

Geangu se simţea depăşit de situaţie. Hegheduş îi arăta, practic, nivelul nevolniciei sale în raport cu acest popor de bandiţi care îşi făcuseră de cap până acum, că el fusese un tolerant şi un om pâinea lui Dumnezeu, nu altceva, că nu ştiuse să se impună, că era o cârpă în mâna subalternului său. I se făcu, pe moment, frică. Dacă era lucrat? Dacă toată această tevatură cu urmele suspecte era aranjată ca să-l compromită, ca să-l îndepărteze din sistem? Mai fusese un caz, la care participase şi el. Colonelul Mosor, un intim al Nadejdei Giosanu – reprezentanta politică a Moscovei la Bucureşti, în fond o basarabeancă de la Soroca cu ceva şcoală enkavedistă –, ba chiar amant al acesteia, din câte se spunea, ajunsese adjunct în această infectă cocină de animale turbate care era închisoarea. Unii spuneau că venise ca să întărească conducerea, alţii spuneau că ajunsese aici scuipat de către superiorii săi politici, eliminat chiar de Nadejda Giosanu, care îşi găsise alt hăndrălău şi acest Mosor o încurca, fiindcă el o iubea sincer, se îndrăgostise tăntălăul şi îi făcea scene de gelozie. La un moment dat Geangu a fost chemat la biroul politic şi i s-a trasat ca sarcină să-l urmărească pe Mosor, dacă nu are cumva cine ştie ce relaţii cu deţinuţii, că se zvonise la un anumit nivel, că vrea să favorizeze evadarea câtorva…! Geangu l-a urmărit, dar nimic, colonelul Mosor era un zbir care nu părea să facă diferenţă între bandiţi, care ura tot ce mişcă pe suprafaţa pământului.

Îi ura şi pe gardieni, îi ura şi pe soldaţii de la pază, îi ura şi pe ei, colegii lui de la comenduire. Când îl apucau pandaliile era de neoprit, uneori, când mai dădea peste cap câte un rachiu, era în stare să bată toată populaţia închisorii, iar dacă nu avea pe nimeni în dreptul pumnilor, izbea cu ei în pereţi până şi-i zdrenţuia. Era amarnic! Ei, într-o zi, Geangu a fost chemat la Baia Mare şi un trimis de la Bucureşti, de la Securitate, i-a pus în faţă o declaraţie pe care să o semneze.

Citind pe fugă, Geangu descoperi că era vorba de o declaraţie în care el, subsemnatul Ilie Geangu, raporta către superiori că îl văzuse pe colonelul Mosor în discuţii aparte cu nişte deţinuţi care tocmai fuseseră descoperiţi că puneau la cale o evadare spectaculoasă de Ziua

Republicii, presupunându-se că atunci vigilenţa pazei este mai scăzută datorită sărbătorii, iar efectul propagandistic maxim. El, Geangu, nu văzuse însă nimic suspect în comportarea colonelului Mosor, dar asta nu însemna că lucrul nu era posibil. De asta şi semnă. Chiar în acea seară colonelul Mosor a fost arestat, a intrat în anchetă la Baia Mare şi a murit la două zile intoxicat de la o conservă de peşte stricată, spuneau unii, de inimă rea, spuneau alţii. Deţinuţii bănuiţi că ar fi făcut parte din planul de evadare au dispărut şi ei după ce recunoscuseră fapta şi declaraseră despre implicarea colonelului Mosor în acţiune. Dacă era adevărat, atunci colonelul jucase tare, recunoscu Geangu. Dacă nu era adevărat, atunci inamicii colonelului Mosor jucaseră tare. Oricum, la înmormântarea colonelului Mosor, care se produsese în anonimat în satul său din Vaslui, se zvonea că însăşi Nadejda Giosanu îi trimisese o coroană cu flori proaspete. Dar nimeni nu văzuse acest lucru, erau doar poveşti neconfirmate.

Da, îşi spuse Geangu, cu ochii holbaţi pe calmul secretarului său Hegheduş, care îşi etala o personalitate necunoscută până acum, o fermitate suspectă. Da, trebuie să fiu vigilent, vigilent, vigilent. Nici în mama, de-ar fi aici, nu trebuie să am încredere… zda mă-sii de treabă!

Apoi văzu, aşa cum lumina bătea pieziş, că Hegheduş avea două umbre, care îl însoţeau prin încăpere, în timp ce muta nişte dosare dintr-un dulap în altul.

Geangu se frecă la ochi. Era ostenit dar încordat ca un arc. Da, ostenit şi încordat… zda mă-sii! repetă el, dar Hegheduş nu auzi decât un oftat moale care se împrăştie pe parchetul murdar.

17 Primul introdus de Hegheduş la raport a fost Leţ, un gardian care se afirmase cu ceva vreme în urmă, după ce se lăsase băgat în celulă cu un grup de rezistenţi, unde avea misiunea de a-i face să spună tot, prin mijloacele cele mai subtile. Reuşise să le câştige acestora încrederea şi în două, trei luni toţi deţinuţii vizaţi fuseseră luaţi ca din oală. El le îndrugase o poveste despre sine, despre rezistenţa din munţi, undeva în zona Rarăului, unde organizase o celulă care avea menirea să-i mobilizeze pe oamenii din ţinutul Dornelor în aşteptarea americanilor. Le dăduse suficiente amănunte şi dovezi despre oameni

şi locuri, încât ceilalţi colegi de celulă îl crezură. Noaptea era scos de gardieni şi bătut, ca să întărească încrederea rezistenţilor. După fiecare anchetă era oblojit de ceilalţi deţinuţi care se convingeau că umflăturile şi vânătăile erau reale. În aceste condiţii bandiţii din celulă îi mărturisiră despre aspiraţiile lor, despre legăturile, din afara închisorii, cu care colaboraseră înainte, despre arme şi despre ascunzători, adrese şi gazde în eventualitatea în care ar fi scăpat. Câţiva dintre ei făcuseră parte dintr-un grup de intelectuali care purta numele de „Rugul aprins", o adunătură mistică şi idealistă care credea în salvarea României prin conexiunea la nişte valori inconsistente care ţineau de prezenţa lui Dumnezeu în lume. Erau nişte rataţi, în fond, conchisese atunci Leţ, surprins că oameni care aveau ceva glagorie în cap puteau să se lase amăgiţi de nişte idei care nu aveau nicio aplicabilitate în realitate. Aveau minte, dar nu toată era bună. Când i-a turnat, a făcut-o cu oarecare regret şi nu pentru că indivizii ar fi meritat vreo atenţie, ci pentru că erau de o naivitate apropiată de prostie.

A ţinut chiar să aibă o confruntare cu ei, să le spună verde în faţă ce crede despre ei, despre prostiile pe care le susţineau, să încerce să-i trezească la realitate măcar în ceasul de pe urmă.

Bă, le-a spus, misticismul v-a spălat creierele. Şi o gâscă are mai multă credibilitate în societate decât voi. Ce e aia să crezi că vine un abur să te ridice din mulţime, ca şi cum ar fi vorba de un braţ viguros? Că asta susţinea unul dintre voi, într-o noapte… Ptiu, mai spuneţi că aveţi şi şcoală, că poporul aşteaptă de la voi mântuire şi luminare! Cu aşa mântuire şi aşa luminare n-o să scoateţi nici măcar un kil de sare din pământ, d-apăi să mai diriguiţi pe cineva…! Voi nu trebuie să mai fiţi lăsaţi vreodată în libertate, că stricaţi minţile naivilor, îi stricaţi pe prunci. Bă, neterminaţilor! le spusese el în încheiere.

Rezistenţii dovediţi fuseseră duşi din nou la Bucureşti, pentru anchetări suplimentare şi nimeni nu le-a mai dat de urmă. Probabil că dispăruseră arşi pe rugul aprins, pe care susţineau că îl întreţin cu flacăra minţii şi a inimii lor.

O aberaţie, desigur, după cum susţinea Leţ, cel care îi dovedise.

După ce trecuse proba din celulă, Leţ ajunsese gardian la Aiud. Era temut pentru că fusese în celulă şi ştia toate trucurile prin care bandiţii mai înşelau vigilenţa gardienilor.

Ştia unde îşi puteau ascunde un ac, o bucată de pâine sau un petic de hârtie. Şi toate astea erau considerate arme mortale în ochii administraţiei. Pe baza declaraţiilor şi a experienţei de închisoare a lui Leţ au fost depistate câteva cărţi introduse între deţinuţi, între care o Biblie tipărită în America. Chiar în America! Plus o carte de poezii de Mihai Eminescu, un manual de limba germană şi o carte cu legi din perioada elenistică. La ce i-ar trebui unui deţinut o carte cu legi scrise cu două mii de ani în urmă, chiar în original, nimeni nu putea să priceapă. Doar dacă nu ascundea vreun cod de comunicare între bandiţi!? Cartea a fost păstrată o vreme la Comenduire, după care a dispărut luată fiind probabil de vreun gardian care folosea hârtia la răsucit tutunul rusesc pe care şi-l procura de pe piaţa neagră. Poate că de asta aveau nevoie şi deţinuţii de hârtie, dar lucrul nu putuse fi probat, deoarece nu a fost găsit şi tutunul de rigoare. Plus că hârtia era proastă, semicerată, ardea şi greu cu un miros de piele de porc pârlită.

De data asta, Leţ venise să raporteze ceea ce putuse să afle despre misterioasele urme apărute pe zăpada proaspătă din penitenciar. Nu ştia prea multe, dar după ce forţase deţinuţii din cele şapte celule pe care le controla îşi făcuse o oarecare părere.

— Nu există să fie dintre bandiţii pe care îi controlez eu, spuse el.

Nu există să fie implicaţi în acţiune bandiţi din sectorul controlat de mine.

Nu există să facă ceva vreun bandit fără să ştiu eu. Şi o muscă dacă îl bâzâie pe vreunul, eu ştiu ce i-a bâzâit musca la ureche. Că musca trage la balegă şi la deţinut, că deţinutul pute a mort.

Nu există să…

— Bine, bine, i-a răspuns Geangu, dar urmele pe zăpadă nu poţi să spui că nu există…! Mie să-mi spui ce se există, nu ce nu există. Asta să-mi spui.

Leţ nu prea avea ce să toarne, de asta trăgea de timp, îşi

imaginase că e de ajuns să-şi reafirme poziţia sa de dur şi de ştiutor a toate ce mişcă, aşa, în general.

— Păi am interogat şaizeci şi doi de bandiţi. Vreo treizeci şi patru s-au căcat pe ei de frică, i-am stors şi de icre, dar nu aveau nimic de spus. Nişte cadavre. Vreo zece au luat pe nu în braţe şi erau în stare să spună nu şi la evidenţa că e ziuă afară, aşa de încăpăţânaţi şi stricaţi până în fibra lor sunt. Nu or să uite prea lesne interogatoriul.

Hegheduş, care îşi reluase poziţia sa de umil secretar, nota de zor ce declarau gardienii. Părea să se scurgă pe rândurile de pe pagină. De data asta se opri din scris şi îl întrebă şi el pe Leţ:

— Nu ai între deţinuţi nicio limbă? Că numai aşa poţi afla ceea ce ascund bandiţii. Nu cred că nu ai o limbă care să spună ce şi cum se întâmplă. Asta ne interesează, ce nu spun bandiţii, nu ce recunosc ca să scape de voi.

— Ba da, spuse Leţ, am două guşe care toarnă, dar de data asta ceea ce spun ei nu are nicio valoare. Cred că i-au mirosit şi i-au îmbrobodit. Că nu există să fie ceea ce spun ei.

— Dar ce spun ei? se grăbi să întrebe Geangu.

— Baliverne, prostii, misticisme…!

— Adică…? Nu mă mai fierbe.

— Păi, unul zice un lucru care nu există. Că urmele ar proveni de la un călugăr care a murit aici, anul trecut, unul Daniil şi care acum vine când are chef… Văzând însă figura contrariată a lui Geangu, Leţ se replie imediat: Normal că nu există acest lucru, să vină mortul, asta e povestea lor, cred că au vrut să-l îmbrobodească pe omul nostru.

Cred că l-au mirosit…

— Bun, să zicem că intră mortul, că vine în interior, că intră în puşcărie. De ce nu iese, de ce nu apar şi urmele de ieşire? întrebă Hegheduş. I-ai întrebat acest lucru? Asta trebuia să îi întrebi…

— Ba da, i-am întrebat. Bine, bă, să zicem că noi credem în Dumnezeu care nu există…! Dar dacă intră, ar trebui să şi iasă banditul ăsta de călugăr, de care zici. De ce nu iese?

Unde sunt urmele de ieşire? Aşa l-am întrebat pe banditul care este omul nostru.

Şi el mi-a răspuns: Zic ăştia că ar ieşi cu morţii care sunt scoşi dimineaţa din celule. Cică ar rămâne cu ei, până mor, să-i împărtăşească, să le aline suferinţa, să le închidă pleoapele.

Şi i-am zis: Bă cum poate să se existe ceva ce nu există?

Cât de tare te poţi tâmpi între bandiţi, ca să ajungi ca ei?

Eu, unul, am fost între ei, dar nu mi-am pierdut capul.

Dar banditul nostru nu, banditul nostru o ţinea una şi bună că bandiţii ceilalţi asta credeau, asta susţineau…

— Şi celălalt? Celălalt ce spune? Cealaltă limbă…? întrebă Hegheduş.

— Celălalt susţine şi el nişte aberaţii, că ar fi vorba de un militar dintre santinele care s-ar fi dat de partea bandiţilor şi că acum le face jocurile. Dar nici asta nu există şi nu e de crezut, că bandiţii aceştia inventează, le fierb creierii de neputinţă, aberează ca să ne inducă în eroare.

— Lasă, că aşa am zis şi cu locotenentul Madjaru, care se dădea cocoş aici şi el de fapt informa la bibisi tot ce mişca în sistem, interveni Geangu. Hai să zicem că e aberantă ideea cu călugărul mort şi pribeag, dar asta cu militarul de la ordine e de luat în seamă. Analizeaz-o, verifică, să-mi aduci un nume până mâine. Ai înţeles? Am nevoie de un nume, să avem de unde lua la scuturat trupele Securităţii care păzesc aici…! Avem nevoie de un nume!

— Dacă nu găseşti niciun nume, interveni Hegheduş, poţi să-ţi treci numele tău, la autodenunţ. Ne-am înţeles?

Faptul că se amestecase peste el îl irită pe Geangu, căruia îi intra tot mai temeinic în cap ideea că Hegheduş are o misiune pe lângă el. Că îl monitoriza. Cu atât mai mult nu putea acum să-l ia în răspăr, trebuia să îşi ţină gura, eventual trebuia să găsească o soluţie să-l îndepărteze din penitenciar.

Să-i propună o avansare? Unde? Trebuia să acţioneze repede însă, până nu-l înfunda pentru ceva real sau pentru ceva inventat subalternul său.

— Nu există să nu aflu un nume de trădător, spuse Leţ ieşind. Nu există…!

Rămaşi singuri, Geangu şi Hegheduş se priviră ca şi cum s-ar fi înfruntat. Primul care lăsă capul în jos a fost, însă, Hegheduş:

— Nu cred că ajungem la vreo concluzie aşa. Cred că ar trebui să-i punem pe gardieni să scrie rapoarte despre ceea ce au aflat. Numai aşa avem şi proba raportărilor lor.

În plus, lucrurile se precipită, nu avem timp să-i ascultăm pe toţi, deja timpul a luat-o aiurea. Eu zic să le spunem să scrie rapoartele şi până diseară să ni le dea. Apoi să analizăm, să luăm o decizie, să raportăm şi noi sus…! Colonelul Şoavă nu a mai sunat sau te pomeneşti că vine din nou aici. Cum ne scoatem?

Geangu aprecie prezenţa de spirit a subalternului său, însă rămase cu acelaşi dureros sentiment că este un şoarece în cuşcă, sub un fascicul de raze. Era urmărit, era monitorizat.

Recunoscu, însă, că nu avea de ales, aşa că îl lăsă pe Hegheduş să dea ordine gardienilor, în numele său.

— Până la cinci diseară să avem rapoartele, îl auzi pe Hegheduş comandând acelei adunări aproape ostile, greu de stăpânit dacă nu o mulţumeai cu tot felul de compromisuri, umilă dacă ştiai să o plesneşti unde o durea mai tare, la stomac şi la portofel. Rapoartele să fie scurte, precise, la obiect. Fără baliverne, fără poezii de Alecsandri, fără cai verzi pe pereţi… mai completă Hegheduş. Aţi înţeles?

Murmurul care se îndepărta a fost singurul răspuns.

18 Un bandit, Cămărăşanu, care provenea de undeva din zona Botoşanilor, simpatizant legionar după cum scria în dosarul său, ţinu să vorbească comandantului Geangu despre urmele misterioase. Părea să ştie ceva. Degeaba l-au ameninţat gardienii, degeaba i-au arătat direcţia spre Zarcă, banditul nu dorea decât să vorbească la cel mai înalt nivel. Părea foarte sigur pe el şi acest lucru îl convinse pe Barabancea, gardianul de pe sector, să se prezinte la Hegheduş cu solicitarea banditului.

— Mai stai pe gânduri? izbucni Hegheduş. Adu-l la camera de interogatorii.

Comandantul Geangu sosi cu câteva clipe înaintea banditului în sala rece şi soioasă, nerăbdător să dea ochii cu cel care se oferise să

dezlege misterul. Banditul era un moşneguţ împuţinat de ani şi foame, cu ochii mici ca două puncte de mercur care se zbăteau între nişte pleoape prea largi.

— Hai, spune, îl întâmpină fără alte preparative Hegheduş, care îl seconda pe Geangu.

Banditul se uită cercetător şi neîncrezător spre cei doi, ca şi cum ar fi vrut să se convingă că e vorba chiar de cei pe care îi solicitase, apoi se uită spre Barabancea, care rămăsese în cadrul uşii.

Hegheduş înţelese şi îl expedie cu un gest pe Barabancea dincolo de uşa dublă de metal.

— Ei? întrebă Geangu.

— Domnule şef, urmele din curtea închisorii sunt ale mele, spuse bătrânelul oftând.

— Cuuum? izbucni fără să se controleze Geangu.

— Nu ştiu cum fac, dar ies când vreau din închisoare.

Spun o rugăciune, pe care am învăţat-o de la un părinte care a murit, Dumnezeu să îl ierte şi în momentul acela pot să fac ce vreau, nimic nu mă mai poate reţine.

Se făcu linişte. Hegheduş privi spre Geangu, Geangu îşi miji pleoapele aţintindu-l pe bătrânelul care părea să se prelingă din hainele prea largi.

— Ce rugăciune zici că spui? îl întrebă acesta pe bandit.

— Păi zic aşa: Doamne, Tu cunoşti pricina îngrijorărilor mele, ia-mă în palma Ta şi păzeşte-mă. Fii cu mine în fiecare clipă şi nu mă lăsa să alunec sau să mă poticnesc. Ţie îţi încredinţez viaţa mea şi fiinţa mea, sufletul meu şi tot ce am.

Rămâi cu noi până la sfârşit şi dă sens vieţii noastre, pentru ca şi noi să rămânem în Tine şi să gustăm pacea şi biruinţa deplină în Împărăţia Ta. Amin Geangu lăsă capul în jos, începu să îşi maseze fruntea cu degetele de la mâna stângă. Nu era nici nervos, nici dezamăgit. Părea mai mult plictisit.

— Şi zici că dacă spui aşa ceva poţi să faci ce vrei?

— Da, pot să fac ce vreau, zise oarecum mai semeţ moşneagul.

— Bun, spune acum rugăciunea asta a ta şi fă ce îţi trece prin

cap.

Banditul închise ochii şi începu să murmure neinteligibil.

Buzele i se ţuguiară. Câteva frisoane îi zgâlţâiră umerii.

Geangu şi Hegheduş îl urmăriră câteva minute contrariaţi.

Apoi bătrânelul reveni în realitate. Deschise ochii şi îi fixă pe cei doi:

— Da, acum am fost până în Rădăuţi, unde o am pe fiica mea cea mai mare, este bucătăreasă la restaurantul pieţei. Mă iertaţi că am întârziat, am stat şi am mâncat nişte jumări trecute prin hrean, îmi era poftă.

E clar, spuse Hegheduş, jenându-se de aerul serios cu care îl urmărise pe bandit în timpul demonstraţiei.

— …zda, mă-sii! izbucni Geangu.

19 Rapoartele se adunară pe biroul lui Geangu. Scrise cu litere chinuite, de oameni nedeprinşi cu această activitate.

Mulţi dintre ei ar fi săpat bucuroşi şanţuri, decât să scrie vreun rând. Alţii îşi blestemau zilele când au decis să vină gardieni la Aiud, acum când erau puşi la munci „telectuale”.

Răsfoind rapoartele, Hegheduş descoperi că o parte erau scrise de aceeaşi mână, că unele semănau flagrant între ele, aceeaşi mărturisire pusă în gura altui deţinut. Era de râs, dacă nu ar fi fost această situaţie de plâns.

Geangu scoase la întâmplare un raport şi citi literă cu literă ceea ce scria gardianul care anchetase un număr de patruzeci şi cinci de bandiţi iar în final, la raport, reuşise să îngaime doar atât: „Suptsemnatul Molnar Dtru, gardean la sect 1 bandiţi cam 37 – 43 am anchetat 45 bandiţi şi am constatat că toţi sunt vinovaţi de înaltă trădare de patrie şi suptminare a economiei naţionale drept care suptsemnez…”

Molnar era un fost poliţist dintr-o gară din Banat reciclat în gardian. Numele lui fusese implicat într-un scandal în închisoare, fusese prins oferind fotografii cu femei despuiate deţinuţilor, decupate din nişte reviste de dinainte de război, în schimbul unor sume de bani. Desigur, era vorba despre cei care ar fi deţinut bani în acele condiţii.

Culmea era că au fost câţiva care au cumpărat asemenea fotografii, mai ales deţinuţi de la semiliber, adică acei care munceau la nişte ateliere de tâmplărie de unde mai făceau rost de câte un bănuţ. Când a fost prins, Molnar a declarat că intenţionat făcuse acest lucru, întinsese o cursă deţinuţilor ca să vadă care dintre ei are bani, ca să-l toarne comenduirii. Probabil că plătise pe cine trebuia, aşa că Molnar rezistase în funcţie.

Deţinuţii care cumpăraseră pozele deocheate, în schimb, ajunseseră la Zarcă.

Următoarele rapoarte erau aproape identice, scrise parcă pe acelaşi calapod. Răsfoindu-le Geangu îşi aminti de perioada milităriei sale când, la trupă fiind, scria scrisori în numele unor camarazi neştiutori de carte. Scrisorile plecau din Râmnicu Sărat către sate din toată ţara, ducând cu ele mesaje standardizate de la bieţii trupeţi. Aduse de poştă la destinaţie, scrisorile ajungeau la familie, care nici ea nu prea se descurca, de cele mai multe ori, cu alfabetul. Aşa că părinţii plecau cu scrisorile la preotul din sat sau la învăţător. Numai că, la un moment dat, Geangu a început să se ţină de glume, multe nesărate, scriind aberaţii în epistolele care plecau cu lipiciul bine lins de expeditor. Şi asta mai ales când era vorba de pifani, începătorii în ale militării. Ce le era dat să audă bieţilor părinţi, atunci când preotul satului primea cinci ouă ca să le desluşească scrisoarea de la fiul lor plecat soldat? „Dragi părinţi, să ştiţi că am plecat bou de acasă şi mă întorc la vară vacă. Să ştiţi că mă descurc cu armata, am ajuns să fiu prostul companiei de râd şi curcile de mine când mă văd. Flenduros ca mine nu mai există pe aici, îmi put picioarele, curul şi gura… Să-i spuneţi Ilenei lui Sărăcilă că dacă se mai regulează cu flăcăii din sat o belesc şi îi pun pielea la saramură…”. Şi aşa mai departe. Bieţii părinţi când auzeau aşa bazaconii din scrisorile de la feciorii lor se puneau pe un plâns zdravăn, crezând că depărtarea le smintise copiii. Iar ei, bieţii, neştiutori, îi purtau o vie recunoştinţă ştiutorului de carte care era caporalul Ilie Geangu, care le făcea asemenea preţioase servicii. Se mai întâmpla când băieţii, neştiutori de carte, trimiteau câte o scrisoare iubitelor lor, scrisoare dictată lui Geangu. Bieţii de ei se forţau o

săptămână ca să adune câteva gânduri simţite pentru iubitele lor, duminica i le dictau lui Geangu care scria, însă, ceea ce îi venea lui mai bine: „Draga mea iubită slută, cin te prinde să te…” ş.a.m.d. Bietele fete sărutau scrisoarea, când o primeau, după care citeau ele sau preotul satului bâzdâgăniile pe care le conţinea. Ruşinea le îmbujora obrajii scăldaţi în lacrimi.

Geangu îl puse pe Hegheduş să facă o sinteză a rapoartelor.

În afară de cele identice, mai erau unele care conţineau oarece informaţii. Numai că în lipsa unor indicii concrete, informaţiile smulse de gardieni bandiţilor de deţinuţi politici erau de genul: urmele provin de la Maica Domnului, vreun sfânt de ocazie în trecere prin zonă, o fantomă, un deţinut care a murit în chinuri şi acum se întoarce să se răzbune, o iubită care se lasă purtată pe aripile pasiunii, o mamă de deţinut, câteva neveste care escaladau gardurile făcând ceva vrăji. O minte sănătoasă ar refuza asemenea poveşti, însă altele, mai credibile, nu păreau să se întrevadă la orizont.

Faptul că generalul Şoavă tăcea nu era cel mai bun lucru pentru Geangu. Ori ştia ce se întâmplă, de la vreun informator infiltrat, ori era prins în vreo altă misiune, dar acest lucru nu însemna că nu urma şi clipa decisivă. Şi aceasta veni.

Întâi a fost sub chipul unui instructor de la Centru care a adus mai multe materiale de prelucrat cu deţinuţii subliniind că în penitenciar se desfăşoară o slabă activitate ideologică.

Aşa a spus generalul Şoavă. Materialele erau de genul: „Cum să combatem misticismul în rândul poporului”.

„Ce aşteaptă poporul meu de la mine? Să mă reeduc în spiritul marxism-leninismului” sau „Efortul de autodepăşire, dominantă a muncii în societatea noastră nouă”. Instructorul a prelucrat materialele cu gardienii, rămânând ca aceştia să facă acelaşi lucru şi cu bandiţii din celule.

Apoi a sunat cineva din partea generalului Şoavă care ceru de urgenţă un raport asupra anchetei în ceea ce priveşte apariţia urmelor suspecte din penitenciar.

— Cât de urgent?

— Ieri, îi răspunse acesta.

— Ce să conţină?

— Totul şi ceva în plus.

— Dar dacă o parte dintre mărturii sunt aberaţii, care nu au nimic de a face cu realitatea?

— Asta nu o hotărăsc ei, are cine să analizeze şi să tragă concluziile. Ei să spună tot, tot, tot…!

Noaptea Hegheduş a fost consemnat să scrie raportul.

Acum îl văd, îşi spuse Geangu, ori îşi rupe gâtul, ori e bun de avansat. E o probă a dracului de grea…! Grea chiar şi pentru mine.

20 Faţă în faţă cu topul de hârtie albă, Hegheduş se gândi mai întâi la Dumnezeu cel care nu există să îl ajute să scrie raportul. Ce să spună mai întâi? Cum au apărut urmele?

Da, asta e o fixare a momentului, dar ce să spună după aceea? Când ajunse la anchetarea deţinuţilor şi a mărturiilor acestora asupra cazului, se împotmoli. Cum să spună că aceştia susţineau că Maica Domnului a fost cea care a produs urmele? Hegheduş se ciupi de obraz, ca să se trezească.

Nu, mâna lui refuza să scrie o aşa inepţie. Sau cum să spună că nevasta deţinutului Urdea a fost văzută prin închisoare, că noaptea o călărea bărbatu-său în celulă? Era prea de tot, l-ar crede nebun oricine ar citi o asemenea declaraţie.

Încercă o frază: „Gardianul Bălăeţ Dumitru, care a anchetat un număr de 47 de deţinuţi, a aflat de la deţinutul Griban Mihalache că urmele provin de la Maica Domnului care…”. Nu, hotărât lucru, nu putea să continue să scrie aşa ceva. Şterse cu mâzgălituri nervoase fraza şi se scuturăde din tot trupul ca şi cum s-ar fi trezit dintr-un coşmar. Nici să spună că dracul a fost, nu ar fi mai de crezut. Deşi, analizându-se odată, Hegheduş descoperise că în existenţa diavolului credea, în timp ce o contesta violent pe cea a lui Dumnezeu.

Mai luă odată la răsfoit rapoartele de la gardieni şi de data asta dădu peste unul pe care ori nu-l văzuse, ori îl neglijase. Era semnat de un gardian pe nume Iurie Moscaliuc care scria un lucru demn de toată atenţia: …deţinutul Gurii Lovin a fost iluzionist la circul de stat şi este

posibil să fie la baza urmelor misterioase din incintă. Hegheduș nu-și amintea prea bine cine este acest Moscaliuc și nici de acest Gurii Lovin nu-și amintea în vreun fel. Dar informația îl făcu să-și plesnească fruntea cu palma, să se învioreze brusc.

Abandonă raportul, oricum nu mai avea ce să scrie fără să alunece din realitate în paranormal.

La ora cinci fără cinci dimineață sosi comandantul Geangu. Verifică stratul subțire de zăpadă de pe lângă gardurile penitenciarului și nu descoperi nimic suspect. Nicio urmă proaspătă.

— …zda mă-siii!

Hegheduș îi raportă despre descoperirea pe care o făcuse între rapoartele, cele mai multe aberante, pe care le avusese la îndemână.

— Iluzionist?… zda mă-siii!

La ora șase și jumătate Geangu sună la biroul colonelului Șoavă dar nu răspunse nimeni.

— …zda mă-siii!

Sună și la șapte și jumătate, dar fără niciun rezultat.

— …zda mă-siii!

Abia la ora nouă îi răspunse chiar colonelul Șoavă la telefon.

— V-ați trezit, țucureilor? întrebă acesta. S-au sculat puișorii de bandiți? Le-ați dat lăpticul?

Lui Geangu nu-i convenea această abordare ironică, Șoavă se fixase într-o anumită idee și nu o mai părăsea.

— Dar, tovarășe colonel, lucrurile sunt serioase…

— Serioase? De când? Am primit raportul de la voi asupra promenadei de noapte din închisoare? În închisorile de politici de la Gherla, de la Periprava, de la Pitești, de la Muncel se discută acum despre un schimb de experiență cu voi, ca să învețe și ceilalți cum să-i respecte pe bandiți…

Ați făcut un sindicat al bandiților, cu care să intrați la negocieri?

La vorbele colonelului, comandantului începură să-i bubuie urechile, ochii i se împăienjeniră și se hotărî, pe moment, să meargă la București, să raporteze despre comportamentul lui Șoavă… Să spună că este umilit și jignit în permanență, să se plângă. Dar cine l-ar lua în

seamă?

— Tovarăşe colonel, tovarăşe colonel… îndrăzni el.

— …Şi apoi, dacă ţara asta ar fi păzită aşa cum păziţi voi disciplina şi ordinea, apoi totul ar fi vraişte, comandante.

Vraişte! îi zicem banditului de la politici: „Ce aşteaptă poporul meu de la mine? Să mă reeduc în spiritul marxism-leninismului”.

Dar oare m-am educat eu, gardian al ordinii şi al disciplinei, al noii realităţi pentru care au suferit şi au luptat generaţii după generaţii? Oare mi-am scos eu din minte acea drojdie a unui mental plin de convenţii depăşite, oare am eliminat piatra burgheziei din inimă? Că pe fundamentul ei am croit noi greşit o lume pe care o schimbăm greu, greu…

— Tovarăşe colonel, tovarăşe colonel… îndrăzni mai departe Geangu, mai rugător parcă de data asta.

Şoavă se opri brusc şi pe un ton neutru de data asta, ca şi cum şi-ar fi ieşit dintr-un rol, îi spuse:

— Da, te ascult.

Lui Geangu i se topiră toate cuvintele de pe limbă, toate gândurile din creier. Ce să-i spună? Deşi aşteptase atâta să vorbească, îşi dădu seama că de fapt nu prea avea ce să spună.

— Hai, despre caz, îl ajută Şoavă. Despre caz voiai să-mi spui. Cazul vostru, cu urmele suspecte apărute în curtea penitenciarului, despre asta voiai să-mi vorbeşti, nu-i aşa?

Îl lua ca pe un copil neajutorat, aflat în situaţia în care e îndemnat de părinţi să spună o poezie la comandă, într-o adunare de adulţi oricum indiferenţi. Un fel de hai, ştim că poţi, arată-i şi lui nenea că ştii să spui o poezie… Ironia, pe alt ton de data asta, îl buimăci pe Geangu.

— Da, da, cazul nostru…

— Da, ştim, au apărut nişte urme în curtea închisorii.

Era în data de 18 noiembrie. De atunci au mai apărut de câteva ori…! Hai, spune cu cuvintele tale…! Uşurel. Aţi descoperit vreo urmă? L-aţi prins pe făptuitor? Nu te intimida, nu te pierde cu firea.

— Ancheta este în finalizare. Avem câteva piste.

— De exemplu?

— E greu de explicat. Asta şi voiam, să ne mai îngăduiţi două zile, ca să avem un raport final. Atât, două zile.

— Măi, dar să nu-mi veniţi cu explicaţii şi raportări de genul că Maica Domnului a fost…! Sau că a fost vreun sfânt rebel care s-a cherchelit cu vinul de împărtăşanie şi a sărit gardul la deţinuţi. Sau că a fost vreo muiere nesătulă care a venit să-şi facă mendrele. Dacă veniţi cu din astea, vă împuşc cu mâna mea, ai auzit? Vreau un bandit sau un gardian. Poţi să te autodenunţi ca să finalizăm cazul. Că nu anchetăm fantome şi spiriduşi. Nu băgăm la bulău pe Făt-Frumos şi pe Ileana Cosânzeana, bă!

21 Geangu îl chemă de urgenţă la raport pe acel Iurie Moscaliuc.

Hegheduş se întoarse, însă, cu o veste trăsnet: Moscaliuc murise de vreo două luni, făcuse aprindere la plămâni.

Geangu duse mâna spre buzunar, gata să scoată pistolul, să-l împuşte pe acest mesager de veşti tâmpite.

— Şi atunci, cine… zda mă-sii a scris raportul?

Hegheduş se uita tâmp spre Geangu, aerul de superioritate subînţeleasă de mai înainte îi pierise. Acum îl apucase un sughiţ care se transformase, din cauza eforturilor de a-l stăpâni, într-un guiţat oarecum comic.

— Ghiiiuâţ!

— E o mână criminală, sigur! urlă Geangu.

— Gâhâiiiţ!

— Cineva ne sabotează din interior…!

— Uhâââţ!

— Şi îşi bate joc de noi, de sistem, de partid, de popor…!

— Guhâţ!

— Măăă, duşmanul de clasă nu doarme! Nu doarme!

— Guhâţ! îl aprobă Hegheduş.

22 Gurii Lovin fusese iluzionist la Circul Kiev, însă războiul îl prinsese la Bucureşti. Pe atunci la Bucureşti se trăia mult mai bine decât în Estul socialist, aşa că artiştii căutau să prindă un contract, ceva, ca să răzbată în viaţă, apoi să plece spre Vest. La Bucureşti, însă,

Gurii se încurcase cu o actriţă din trupa lui Constantin Tănase, celebrul cupletist şi aici drumurile lui se cam înfundaseră. Fata, cu numele de scenă Carmencita, era deopotrivă dansatoare şi actriţă, gurile rele spunând chiar că era şi amanta secretă a patronului trupei.

Era curtată şi asediată de admiratori ca o grădină de trandafiri în floare, lucru care îl făcea pe Gurii să turbeze. De asta, când Bucureştiul se umplu de trupe sovietice care voiau musai să-l elibereze de ofiţerii nemţi care se integraseră vieţii din capitala României, Gurii trebui să facă faţă unui asalt fără precedent la nurii frumoasei Carmencita.

O ameninţă cu bătaia.

O ameninţă cu mutilarea, ca s-o scoată din joc şi să fie numai a lui.

Le puse gând rău tuturor celor care se apropiau de fată, avea pistol şi era hotărât să-l folosească.

Era nebun.

Cea mai mare nebunie o făcu, însă, în momentul în care se prezentă la patron, la celebrul Constantin Tănase şi îşi oferi serviciile, renunţând la toate contractele de la circ şi la gândul cu care plecase de acasă, acela de a ajunge la Paris.

— Ce ai putea face? îl întrebă Tănase.

— Iluzionism, i-a răspuns Gurii.

— Poţi să laşi o sală de spectatori în pielea goală? îl întrebă cu interes celebrul actor.

— Pot, a răspuns fără ezitare Gurii.

Şi Gurii a pornit uşor.

La primul spectacol a rupt biletele la intrare şi le-a subtilizat curelele de la pantaloni ofiţerilor ruşi care se îngrămădeau la reprezentaţie. A făcut-o cu multă râvnă, convins fiind că toţi ofiţerii veneau la teatru ca s-o vadă şi s-o curteze pe Carmencita. Când s-au ridicat în picioare aceştia, ca să aplaude pe dansatoarele dezlănţuite după un french cancan, toată lumea putu să vadă cum le cădeau nădragii nefericiţilor rămânând în chiloţii gri, cazoni. A fost un hohot general.

A doua zi Tănase a fost chemat la comenduirea sovietică şi a fost pus să dea explicaţii în faţa unui comisar politic adus special să rezolve întâmplarea care făcuse şi deliciul presei de scandal. Tănase a făcut-o pe-a niznaiul, nu a recunoscut nimic. Cel mult a sugerat că ofiţerii fuseseră, probabil, beţi şi se exhibaseră în public la vederea dansatoarelor.

Comisarul înghiţi în sec de oroare.

La următorul spectacol, la care a participat însuşi comisarul politic sovietic care îl anchetase, Tănase a interpretat un cuplet care îi viza pe ocupanţii de la est care nu ţineau cont de înţelegerile încheiate între naţiuni şi se dedaseră la tot felul de furtişaguri:

„Rău era cu der, die, das Dă-i mai rău cu davai ceas De la Nistru pân' la Don Davai ceas, davai palton Davai ceas, davai moşie Haraşo, tovărăşie".

Sala a fost în delir. Comisarul politic, temutul Alexandr Simionenko, a plecat vânăt de furie, iar până la miezul nopţii o patrulă a dus la teatru un ordin prin care actorului i se interzicea să mai evolueze pe scenă. I se pusese pumnul în gură. Spectacolele nu fuseseră, însă, interzise, ofiţerimea avea nevoie de divertisment, acum că războiul din Vest evoluase destul de promiţător, iar pacea care se discuta prin cancelariile lumii era la discreţia lui Stalin şi a camarilei sale.

Seara următoare comisarul reveni la spectacol, ca să se convingă că ordinul îi fusese ascultat.

După câteva reprize de dans şi acrobaţie uşoară, pe scenă apăru însuşi Constantin Tănase. Era îmbrăcat într-un palton mai mare cu câteva numere. Pe gură îşi lipise o bucată de pânză albă. Îşi dezveli braţele care erau pline de ceasuri.

Apoi îşi descheie paltonul şi pe pieptul descoperit trona un ceas mare, cu pendulă.

Când încetară aplauzele şi hohotele de râs, Tănase îşi dezlipi pentru moment pânza de pe gură şi spuse cu subînţeles, arătând spre ceas:

— El tic, eu tac, el tic, eu tac…!

A fost prăpăd de ovaţii. Comisarul care nu înţelegea subtilităţile limbii române, a cerut lămuriri unei ordonanţe.

I s-a tradus replica. Se învineţi de furie. Şi ca şi cum lucrurile nu ar fi fost îndeajuns, aici interveni şi Gurii care făcu să cadă din tavan ceasuri cu nemiluita peste publicul în delir.

Erau ceasuri elveţiene care cădeau ca nucile toamna, lovindu-i cu zgomote seci pe spectatorii uluiţi.

Toţi îşi înfundară buzunarele cu ceasuri, însuşi comisarul sovietic luase vreo câteva, ca să le aibă ca probe la anchetă.

La ieşire însă, toată lumea descoperi că se pricopsiseră cu capace de bere „Luther" sau „Dreher-Haggenmacher", mărci populare în Bucureştiul interbelic.

A doua zi actorul a fost chemat la garnizoana sovietică, la interogatoriu.

A treia zi a murit, după ce a făcut o congestie pulmonară, de la o bere prea rece băută, zice-se, într-o zi de vară toridă.

Gurii era distrus: se simţea vinovat. Era convins că dacă nu ar fi făcut numărul cu ploaia de ceasuri, execuţia actorului nu ar fi avut loc.

Degeaba îi explicau cei din jur că nu avea nicio vină, degeaba Carmencita îi cerea să plece cât mai iute din Bucureşti, spre Occident, aşa cum făcea mai toată lumea cu ceva posibilităţi, Gurii se prezentă la comandamentul sovietic şi ceru să vorbească cu comisarul politic. Când ajunse în faţa acestuia, Gurii se apucă să se învinovăţească în legătură cu seara în care făcuse să plouă cu ceasuri deasupra publicului, fapt care determinase, după părerea lui, moartea lui Tănase. Îi mai povesti comisarului politic despre farsa pe care o făcuse cu curelele de la pantalonii ofiţerilor, din altă seară.

Comisarului politic îi plăcu Gurii şi se decise să-l folosească în serviciul său. De aceea, după ce îl linişti în privinţa autoînvinovăţirii, după ce îl convinsese pe acesta că şi el, Alexandr Simionenko, se distrase de minune la spectacolul lui Tănase şi că moartea acestuia fusese accidentală, îl pofti pe Gurii să ia cina împreună. Gurii acceptă.

Seara, la Gambrinus, Gurii veni însoţit de Carmencita.

Asta a declanşat, de fapt, drama vieţii lui.

Au descoperit că toţi ştiu ruseşte, Carmencita fiind, de fapt, născută la Bălţi, mama fiind rusoaică din Kahul.

Numele ei real era Iulia Panamorenko. De asta toată conversaţia a fost în ruseşte.

La aşa descoperire au început cina cu o vodcă.

Noroc!

Spasiba!

Pentru frumuseţea dumitale!

Pentru sfârşitul războiului!

Pentru frăţia româno-sovietică!

Au început masa cu pateuri franţuzeşti, la modă în restaurantele mari ale Europei, au continuat cu şniţel vienez, iar la desert au comandat blinii ruseşti.

Au băut şampanie franţuzească. Multă. Au mai luat câte un intermezzo de vodcă, pentru revigorare.

La miezul nopţii cântau toţi trei, în ruseşte, Baikalul cel sfânt, acompaniaţi de un violonist apărut ca din pământ la masa lor.

A doua zi Carmencita a fost invitată să ia prânzul cu comisarul sovietic la restaurantul Ambasador. A acceptat.

A treia zi a refuzat să-l mai vadă pe Gurii, a pretextat că are dureri mari de cap şi îi recomanda acestuia să o lase o vreme în pace.

Gurii a turbat.

Seara a fost reţinut de o patrulă sovietică, în timp ce încerca să sară gardul la locuinţa comisarului Alexandr Simionenko înarmat cu un pistol şi cu o baionetă de război.

A doua zi însuşi comisarul l-a vizitat la arest şi a cerut să fie lăsaţi să discute între patru ochi.

Comisarul, extrem de ceremonios, îi propunea să părăsească Bucureştiul, cât mai grabnic, să o ia spre Viena, îi asigura el costurile călătoriei şi protecţia.

Gurii a sărit să-l strângă de gât. A fost arestat de-a binelea şi judecat la urgenţă, în condiţii de război. A primit cinci ani de detenţie, pentru agresarea însemnelor militare, pentru ultraj şi alte capete de acuzare care decurgeau de aici.

A ajuns la Jilava. În 1949 a fost pus în libertate, dar a fost arestat rapid pe când încerca să treacă graniţa spre Serbia, cu gândul de a ajunge la Viena, acolo unde aflase că s-ar fi refugiat, o vreme, Carmencita.

De data asta încadrarea juridică a devenit mult mai complicată, a fost trecut în categoria duşmanilor poporului şi a primit douăzeci şi cinci de ani de închisoare, la politici.

Gurii îşi făcu un calcul: avea douăzeci şi opt de ani, la ieşire, în condiţiile în care nu ar fi prins nicio amnistie, ar fi avut cincizeci şi trei, ar fi fost încă în putere ca să o găsească pe Carmencita. Ca să se răzbune, sau ca să o recucerească?

Aici nu îi era foarte clar, dar se decise că merită să aştepte.

De asta luă lungul drum al închisorilor ca pe un ocoliş pe care i-l propusese soarta până la limanul pe care i-l pregătise.

Şi reţinuse de la Tănase un lucru pe care acesta îl spusese odată, la o repetiţie, fără să-i acorde vreo importanţă specială, dar în care îşi regăsise ceva din zbuciumul său: Idealurile se aseamănă cu stelele: nu poţi ajunge la ele, în schimb te poţi orienta.

I se păru că acest lucru justifică zbuciumul său.

Era un deţinut model. Strângea din dinţi şi aştepta să treacă timpul. Vorbea rareori şi tot rareori făcea confesiuni.

Cea mai mare parte a timpului compunea şi recompunea ca într-un puzzle imaginile şi momentele în care fusese cu Carmencita. O iubea în continuare ca un nebun. O iertase pentru tot ce-i făcuse. Uneori ducea mai departe, cu gândul, povestea lor, o aducea până în prezent.

Mariaj, copii, tihnă şi iubire.

Uneori totul se întâmpla în Kievul copilăriei sale, dar în cele din urmă stabili locul visului său la Bucureşti. Definitiv.

Aveau doi copii, Grigoruţă şi Maria. Grigoruţă, care de fapt era Grigorii, după numele tatălui său, era un zdrahon de băiat, care creştea de la zi la zi mai frumos şi mai neastâmpărat, îmbrăţişând o carieră de medic. De ce medic? Gurii respectase întotdeauna profesiile care dădeau oamenilor autoritate în comunităţile lor. Şi cea de medic era

una dintre ele. Carmencita nu prea era de acord cu aceasta, ea ar fi vrut ca Grigoruţă, căreia ea îi spunea Grig, să fie violonist şi să cânte într-o orchestră mare sau să fie un cântăreţ renumit, care să ridice sălile în picioare la o simplă apariţie. Cât despre Maria, aceasta era firavă şi avea un ten alb, alb, cu o privire veşnic speriată. Era doar o impresie, de fapt. Maria era puternică, era frumoasă, era inteligentă.

Gurii o vedea actriţă sau pictoriţă. Carmencita o vedea medic sau soţie de diplomat, aşa cum văzuse ea, în serile de spectacol de la teatrul „Cărăbuş", că arătau soţiile de diplomat, care veneau la reprezentaţie. Nu se certau, însă, pentru aceasta, le lăsau copiilor deplina libertate, să aleagă după ce vor fi crescut îndeajuns. Mai intervenea şi norocul, mai interveneau conjuncturile, aici erau amândoi de acord.

Mai avea câte o ieşire între ceilalţi deţinuţi, care îl situa în categoria ciudaţilor. Într-o zi îi spuse altui deţinut, în timp ce se învârteau în cerc, în curtea Aiudului, în ceea ce se numea plimbare:

— Azi e ziua fiicei mele Maria. Face unsprezece ani.

— Felicitări. Dar ştiam că nu eşti căsătorit şi că nu ai nici copii. E vreun copil din flori? Ai vreun păcat de mărturisit…

Gurii nu ştia ce să răspundă, regreta slăbiciunea de moment şi că se confesase şi reluă, cu vinovăţie, viaţa sa de familie din minte. Erau multe lucruri de făcut, de pus la punct. Timpurile nu erau chiar normale, după război sunt o mulţime de privaţiuni pe care el, ca tată responsabil, trebuie să le depăşească. Copiii şi nevasta nu trebuie să simtă nimic din greutăţile vieţii, ei trebuie doar să trăiască, să se bucure. El, Gurii, era pregătit pentru asta, nu precupeţea nimic ca să le asigure un trai decent.

Dar deocamdată era în celula numărul 137, la un loc cu alţi opt deţinuţi, toţi consideraţi duşmani ai poporului, aşa că îşi ascunse într-un ungher al minţii familia cu toate problemele ei. Nici nu voia să le pericliteze liniştea, cea la care el şi ei consimţiră în atâţia ani.

— Da, prezent, spuse el când îl strigă destul de răstit gardianul de tură, Petru Macoviciuc.

23 Până la prânz Geangu se ocupă de chestii sâcâitoare,

administrative. Contrasemnă procese-verbale de deces, că bandiţii mureau, tu-le mama lor! era singurul mod de a pleca legal din închisoare. Dimineaţa erau scoşi, erau împachetaţi şi duşi la Râpa Robilor, unde erau aruncaţi în gropile cu var, ca să nu împută aerul clasei muncitoare care trăia în zonă. Înainte de a fi duşi la groapă erau ţinuţi câteva ceasuri pe ciment, într-un fel de purgatoriu, o sală mare şi igrasioasă, ca să se convingă toată lumea că nu se prefăceau.

Circula ceva folclor pe seama unor evadări puse la cale în acest mod, dar nu erau decât poveşti imaginate de minţi înfierbântate. De cele mai multe ori, dacă vreun cadavru stârnea suspiciuni, mai era înţepat o dată, de două ori în inimă, ca să nu existe dubii. Că bandiţii şi morţi tot bandiţi rămâneau.

În dimineaţa asta a fost o producţie bună de morţi:

cinci. Primul certificat de deces era al unuia Gore Calapăr, un fost angrosist de cereale din Brăila, un bandit care scufundase o barjă cu grâu în Dunăre, intenţionat, doar ca să nu ajungă grâul pe mâna clasei muncitoare, care trebuia, în opinia lui, înfometată. A primit iniţial unsprezece ani de închisoare care au fost sporiţi la şaptesprezece, deoarece banditul a declarat la aflarea sentinţei că nu regretă faptele şi că dacă ar fi în libertate ar da foc la toate depozitele sale de grâne, numai să nu ajungă în mâinile puturoşilor. Nu a rezistat în închisoare decât şase ani, restul anilor de puşcărie a rămas dator lumii acesteia. Murise de foame, din câte se spunea, refuza sistematic masa gratuită pe care i-o dădeau Statul şi societatea, pe care dânsul le dispreţuia. Un bandit.

Următorul era un avocat celebru din Bucureşti, George Pascu, care apărase la proces un grup de legionari închişi prin anul 1941. El spusese că nu-şi făcuse decât datoria de avocat, dar să aperi nişte elemente declasate nu-i de ici, de colea, oricum te contaminezi de ideile lor. Murise de inimă.

Inimă rea, pesemne.

Alt mort era un cetăţean călugăr, Dimitrie Bogoslov, cunoscut ca Daniil, un bolnav de misticism, care ascunsese în mănăstirea sa de pe lângă Râmnicu Vâlcea un soldat german, rămas de pe urma frontului, îl

îmbrăcase în haine negre, de călugăr, fără să anunţe autorităţile. Mai mult, îl învăţase pe neamţ să facă pe surdo-mutul, ca să nu se prindă lumea. Numai că la o percheziţie la mănăstire, când acest Daniil tocmai încasa nişte şuturi în coaste ca să lase organele de miliţie să verifice în beci şi în magazie, dacă nu e ceva suspect, neamţul surdo-mut se trezeşte şpreheind: Sir, bitte nicht schlagen mein Freund…! Sau cam aşa ceva. I-au înfundat pe amândoi. Neamţul a ajuns pe mâinile sovieticilor eliberatori, călugărul a înfundat puşcăria ca trădător de patrie, ca element periculos. Despre acest Daniil circulau tot felul de poveşti prin închisoare, una mai năstruşnică decât alta. Că răspândea în jurul lui miros de busuioc…!

Cum să miroasă a busuioc, când se ştie că bandiţii nu miros decât a mort? Că vindecase cu o fiertură de paie nu ştiu câţi alţi bandiţi bolnavi de ulcer! Că şi gardienii apelau pe ascuns la tot felul de închipuiri ale acestui individ infestat de misticism, care susţinea că poate cu o rugăciune să oprească ploaia sau să o pornească.

Cauza decesului? Medicului i-a fost greu să formuleze una, la cele cincizeci de kilograme ale unui ins de un metru şi optzeci şi cinci, era dificil să stabileşti care organ funcţiona normal. I-au trecut congestie pulmonară, pentru că înainte de a muri tuşise de câteva ori.

Apoi s-a uitat pe certificatul de deces al altui bandit. Era un fost ministru din guvernul Goga, Veniamin Rogumete, care fusese şi în echipa de negociatori a guvernului Antonescu la discuţiile cu Hitler privind soarta României de după război. Brrr! Bandit mare! Ăştia duc pe conştiinţă păcate mari, e mai bine să scapi de ei din puşcărie…! Cauza decesului? Diabet. Şi gută. Boli boiereşti. Un mare bandit!

Cale sprâncenată, moşule!

A, uite şi poetul nostru…! Scripcaru Raţ George. Vârsta?

37. Cauza decesului? Degeaba a pus doctorul că a murit de congestie pulmonară şi stop cardio-respirator, că ăsta sigur a murit de sifilis. Că avea ceva la cap, cu siguranţă, comentă cu voce tare Geangu.

Poetul George Scripcaru Raţ era o figură. Era ceea ce s-ar numi un fluture turmentat de lumina lămpii. Cred că nici el nu ştia limpede de ce este închis, cum nici din dosarul său nu reieşea nimic clar. Ciudat

era că nu protesta niciodată când era bătut sau umilit, lua totul în uşor, cu un aer de adolescent care nu se decide să devină matur. Sau care nu reuşeşte să devină matur, nici chiar în condiţiile din închisoare. În actul de condamnare, care îl scosese din societate pentru vreo paisprezece ani, erau trecute acuzaţii de genul: complicitate la destabilizarea ordinii de stat, tăinuire de informaţii, relaţii cu persoane politice dubioase.

În fapt, George Raţ, poreclit Răţoiul în cercurile boeme, era prieten cu toată lumea, frecventase cursurile lui Nae Ionescu din snobism, scrisese un cuvânt favorabil într-un ziar obscur despre o carte a lui Noica fără să o fi citit cu adevărat, era agreatul femeilor cărora le dedica cu mare uşurinţă poezii spumoase. La dosar era reţinut şi un text incriminatoriu, care dovedea acuzaţia de propagare a obscenităţii, condamnată şi aceasta de Codul penal, care începea cam aşa: „Fetelor, ţineţi-vă pizdele la mare preţ, / Băieţii toată ziua visează la ele, / Nu vă lăsaţi încălecate pe degeaba/

Ei mai degrabă ar vrea o pizdă/ Decât o călătorie spre stele…". Poezia asta şi altele circulau, de altfel, ca folclor între deţinuţi, dar nu erau lăsate deoparte nici de gardieni.

Se zice că poezia asta o cântase, prin cafenele, până la fuga sa din ţară, însuşi Jean Moscopol, numai că nimeni nu ştia melodia. Adevărata poveste a poetului George Raţ, care îl adusese în închisoare, pare să fi fost, însă, alta. Se îndrăgostise, în timpul războiului, de o pianistă care cânta la un club privat, undeva în zona Capşa. Numai că pianista, o anume Sara Breinştein, deţinătoarea unei fabrici şi a unui şir de magazine de bijuterii pe Corso, avea, la momentul cunoştinţei lor, vreo 82 de ani. Iubirea poetului însă era oarbă. Şi pătimaşă. George Raţ se jura că iubita lui, în momentele de intimitate îşi dădea jos armura bătrână şi se preschimba într-o junică de 20 de ani. Făcea vrăji? Posibil.

Era vrăjită? De ce nu? Imaginaţia poetului nu avea limite.

O vreme toţi cunoscuţii lui George au crezut că nebunia acestuia era legată de averea Sarei. Dar când Statul i-a naţionalizat toate bunurile şi a scos-o şi din vila de la Şosea, George s-a zbătut şi a găsit o

mansardă în care s-au mutat împreună. Deşi vremurile luaseră întorsături dramatice, cunoscuţii celor doi erau, totuşi, consternaţi. Aşa o poveste de dragoste mai rar. Numai că mama lui George, o femeie cu capul pe umeri, croitoreasă la nişte ateliere nou înfiinţate la Griviţa, nu se împăca cu ideea că băiatul ei se încurcase cu o femeie mai bătrână şi decât bunică-sa. De asta, după ce o ameninţase pe Sara cu o chelfăneală zdravănă şi că o să-i facă praf peruca aceea care mirosea a mort, după ce încercase să-şi izoleze băiatul, s-a prezentat la noua Securitate, care acţiona şi la atelierele unde lucra şi a făcut un denunţ prin care spunea că Sara şi băiatul ei, George, vor să fugă din ţară. Că ea aflase de plan de la băiatul ei, care i se destăinuise. Securitatea a intervenit brutal în vieţile celor doi anchetându-i. Sara nu a rezistat decât două zile şi şi-a dat sufletul în arestul din Rahova. Ultimele ei cuvinte, se zice, ar fi fost: „Adio, răţoiul meu drag…!”, cuvinte de neînţeles pentru anchetatorii extrem de zeloşi.

Pe George l-au mai anchetat vreo două zile şi când acesta a aflat de moartea Sarei a recunoscut orice i-au cerut anchetatorii.

De asta i-au trecut la acuzaţii orice pofteau, poetul nu a protestat, ci a semnat fără nici cea mai mică împotrivire.

Mama sa ar fi încercat, apoi, să îl scoată din puşcărie, dar nu a mai fost posibil. Se pare că ar fi murit şi ea de supărare în gara din Aiud, în drum spre închisoarea unde ajunsese, între timp, băiatul ei. Dar nimeni nu ştia cu certitudine, vieţile celor din închisoare nu prea mai aveau contact cu ale celor din libertate. Cum murise poetul, de fapt? Înghiţise nişte bucăţi de var, care să-i provoace temperatură, lucru care se şi întâmplase. Numai că în loc să-l ducă la infirmeria închisorii, pentru o eventuală doză de medicament, gardianul de noapte îi turnase în cap o jumătate de găleată de apă rece ca gheaţa, ca să-i stingă temperatura. I-o stinsese de tot.

— Gurii Lovin? întrebă Geangu.

— Da, răspunse Gurii, aruncând o privire rapidă peste camera de anchetă, ca şi cum ar fi căutat să depisteze orice urmă de pericol. Deşi el nu se remarcase prin nimic şi nu primise pedepse suplimentare, fiind un deţinut rezervat, taciturn, ascultător chiar, ştia

de la ceilalţi deţinuţi o mulţime de lucruri groaznice despre anchetele din această cameră.

Moartea şi viaţa se regăseau prea lesne între aceşti patru pereţi. Era încadrat la politici, deşi nu avea nicio legătură cu contestatarii regimului comunist, cu mulţimea de intelectuali de dreapta care intraseră în închisoare doar pentru că îi complexau pe indivizii care luaseră puterea în ţară, cu ajutorul trupelor sovietice. În celulă era cu un grup de legionari, oameni cu un sentiment al camaraderiei aparte care îl protejau şi pe el ca pe unul de-al lor. Deşi nu ştia prea multe despre activitatea lor de dinainte, era convins că aveau locul lor în istorie, atunci când aceasta se va scrie fără patimă şi fără resentimente. El, Gurii, tot atât de bine ar fi putut să fie închis laolaltă cu infractorii de drept comun, deoarece faptele lui nu aveau nicio conotaţie politică.

Dar faptul că voise să-l agreseze pe un comisar sovietic şi că voise să părăsească ţara, înainte ca aceasta să-l fericească cu noua sa înfăţişare, puteau fi şi fapte de nebunească disidenţă. Aşa că se resemnase cu această postură, aştepta să treacă timpul cu răbdarea pietrei rostogolită de apă.

În încăpere erau comandantul Geangu, Hegheduş, gardianul Barabancea, fost preot caterisit pentru un viol, zice-se, ajuns gardian renumit pentru modul violent în care îi trata pe deţinuţi, Creţu, cel poreclit Cocoţoi şi responsabilul cu educaţia ideologică a deţinuţilor, fost militar lăsat la vatră, fost ilegalist al partidului comunist, tovarăşul Popoiu.

Tovarăşul Popoiu nu făcea practic parte din personalul penitenciarului, el venea uneori, atunci când se schimba ceva în orientarea educativă a deţinuţilor, când apăreau lucruri noi în procesul de reeducare. Că venise acum, fără să-l fi chemat cineva, putea fi un semn de întrebare pentru comandantul Geangu, care îşi propuse să fie rezervat cu tovarăşul Popoiu, până îi află intenţiile.

— Gurii Lovin, de ce eşti închis? Bandit, bandit, nu-i aşa? îl întrebă Geangu care îşi propusese să fie calm, să stoarcă totul de la banditul care ar fi putut să ascundă teribilul secret al urmelor de pe zăpadă. Nu avea voie să rateze nimic, trebuia să fie prudent şi abil. Ştia

şi simţea că violenţa nu ar fi dus nicăieri, dimpotrivă. Chiar reuşi să-i zâmbească banditului.

— Da, dom şef, bandit, răspunse cu docilitate Gurii.

— Văd că ai încercat să treci la inamic, că ai vrut să fugi peste graniţă, că ai agresat un înalt comisar sovietic…

Grav, grav.

— Da, dom şef, am greşit, acuma îmi ispăşesc pedeapsa.

— Gurii Lovin, observ că sistemul de reeducare asigurat de cadrele noastre a dat rezultate şi că eşti pe drumul cel bun.

Un bandit care îşi recunoaşte vinovăţia este pe jumătate recuperat pentru societate, poate să se încadreze între oamenii oneşti ai naţiei noastre, interveni tovarăşul Popoiu.

— Aşa cred şi eu, spuse Gurii.

— Dacă ar fi să repetăm trecutul, ai mai face ce ai făcut?

se trezi întrebând şi Hegheduş, spre dezaprobarea lui Geangu care nu prea accepta ca să se bage altcineva în discuţie, atâta vreme cât el conducea interogatoriul.

— Nu, nu aş mai face greşelile pe care le-am făcut, răspunse Gurii, neatent la schimbul de priviri dintre Geangu şi Hegheduş.

— Am tot spus că mai degrabă îndrepţi un fir de păr creţ, tot înmuindu-l în gură, decât să îndrepţi un bandit din aceştia…! reflectă Geangu. Dar uite, banditul Gurii Lovin demonstrează că eforturile noastre dau roade. Care este profesia ta din civilie, Gurii Lovin? i se adresă Geangu.

— Artist. Artist de circ şi de teatru. Dar asta a fost demult.

— Ei, dar societatea noastră are nevoie de artişti, ai să revii la circul nostru de stat, avem teatre în care se joacă arta adevărată pentru popor, interveni Popoiu înţelegător.

— Da, dar ceea ce făceam eu nu cred că mai are căutare.

Făceam numere de magie la circ, îi înşelam pe oamenii muncii cu trucurile mele. Acum sunt conştient de asta.

Făceam artă decadentă, dom şef.

— Şi ce magii făceai tu, Gurii Lovin?

— Orice i se părea imposibil omului. Făceam să plutească cărţile

de joc singure prin aer. Făceam să dispară eşarfele doamnelor şi papioanele domnilor, dacă aceştia îngăduiau.

— Ah, eu am fost la circ, în copilărie, interveni Popoiu.

La Turnu Severin veneau vara trupe de circ din Serbia şi Croaţia, de la Bucureşti şi din Sofia. Am asistat de multe ori la reprezentaţii cărora nu le-am găsit vreodată o explicaţie.

Dar erau fascinante. Uite, ai putea acum să faci un truc? Ceva simplu, desigur, având în vedere condiţiile…

— Nu ştiu, e greu. Nu am mai făcut aşa ceva de multă vreme, îmi trebuie spaţiu, concentrare, un medium bun.

Îmi trebuie exerciţiu.

— Hai, unul simplu, se milogi Popoiu. Fă să dispară batista asta, spuse el, şi îi întinse o batistă mare, albastră, bine călcată şi împăturită.

Gurii luă batista, o desfăcu încet, parte peste parte şi o roti, aşa mare, desfăcută, pe un deget. Funcţiona. Geangu se foi pe scaun. Hegheduş rămase cu gura căscată, nările îi fremătau scoţând aerul şuierat. Apoi cu toţii văzură batista plutind prin aer îndreptându-se spre Popoiu, aterizându-i lin în palmele desfăcute.

Barabancea aplaudă, aplauzele sunară stingher în liniştea care se lăsă. Hegheduş închise gura şi îl privi pe Geangu.

Cocoţoi luase o poziţie de luptă, gata să intervină în cazul în care i s-ar fi cerut. Oricum, puterea sa de înţelegere fusese grav afectată de această demonstraţie.

Barabancea îşi făcu, fără să se controleze, cruce, dar nimeni nu-l băgă în seamă.

Numai Popoiu era fascinat:

— Cum ai făcut? Te rog să-mi spui cum ai făcut. De o viaţă mă urmăreşte misterul acestor trucuri.

— Nu ştiu, nu aş putea să explic cum fac, pentru că nici eu nu ştiu. Le fac pur şi simplu. Ca şi cum ai întreba un miriapod cum mişcă cele o sută de picioare… Ţi-ar spune că mişcă întâi pe primul din dreapta, apoi pe primul din stânga, apoi pe al doilea din dreapta, apoi pe al doilea din stânga… şi aşa mai departe, până la o sută. Dar la capătul numărătorii absurde nu ar mai fi capabil să meargă. Sau mai

simplu, un biciclist. Dacă se întreabă cum de-l ţin două roate subţiri în echilibru, se prăbuşeşte. Aşa şi cu aceste trucuri, le fac fără să ştiu să le explic. Am exersat, aşa le-am învăţat.

Popoiu nu era mulţumit de explicaţie, simţea că era aproape, aproape de tot, de descifrarea unor mistere care îl urmăreau de o viaţă şi nu voia să rateze momentul.

— Uite, zise el, dacă făceai să dispară papioanele domnilor, fă să dispară şi cravata mea de la gât. Să văd dacă poţi… Îşi desfăcu haina ca să-i ofere câmp de lucru lui Gurii, însă descoperi că sub haină nu avea cravată, i se părea curios că uitase să şi-o pună.

Geangu se uita prostit când la Popoiu, când la banditul de Gurii Lovin. Oare cum ar trebui să reacţioneze? Nu cumva scăpase lucrurile de sub control?

— Cred că aveţi cravata în buzunarul de la pantaloni, îi spuse Gurii lui Popoiu. Şi într-adevăr, Popoiu scoase cravata din buzunar, cu trei noduri făcute aiurea de-a lungul ei.

În încăpere se făcu brusc cald. Dar cald rău. Geangu ar fi vrut un pahar cu apă, privi înspre carafa de sticlă de pe masa din dreapta uşii. Şi carafa porni prin cameră spre comandant, clătinându-se prin aer ca şi cum ar fi fost purtată de cineva care îşi trăgea greu piciorul. În urma vasului, mai sprinten, venea, tot prin aer, paharul gol.

— …zda, mă-sii! scăpă Geangu.

Popoiu aplauda ca un copil.

Barabancea îşi făcu iarăşi cruce.

Hegheduş se lipise cu spatele de perete.

Gardianul Creţu îşi muşcă buzele până ce sângele îi şiroi pe bărbie.

Gurii se uita cu oarece vinovăţie spre acea adunare uluită, întrebându-se dacă nu declanşase cine ştie ce lucru nepermis în acel loc. I se făcu brusc frică pentru familia lui din minte, cea care îl aştepta clipă de clipă, pentru care trăia, căreia i se dedicase, care îl înconjura cu o infinită dragoste. Şi oftă.

Oftatul său căpătă oarece materialitate în încăpere, Geangu se trezi din starea de uluială. În mâna stângă ţinea carafa plină, în dreapta

avea paharul gol, dar nu îndrăzni să bea apă, i se făcuse chiar frică de lichidul din vas. Dacă era vrăjit, otrăvit? Lăsă, prudent, carafa şi paharul pe masă.

Numai că ambele vase porniră îndărăt, şontâc, şontâc, spre masa din dreapta uşii, unde le era locul.

Îi era limpede acum că numai Gurii ar fi putut să facă urmele de pe zăpadă. Întrebarea era, acum, alta: de ce ar fi făcut-o? Că numai cineva care avea oarece intenţii ar fi făcut urmele, ar fi stârnit panica din penitenciar. Iar dacă ceva rău se întâmplă, acel rău nu putea fi îndreptat decât împotriva comandantului, adică a sa. De asta, trebuia să afle cine era în spatele acestui bandit, a acestui magician stăpân pe nişte taine, inexplicabile pentru el, care nu deţinea cunoştinţe în domeniu, dar sigur că oamenii partidului, care explicaseră câte în lună şi în stele, dezlegaseră corect şi aceste mistere. O să întrebe la Centru, o să afle adevărul adevărat…!

Trebuie să fiu atent, să nu mă facă banditul, îşi spuse Geangu. Trebuie să-l fac să se descopere până la capăt, să văd ce mai poate face, ca să putem să-l contracarăm în perspectivă. E un bandit periculos. Periculos rău.

— Am văzut că poţi să faci lucrurile să dispară, că poţi să transporţi prin aer un vas plin cu apă, dar ai putea să descui o uşă încuiată cu cheia? Hai, că sunt şi eu curios, am şi eu curiozităţile mele.

— Pot, zise Gurii.

Geangu se apropie de uşă, o încuie cu cheia iar cheia mare o puse în buzunar.

Gurii se uită la Geangu, Geangu se uită la Gurii, Barabancea îşi făcea cruce, din când în când, spre exasperarea lui Hegheduş. Popoiu aplauda fără zgomot urmărind toate gesturile lui Gurii. Era fascinat. Şi în acea linişte încordată cu toţii văzură cum cheia se strecură din buzunarul lui Geangu, cum o luă prin aer şi se înfipse în încuietoarea uşii, ezitând puţin la intrare, ca şi cum ar fi fost incomodată de semiîntuneric. Apoi se roti de două ori şi uşa se deschise.

— Dacă ai aşa calităţi, cum de ai ajuns în închisoare? îl întrebă sincer descumpănit Popoiu.

— Nu ştiu, nu am folosit niciodată calităţile mele decât ca divertisment. Nu le-am folosit niciodată în scopuri personale, altele decât cele artistice. Nu sunt un circar, sunt un artist, domnilor!

Îl priviră altfel decât pe un oarecare bandit din acea teribilă închisoare. Era vorba chiar de respect. Geangu se gândi deja cum să-l folosească în activitatea sa viitoare, docilitatea lui Gurii fiind un argument în favoarea planurilor sale. Îl va ţine aproape, i-o va face şi lui Şoavă, dacă Şoavă va mai veni la penitenciar cu pretenţiile sale absurde. Ah, de l-ar prinde la înghesuială pe Şoavă, să se răzbune în vreun fel cu ajutorul lui Gurii!

Hegheduş care se pregătise să scrie un proces-verbal de anchetă se rezumase doar la dată şi la consemnarea comisiei care ancheta. Ar fi trebuit să scrie ceva, dar nu ştia ce. Va scrie mai apoi procesul-verbal, după ce se vor lămuri lucrurile? Nu era în practica curentă, dar lucrurile se succedaseră prea repede. Îl întrebă pe Geangu:

— Ce să scriu în procesul-verbal?

Consemnează tot, e un moment istoric, îi spuse Popoiu, luându-i vorba din gură lui Geangu.

— Da, da, consimţi Geangu, notează tot. Tot.

Şi Hegheduş se apucă să scrie pe scurt, ca să nu piardă secvenţele importante. Va reveni, desigur, pentru a scrie mai pe larg acest proces-verbal care consemna fapte ieşite din comun.

„Deţinutul Gurii Lovin cu numărul de identificare 3769, încadrat la tulburarea ordinii de stat, tentativă de trecere frauduloasă a frontierei şi atac la un comisar sovietic, recunoaşte faptele pentru care a fost închis şi le regretă. De meserie artist de circ, la anchetă a făcut să plutească batista tovarăşului Popoiu. Apoi a făcut să dispară cravata tovarăşului Popoiu. A făcut să plutească o carafă cu apă şi un pahar, înainte şi înapoi, până la tov. comandant Geangu.

Apoi a descuiat uşa de la camera de anchetă fără să atingă cheia…”

În încăpere a fost atât de linişte cât timp Hegheduş a schiţat raportul, încât se auzea scârţâitul peniţei pe hârtie, zgomot care stârnise, se pare, respectul tuturor. Recitind însă textul, Hegheduş

resimţi o oarecare neliniște, oare cine va crede toate acele lucruri care nu aveau nimic în comun cu o anchetă la teribila închisoare pentru politici de la Aiud?

— Poţi tu, Gurii Lovin, să transformi apa în vodcă? îl întrebă dintr-odată Barabancea, care se vede că avea cunoştinţe din Biblie, după ce fusese preot într-un sat din Vaslui vreo zece ani.

— Lui Gurii îi căzu bărbia în faţa unei asemenea întrebări ciudate.

— Poţi sau nu poţi? reveni inchizitorial Barabancea.

— Pot, spuse Gurii.

— Ca la Cana Galileea?

— Ca la Cana Galileea, spuse bâiguit Gurii.

Adunarea aceea se însufleţi dintr-odată.

Aduceţi vase cu apă, multe vase cu apă, ordonă înviorat şi Geangu. Era mulţumit că intuiţia sa fusese bună, cazul urmelor din incintă fusese, cu siguranţă, rezolvat. Îi va da peste nas lui Şoavă mâine, când îi va înainta raportul. Ah!

Şi Barabancea cu Creţu şi Hegheduş au adus şase marmite de câte douăzeci de litri fiecare, pline cu apă, dintre cele care asigurau rezerva de la birourile administraţiei, în cazul în care se întrerupea apa de la reţeaua publică, lucru care se întâmpla destul de des.

Şi toţi l-au văzut pe Gurii cum s-a concentrat asupra fiecărei marmite, cu ochii bulbucaţi ca ai unui apucat de boli ciudate. Şi fără să se atingă de apă, Gurii îi spuse lui Hegheduş:

— Luaţi acum un pahar şi daţi-i domnului şef să guste.

Şi Hegheduş s-a conformat, a luat cana de tablă de pe masă, a umplut-o cu lichidul din prima marmită şi a întins-o comandantului Geangu. Şi Geangu a gustat şi s-a minunat de cât de curată şi de gustoasă era vodcă aceea, nu avea nimic din gustul greoi de petrol al vodcii de pe piaţă, când te strâmbai de la prima înghiţitură. Şi a dat cana cu vodcă mai departe şi au băut toţi şi toţi au recunoscut că nu au băut aşa vodcă în viaţa lor.

Apoi au gustat din cea de a doua marmită şi vodca era la fel. Au gustat şi din a treia şi din a patra şi din a cincea şi din a şasea.

Rezultatul a fost acelaşi, aceeaşi uimire în faţa calităţii de necontestat a băuturii.

Şi Geangu, văzând figurile uimite şi gurile pofticioase ale asistenţei, dădu ordin ca cinci din cele şase marmite să fie depozitate în biroul său, sub cheie, iar cea de a şasea să fie împărţită între ceilalţi, după ce se vor fi săturat în acea noapte.

— La aşa băutură fină, spuse gardianul Creţu, zis Cocoţoi, ne-ar trebui ceva de mâncare.

Şi toţi s-au uitat cu oarece nădejde spre Gurii, dar acesta nu se arătă deloc interesat de mâncare, aşa că Barabancea se oferi el să aducă ceva bucate de la cantină. Dar la cantină era închis, aşa că Barabancea ceru voie comandantului să iasă din închisoare şi să aducă ceva din oraş, de la vreun magazin. Dar la alimentara din apropiere, după ce a trebuit să-l scoale pe gestionarul care avea prăvălia cooperaţiei în propria casă, Barabancea nu reuşi să ia decât o bucată de slană, de vreo trei kilograme, singurul aliment care zăcea între săpunuri, cizme de cauciuc, cuie şi uneltele agricole necesare în sezonul de vară. Oricum era ceva.

25 Beau vodca în căni de tablă şi muşcau spornic din fâşiile unsuroase pe care le tăiase Barabancea. Deşi Gurii nu băuse alcool aproape niciodată în viaţa lui, de data aceasta a trebuit să cinstească o primă cană din lichidul din marmită, laolaltă cu toţi ceilalţi, ca să le demonstreze că nu făcuse nimic necurat, că vodca nu era, Doamne, fereşte, otrăvită.

După primul rând de căni, mai chemară pe câţiva dintre gardienii de pe sectoare să guste. Aceştia veniră şi surprinşi de ceea ce li se oferi, nu se mai dară duşi. Pe sectoare era linişte. Deţinuţii aveau liber la somn şi la visare. Mama lor de bandiţi!

Dar dacă colonelul Şoavă ar fi avut puterea să se uite, de undeva de sus, la ce se întâmpla în sala de anchetă de la teribila închisoare pentru deţinuţi politici de la Aiud, în noaptea zilei de 11 spre 12 decembrie a anului 1960, ar fi putut vedea scene de-a dreptul incredibile.

Stop cadru Comandantul Geangu îl ţine pe după gât pe deţinutul

Gurii Lovin, povestindu-i cât de absurd se comportă superiorul său, Şoavă. Apoi îi cere ca la prima vizită la penitenciar să-l răzbune cu ajutorul puterilor lui miraculoase.

Gurii îi promite, în timp ce îi umple din nou cana cu vodcă.

Gurii îi povesteşte lui Geangu cum i-a lăsat pe ofiţerii sovietici fără centuri de le-au căzut nădragii în plin spectacol la teatru.

Geangu râde până la lacrimi imaginându-şi-l pe Şoavă cu pantalonii căzuţi în vine, în timpul unei inspecţii prin închisoare.

Sau Gurii să-i subtilizeze cravata kaki de care nu se desparte niciodată, să-i toarne ciorba pe pantaloni la popotă, să-i scoată batista din buzunar şi să o facă să plutească prin curtea închisorii.

Geangu a depăşit faza râsului uman, acum a trecut la grohăit. E fericit şi răzbunat.

Barabancea l-a înghesuit într-un colţ pe Hegheduş şi îi face declaraţii înfocate, obrazul lui Hegheduş s-a împurpurat, mai nu vrea, mai se lasă. Cănile se alimentează mereu din marmita care pare să nu aibă fund.

Un alt gardian, care venise mai târziu, de pe sectoare, a tras din salteaua de pe singurul pat din încăpere un pai şi a descoperit că e, de fapt, o macaroană. Imediat ceilalţi au desfăcut salteaua şi au început să ronţăie macaroanele atât de gustoase, atât de gustoase. Hoţule, îi spuse gardianul Bivolaru lui Hegheduş, macaroanele astea le ţineai numai pentru tine! Hegheduş se jură că nu ştia ce se află în saltea, se înfruptă şi el din macaroanele care aveau un gust destul de plăcut. A vanilie, parcă.

Apoi Geangu propuse ca toată acea adunare să improvizeze prima vizită în închisoare a lui Şoavă. În rolul lui Şoavă a fost numit, de către Geangu, Hegheduş. Vizita începea de la poarta penitenciarului. Şoavă intra nervos, nici nu dădea bună ziua. Dintr-odată prin curtea închisorii începură să plutească izmenele puse la uscat în curte, izbindu-l fiecare peste cap pe Şoavă. Acesta se enervează şi cere să vină de urgenţă Geangu. Geangu se apropie calm, cu pasul măsurat. Dintr-odată cravata kaki a lui Şoavă începe să plutească prin curte, după care se agaţă în sârma ghimpată de la gard. Şoavă priveşte uluit

această scenă, în timp ce Geangu face semn cravatei să coboare, o ia în palmă şi i-o întinde lui Şoavă. Şoavă este nervos şi de nervi cheamă la raport pe toată lumea prezentă în penitenciar. Numai că în acel moment i se desface cureaua la pantaloni şi aceştia îi cad în vine. Toată lumea e în hohote.

Geangu se tăvăleşte pe jos de râs.

Hegheduş este apreciat pentru modul magistral în care îl imită pe Şoavă.

Barabancea încearcă să-l pipăie pe Gurii, numai că degetele de la mâini nu i se desfac, oricât ar fi încercat să le forţeze, vinele i se umflă pe frunte de la efort. Barabancea înjură.

Popoiu doarme cu capul pe masă şi sforăie. Deodată se ridică, se uită jur-împrejur, se apropie de marmita cu vodcă, o ridică până în dreptul gurii şi bea cu înghiţituri mari.

Crezuse, probabil, că e apă. Se scutură şi cu ochii abia mijiţi pare să facă o recunoaştere a lumii din jur.

Stop cadru şi dacă Şoavă ar privi şi mai de aproape acea adunare, ar mai avea o mulţime de motive să se mire.

În mişcarea fără rost din camera de anchetă, în acea agitaţie în jurul marmitei cu vodcă, la un moment dat Geangu îşi aduce aminte, în mod inexplicabil, de Iurie Moscaliuc, cel care scrisese raportul despre Gurii Lovin, dar care la data scrierii era mort de două luni. De asta se întoarse spre Gurii care încerca să ţină piept unei conversaţii cu gardianul Creţu. Acesta îi mărturiseşte cât de mult urăşte el acest loc, cât de bun este el în adâncul sufletului său, dar fiindcă nu este înţeles, se comportă deseori mai dur. Gurii îl înţelege şi îl aprobă.

Geangu îl trage de mânecă pe Gurii şi îl întreabă despre Iurie Moscaliuc, gardianul care scrisese în raportul său despre calităţile de iluzionist ale lui Gurii. Gurii îi spune ceva la ureche lui Geangu. Geangu îşi trage capul uitându-se lung la Gurii. Hegheduş, care a prins din zbor întrebarea, vine şi el aproape. Apoi uşa se deschide şi în încăpere intră chiar Iurie Moscaliuc. E palid, are cearcăne, o privire fixă, un costum negru, prea larg, îi atârnă. A slăbit mult. Părul i-a crescut în neorânduială, are plete chiar.

— Nu e mort, mort, spune Gurii. Iurie e un om minunat care s-a ascuns pentru o vreme, nu a vrut să se mai implice în istoriile astea.

Care istorii? ar fi vrut să întrebe Geangu, dar uită instantaneu întrebarea.

Barabancea îl prinse pe Iurie de mână, dar mâna acestuia era rece, rece.

— E mort? întrebă Barabancea.

— Într-un anume fel, da. Dar Iurie mai are multe vieţi de trăit. De asta, de la Iurie vom mai avea multe surprize.

Popoiu care nu înţelegea cine este noul venit, are brusc conştiinţa misiunii pentru care se găsea în acel loc. De aceea propuse să se treacă la întocmirea unui raport cu care să se prezinte la Centru.

Dar cine să-l scrie? Hegheduş? Acesta se forţa, în acele momente, să vomite într-un colţ al încăperii, într-o găleată cu care se arunca apă peste deţinuţii anchetaţi, când aceştia se mai dădeau leşinaţi.

— Gata, raportul îl va scrie Moscaliuc, că a mai scris, puse lucrurile la punct Geangu.

Moscaliuc a fost de acord.

— Dar cine să dicteze ce trebuie scris în raport?

— Gurii, desigur. E cel care poate să spună cel mai limpede ce are de spus, să recunoască că el a provocat urmele de pe zăpadă, că doar despre asta e vorba, nu?

Gurii a fost de acord.

Moscaliuc a luat loc la masă, acolo unde stătea, de obicei, Hegheduş.

Hegheduş cu găleata în braţe privea cu ochii sticloşi spre grupul care se reordona, în vederea unor momente de maximă seriozitate.

— Scrie, se adresă Gurii lui Moscaliuc.

— Scriu, îi răspunse Moscaliuc gata de atac.

„Raport privind situaţia din penitenciarul Aiud, în urma anchetei privind apariţia unor urme suspecte pe zăpadă…”, interveni Geangu.

Moscaliuc scria concentrat, umbre vineţii îi lunecau pe frunte.

E un mort frumos, îşi spuse Barabancea care nu pricepea de ce trebuiră să se oprească din chef, ca să se apuce de scris bazaconii. De aceea, ca să spargă monotonia care părea să ia în posesie acel rest de noapte, propuse să cânte împreună ceva vesel. Şi nu mai aşteptă confirmarea celorlalţi, că începu să cânte, la început mormăit, apoi cu o voce amplă, pregătită pentru slujba din biserică:

— „Mă dusei la mănăstire, / Pusei mâna pe psaltire/ Şi citii câteva zile/ Să mai uit cele copile, / Dar ce-oi face ca să scap/

În nevoie să nu-ncap?…”

Cocoţoi se dădu alături de Barabancea şi îl acompanie cu un mormăit care nu avea nicio legătură cu cântecul.

Geangu, surprins neplăcut de iniţiativa lui Barabancea, vru să întrerupă cheful acestuia, dar vocea sa nu se mai auzi.

Hegheduş îşi revenise şi acum umplea cănile cu vodcă şi le împărţea tuturor, fredonând şi el melodia, chiar dacă nu ştia versurile.

— „… Că drumul ce-am apucat/ Mă duce drept la păcat./

Drăguliţă, eu văd bine/ Că nu am să scap de tine. / Fă-te-ncalte-o mănăstire, / Şi-mi dă gura de citire, / Şi mă lasă să mă-nchin/ La icoanele-ţi din sân”.

Cântecul era sfâşietor, glasul lui Barabancea era sonor şi melodios. Ştia meserie. Fusese preot, ce naiba!

Gurii îi făcu semn lui Geangu să îşi caute de treabă, că el nu este deranjat de cântare, că el poate să-i dicteze lui Moscaliuc în orice condiţii.

Moscaliuc scria.

Geangu îl ţistui pe Barabancea care voia să cânte una popească şi începu chiar el să cânte, avea o voce surprinzătoare, de cantor de biserică, ba chiar mai bine:

— „Ai, Căpitane de judeţ/ Căpitane de judeţ/ De ce mă bagi la coteţ/ Pentr-un pui de mânzuleţ/ Pentr-un pui de mânzuleţ/ Că nu l-am vândut cu preţ. / Of, l-am vândut pe zece mii/ Să iau pâine la copii/ Să iau pâine la copii mă./

Of…”

Cântau toţi. Hegheduş se urcase pe masă ca să prindă sunetele

de sus, în acelaşi timp dirija, destul de comic.

Stop cadru cu film voalat Nimeni nu mai ştie cum s-a terminat noaptea. Nimeni nu ştie cine l-a dus înapoi în celulă pe deţinutul Gurii Lovin, pentru că a doua zi dimineaţă, la schimbarea gărzii, era între ceilalţi, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Hegheduş s-a trezit în biroul lui Geangu, întins pe masa de lucru a acestuia, cu o groaznică durere de cap.

Dacă mişca, cumva, capul, clătina câteva kilograme de cuie extrem de ascuţite, care îi afectau creierul dar şi calota cranianã.

Geangu s-a trezit pe salteaua cu paie zdrenţuită din sala de anchetă. Lângă el dormea şi sforăia Barabancea, care era îmbrăcat numai în nişte izmene gri-kaki. Unde se afla restul hainelor gardianului, nimeni nu a putut să spună vreodată.

Nu au fost găsite nicăieri, de parcă le-ar fi înghiţit pământul.

Gardianul Creţu, zis Cocoţoi, s-a trezit pe scările care duceau spre inima Celularului. Nu ştia, pentru moment, dacă mergea spre inima Celularului sau se întorcea de acolo. În creier, ca un bâzâit, îi rămăsese un rest de cântec care îi revenea obsesiv: „Iubesc femeia! / De dor nebună/

Femeia brună/ Cu ochi negri de foc…”. Nu ştia nici despre cine e vorba, nici de ce avea melodia asta în cap. S-a refugiat în toaletă şi şi-a făcut un prim inventar: avea doi obraji, avea un nas, o gură, doi ochi. Părea în ordine.

Despre Iurie Moscaliuc nu ştia nimeni nimic, nici dacă fusese, nici dacă nu fusese de faţă, unii ar fi spus că da, l-au văzut scriind ceva într-un caiet mare, cu foi detaşabile, alţii că nu, că ar fi fost imposibil. Că era, totuşi, mort. Mort de-a binelea.

Marmita cu vodcă? Era goală.

Dar cele cinci marmite cu vodcă puse la păstrare la Geangu în birou?

Nu, nu erau. Mai mult, marmitele erau pe hol, pline cu apă. Apă stătută, după cum îşi dădu seama, după miros, însuşi comandantul Geangu.

Iar raportul?

Da, el exista.

Cine îl scrisese, de fapt?

Când Geangu a dat peste caietul format mare, cu foi detaşabile, pe care ar fi trebuit să se afle raportul din urma anchetei, a răsuflat uşurat. Da, raportul exista, erau câteva foi scrise îngrijit, cu litere uşor aplecate spre dreapta, şcolăreşte.

Avea ce să prezinte lui Şoavă, plus că ar fi trebuit să existe şi varianta raportului lui Popoiu, care ar fi fost una favorabilă lui. Dar unde era Popoiu? Chiar aşa, el era trimisul de la Centru, care avea un cuvânt greu de spus…?!

Popoiu a fost oprit spre dimineaţă la poarta penitenciarului şi dus în camera de gardă, după ce voise să le facă o demonstraţie celor doi gardieni că le poate subtiliza cravatele de la gât fără ca ei să simtă. Degeaba îi explicau cei doi că ei nu aveau cravate la uniformă, el insista să le facă un număr de iluzionism tot pipăindu-le gulerele de la mantale.

Abia după ce i-au dat câţiva ghionţi au reuşit să-l potolească şi să-l culce.

26 La ora 8 a sunat telefonul. A răspuns Geangu. Nu, nu era Şoavă, ci era un anume Hristea Ghidirmic, care anunţa, de la Bucureşti, că în zilele următoare va veni în zonă o delegaţie a nu ştiu-cărui organism internaţional care verifica starea şi statutul deţinuţilor. Fuseseră nişte plângeri la un anumit nivel şi România era acuzată că a călcat pe bec în ceea ce priveşte drepturile omului…

— …zda, mă-sii! mormăia pe muteşte comandantul – … de asta însuşi tovarăşul ministru de interne face apel la o atitudine corectă, la responsabilitate…

— …zda, mă-sii!

— …să fie disciplină, să fie ordine, să prevenim evenimentele nedorite…

— …zda, mă-sii!

— …că vă ia mama dracului dacă nu ieşim bine la inspecţie!

Şi trânti telefonul.

Geangu trânti şi el telefonul.

— …zda, mă-sii! izbucni, în sfârşit, cu voce tare.

Unde era Hegheduş? Degeaba l-a căutat Geangu peste tot, Hegheduş era încuiat în magazia cu efecte ofiţereşti şi dormea pe un balot de mantale. Horcăia.

La ora 8 şi 30 trimisul de la Centru, Popoiu, a apărut în cadrul uşii lui Geangu. Arăta mai rău decât decedatul Moscaliuc cu care chefuiseră noaptea, de care îşi mai aminteau însă vag. Popoiu ceru o cafea tare şi o vodcă, ca să se dreagă.

I se aduse un ceai negru şi un pahar cu apă.

Vodcă nu mai era.

— Dar marmitele cu vodcă?

— Niciun strop, e doar apă clocită.

Popoiu nu părea convins, simţi că Geangu ascunde doar pentru el ceea ce e mai bun şi care aparţinea, de fapt, tuturor. Va ţine minte la întocmirea raportului. La ora 9 şi 10 a şi plecat de altfel, cu o maşină care îl aştepta la poartă.

Nici măcar nu i-a strâns mâna lui Geangu.

— …zda, mă-sii!

La ora 9 şi un sfert comandantul Geangu a contrasemnat un certificat de deces. Nu citi numele celui care se lepădase de lume în acel moment şi în acel loc.

— …zda, mă-sii!

La ora 9 şi 20 un subofiţer de la contrainformaţii i-a adus corespondenţa. Desfacerea plicurilor şi citirea corespondenţei era treaba lui Hegheduş, aşa că împinse plicurile cu dosul palmei spre marginea biroului.

— …zda, mă-sii!

La ora 9 şi 25 deschise caietul cu paginile „raportului privind situaţia din penitenciarul Aiud, în urma anchetei privind apariţia unor urme suspecte pe zăpadă” şi se apucă de citit. Ar fi trebuit, până la amiază, să expedieze raportul către colonelul Şoavă.

— …zda, mă-sii!

La ora 9 şi 27 de minute se auziră în ordine: întâi un geamăt, apoi se auzi un muget, urmat de un urlet de fiară rănită care a

reverberat prelung pe toate culoarele închisorii Aiud. Urletul îl trezi chiar şi pe Hegheduş care se rostogoli de pe balotul de mantale cazone rămânând nedumerit, în fund, pe ciment.

Deţinuţii crezură că era o tentativă ratată a alarmei care mai suna uneori înfiorându-i. Alarma era declanşată, de obicei, ca să semnaleze vreo tentativă de evadare sau alt eveniment crucial pentru penitenciar. Dar nu era cazul acum. La moartea tovarăşului Stalin, de exemplu, alarma zbierase fără întrerupere vreo cinci ore, până s-a ars nu ştiu ce motor.

Ochii lui Geangu se bulbucaseră nepermis de mult, încât bulbii oculari păreau să nu mai încapă la loc în găvane. Aşa l-au găsit, cu ochii holbaţi către caietul pe coperţile căruia scria cu litere mari: „Raport privind situaţia din penitenciarul Aiud, în urma anchetei privind apariţia unor urme suspecte pe zăpadă". Dar comandantul nu numai că se holba, dar mai şi citea cu voce tare, sacadat:

An-dan-dez, dizi-mani-frez, dizi-mani-pomparez, an-dan-dez.

Cireşica are mere, Cireşel vine şi cere, Cireşica nu se-ndură, Cireşel vine şi fură, câte mere a furat Ci-re-şel?

Chiti bechiti şucutu n-au, abi fabi demânau, ex pex puiu pex, n-au!…

Autosanitara a sosit la ora 10 fără zece. Comandantul Geangu era deja legat fedeleş. Se mai zbătea încă. Ochii proeminenţi, injectaţi cu sânge, îi rămăseseră în afara pleoapelor.

Opt persoane au ajutat la urcarea lui în maşina cu gratii, între acestea şi Hegheduş care se trezise între timp.

27 Raportul lui Popoiu făcut către Comandamentul Securităţii Statului de la Cluj îl numea, fără dubii, pe Geangu ca vinovat pentru starea de lucruri de la Aiud.

Era depăşit de situaţie, slab pregătit ideologic, probabil că făcea parte şi dintr-o conspiraţie împotriva regimului („de urmărit cercul de cunoscuţi şi prieteni"), era hoţ, vicios („consumator de alcool în cantităţi mari, chiar în condiţii extreme, chiar şi în timpul programului"). Mai mult, Geangu nu avea autoritate între angajaţii civili ai penitenciarului cu care avea relaţii îndoielnice.

Geangu întreţinea, după raportul lui Popoiu, relaţii apropiate cu deţinuţii, încurajându-i pentru acţiuni de insubordonare, pregătind, probabil, evadări şi alte acte reprobabile.

Au fost semnalate nenumărate chefuri în penitenciar la care au participat inclusiv deţinuţi şi cadre militare.

În plus, părea să fie şi puţin nebun.

Şoavă luă cu două degete raportul şi îl împinse spre marginea biroului, ca şi cum i-ar fi fost frică de o contaminare cu viruşii care colcăiau acolo.

Bătu cu pumnul în masă şi pe uşă îşi iţi capul o ordonanţă:

— Fă-mi legătura cu Aiudu'! Urgent!

28 Hegheduş a fost cel care a răspuns la telefonul lui Şoavă.

Se trezise de-a binelea.

Da, colonelul Geangu a fost luat de ambulanţă şi dus legat la nebuni.

Da, situaţia din unitate e sub control.

Da, toată lumea e în dispozitiv.

Da, un anume Gurii Lovin, deţinut cu un dosar complicat, simpatii legionare plus mai multe tentative de trecere a frontierei spre Vest, este cel care a pus la cale diversiunea cu urmele de pe zăpadă.

De unde ştie?

Da, a mărturisit.

Da, a fost ajutat şi de conjuncturi, de complicitatea unui gardian, Moscaliuc, care între timp a decedat…

Când?

Da, ieri…

Da, a profitat de slăbiciunea conducerii…

Da, să trăiţi!

Da, să trăiţi!

Da, să trăiţi!

Da, mulţumim, să trăiţi!

Hegheduş se ridicase deja în picioare, luase poziţia de drepţi regulamentară.

Da, mulţumim, să trăiţi!

Negreşit, să trăiţi!

Da…

Da, să trăiţi! Să trăiţi!

— …zda mă-sii!

Hegheduş tresări. Dar nu mai era Geangu cel care înjurase, ci Şoavă. Lăsă telefonul încet în furcă.

29 Izolarea din Zarcă era o construcţie separată, cu vreo şaptezeci de celule, repartizate pe două niveluri, igrasioase, cu ferestrele înfundate cu obloane albastre şi scânduri. Patul suspendat în perete era coborât la zece seara şi era ridicat la cinci dimineaţa. Peste zi deţinutul nu avea voie să se atingă de pereţi, orice tentativă însemna prelungirea pedepsei.

Se zice că Zarca ar fi fost construită de Maria Tereza şi amantul său, Samuel Brukenthal, ca să-i exileze acolo pe românii nesupuşi.

Aici a fost adus Gurii Lovin, la celula 199, etajul doi.

Multă vreme Gurii a stat lipit de marginea tinetei murdare şi puturoase, singurul obiect de sprijin din încăpere.

Dacă în celulă lumina chioară era aprinsă zi şi noapte, la izolare era întuneric beznă. Era de parcă de undeva s-ar fi băgat întuneric suplimentar în celulă, ca deţinutul să nu-şi vadă nici gândurile. Dar gândurile sunt ca rădăcina care străpunge pământul, aspirând spre lumină.

Pedeapsa cea mai mare, intuiseră undeva cei care decideau în numele celor mulţi, era să îl laşi pe om numai cu propriile lui gânduri. Se sperie de ele, ele îl hăituiesc, ele îl sfâşie. Şi ce colţi ascuţiţi au gândurile, dacă nu ştii să le domoleşti îţi fac ferfeniţă carnea inimii, îţi deşiră venele!

La început, când eşti singur-singurel într-un loc, o grotă sau o celulă de temniţă, te cuprinde liniştea. Jur, împrejur pe o rază de mii de kilometri se face linişte. E o linişte materială, vâscoasă, care îţi intră prin urechi în minte.

Interiorul tău devine şi el vâscos, se umple până la ultima fisură, aşa cum se umplu nişte vase conectate între ele.

După ce totul e plin ochi de acel întuneric lichid, vâscos,

gândurile încep să mişte, curioase, să descopere limitele acelui orizont care poate fi şi la o palmă de frunte, dar şi la un milion de kilometri. Asta ţine de imaginaţie, spun unii, alţii spun că totul ţine de frică. Dar la un moment dat se confundă. Căci ce e imaginaţia, dacă nu spaima acută şi fuga de realitatea imediată?

Primul gând, ivit în minte, e ca o iscoadă: Unde? De ce? Cât?

Al doilea gând confirmă temerile primului.

Al treilea gând le îngână pe primele două.

Al patrulea gând anulează cu un plesnet de aripă sau de coadă sau de palmă, că nici nu ştii cu ce ar putea să plesnească un gând toată armonia.

E ca vântul de toamnă într-un frunziş scrumit.

Apoi atacurile gândurilor se înteţesc. Se produc în haită, dar şi pe flancuri, ca şi cum undeva, într-un absolut al lor, s-ar organiza după reguli precise.

Apoi gândurile se retrag brusc ca panicate de o ameninţare numai de ele ştiută.

Se face o linişte lungă, ca un culoar prin care pătrunde o lumină violet-vişinie. Sau oranj? La capătul culoarului, pe care îl străbaţi târât de o forţă căreia nu i te poţi opune, se află Sala de judecată.

Gândurile s-au transformat deja în şapte judecători.

Da, şapte sunt.

Între ei sunt şi chipuri cunoscute. Dar care chipuri nu sunt cunoscute între oameni?

Pe cine judecau judecătorii?

Pe Gurii, probabil.

Dar nici nu se uitau la Gurii, ei judecau altceva, ideea de Gurii. Că cine era Gurii, de fapt? O gânganie, o jivină, o hahaleră, o broască râioasă, un vierme care poate fi strivit în orice clipă, o frunză lepădată de copac, o scârboşenie.

Dar cine era ideea de Gurii? O replică a universului, a omului dintotdeauna, a creaţiei lui Dumnezeu, mesagerul unei lumi mai bune, cel care ştia că lucrurile erau la fel în cer şi pe pământ. Că el, Gurii, fusese şi în cer şi pe pământ în viaţa asta şi în toate vieţile lui.

Gurii putea fi strivit cu un pumn, cu o simplă apăsare de picior.

Ideea de Gurii nu putea fi strivită aşa de uşor.

De asta se şi adunaseră aşa de mulţi judecători şi dintre cei mai buni, mai învăţaţi, care nu puteau fi păcăliţi cu una, cu două.

Omul Gurii era întrebat:

— Deţinut Gurii Lovin, nu e aşa că ţi-ai propus să dărâmi construcţia aceasta pe care noi o facem prin efort comun, spre binele celor mulţi şi becisnici, care se uită cu speranţă dimineaţa spre orizontul unui coltuc de pâine?

Ideea de Gurii era întrebată:

— Cum erau dimineţile tale în patul cel larg de la hotelul Bloomberg, acolo unde te trezeai cu Carmencita în braţe, cu un chef de viaţă infinit?

Omul Gurii era întrebat:

— Deţinut Gurii, de ce nu te astâmperi şi subminezi ordinea de stat a acestui popor care te-a primit cu braţele deschise, te-a hrănit, te-a ajutat să devii în viaţă – ce? – dar pe care l-ai subminat cu atitudinea ta?!

Ideea de Gurii era întrebată:

— Ce ai visat tu mai mult şi mai mult pe lumea asta? Cât de aproape ai fost de visul tău? Unde te-ai întâlnit cu el? Ai recunoscut visul, atunci când te-ai întâlnit cu el? Te-a recunoscut? Aţi fost fericiţi?

Omul Gurii era apostrofat:

— Faptul că aţi tulburat ordinea şi disciplina într-o instituţie a statului, că aţi produs panică în rândul angajaţilor, lucru făcut cu discernământ doar pentru a slăbi autoritatea personalului nostru care se sacrifică pentru binele comun este mai grav ca un atentat cu bombă…

Ideea de Gurii era întrebată:

— Dar cum tu, Gurii, care nu erai în stare să omori un păianjen măcar, care nu furai nici măcar prune din copacul vecinului, de teamă să nu dai explicaţii pentru un fapt reprobabil, ai ajuns atât de jos, atât de departe, între scursurile societăţii? Cum de ţi se spune bandit toată ziua, când te-ai născut să ţi se spună dragul meu, iubitule, tată,

dragule…?

Omul Gurii era apostrofat:

— Actele banditeşti stârnesc mânia poporului, încalcă democraţia noastră…

Ideea de Gurii era întrebată:

— Ai cearcăne la ochi, tu care aveai o sănătate de fier. De ce nu ai grijă de tine? Tu te-ai născut pentru iubire, tu de ce ai lunecat de pe drumul tău? Iubeşti o femeie? De ce nu eşti cu braţul sub capul ei, pletele să-i cadă rebele peste mâna ta care îi deşiră firele de păr unul câte unul…

Omul Gurii se ridică în picioare înspăimântat:

— Banditule, poporul te condamnă…

Ideea de Gurii rămase calmă la locul ei:

— Ţi-e foame, ştiu că ţi-e foame, ştiu că nu poţi să te ridici nici cu un centimetru de la pardoseala aceasta ca de grajd…

Omul Gurii era apostrofat:

— Te prefaci leşinat? Banditule. Udaţi-l cu apă, crăpaţi-i căpăţâna aceea plină de duşmănie, de planuri de subminare a noilor realităţi…

Ideea de Gurii îl văzu pe Dumnezeu şi Dumnezeu îi spuse blând:

— Hai! Nu te teme! Hai! Te sprijin eu. Ţine-te de umărul meu, uite, prinde cu mâna şuviţa asta de barbă albă. Nu-ţi face probleme, ţine. De mii de ani ridic cu ea muritori şi păcătoşi…

Apoi unul dintre cei şapte judecători îi spuse:

— Gurii, Dumnezeu a decis că tu trebuie să plăteşti pentru tot răul din lumea aceasta?

— Şi cum pot plăti eu, o biată fiinţă nevolnică, pentru tot răul din lume?

— Transformi fiecare picătură de sânge care îţi curge prin vene în monede de aur şi argint. Când ultima picătură s-a transformat în clinchet, gata, ai plătit destul, eşti mântuit.

— Aha!

Apoi Gurii se uită mai atent la cei şapte judecători citind pe feţele lor o imensă oboseală, precum e oboseala meteoriţilor care

pornesc să străbată spaţiul nesfârşit. De oboseala aceasta nu scapă niciodată nici meteoriţii, mai mult, ea conservă energia pentru un drum cât mai lung. Chiar şi oamenii se hrănesc din propria oboseală, o fac cu voluptate, trăiesc ca să obosească doar ca să poată merge mai departe.

Cei mai aproape de vederea lui Gurii erau doi judecători: unul avea un ochi şpanchiu, altul avea desenat un cap de pisică albă pe mâneca neagră a hainei.

Judecătorul cu un ochi şpanchiu i s-a adresat judecătorului care avea desenat un cap de pisică pe mâneca stângă – sau poate că era doar o pată?

— Cum se face o anchetă? Să te învăţ eu? La o anchetă trebuie să obţii rezultatul pe care îl doreşti, altfel degeaba o mai faci. Şi asta ne învaţă cei care ştiu mai bine decât noi cum se face. Tovarăşul Stalin după ce a primit o delegaţie de muncitori din Urali, nu-şi mai găsea ţigările. Îl sună pe comandantul NKVD, pe Lavrenti Beria, şi-i cere să ia măsuri. După o oră, căutând un dosar, tovarăşul Stalin le găseşte într-un sertar şi-l sună pe Beria şi-i spune că nu mai e nevoie de vreo măsură, pentru că şi-a găsit ţigările. Beria răspunde: Păcat, mare păcat! Mărturisiseră cu toţii!

— Ha, ha, ha…!

Iar celălalt, care avea desenată o pisică albă pe mâneca neagră a hainei – sau poate era doar o pată? – spuse:

— Pe intelectuali să nu-i chestionezi prea mult, ăştia sunt în stare să modifice realitatea, să te îmbârlige. Pe ăştia condamnă-i rapid, judecă-i sumar.

— Ha, ha, ha…!

30 Gurii făcu drumul invers prin tunelul oranj, ajungând din nou în celula sa, regăsindu-se sprijinit de marginea tinetei. În jur întunericul clipocea. Judecătorii se topiseră şi ei în acizii întunericului. În urechi auzea clinchetul monedelor în care i se transformau, încet, picăturile de sânge.

Începuse, deci, să plătească pentru tot răul din lume.

Prin geamul căptuşit cu scânduri groase se iţi o dâră abia

presimţită de lumină. Iar pe firul acela aproape insesizabil de lumină apăru, da, da, un ţânţar.

Ei, na, asta mai trebuia, un ţânţar în acel fund de lume!

Gurii îi auzi zbârnâitul la ureche, ca un salut vesel.

— Salut, măi Bâzâilă! îi spuse.

Dar ţânţarul nici nu se sinchisi de salutul lui Gurii, părea un inspector de la Centru venit să-şi piardă vremea prin vreo gubernie fără nume. De ce îi venise această idee, cu inspectorul şi gubernia? Nu avea habar Gurii. Probabil că citise cândva, ceva în acest sens şi acum plesneau sinapsele care recunoşteau situaţia.

Ca şi când l-ar fi descoperit, în sfârşit, pe Gurii, ţânţarul începu să cânte pe o voce joasă, aspră, fornăitoare, ca de ţârcovnic răcit:

Ceaiul de spânz se dă la mânz, La mânză se dă un boţ de brânză Găina are verde rânză, iup, iup…!

Apoi făcu două volte până în înaltul camerei, după care se apropie din nou de urechea lui Gurii:

Godacul are părul creţ, Fecioara are chip isteţ şi huştiuliuc pe făcăleţ, iup, iup…!

Gurii îi făcu cu degetul, a dojană, dar ţânţarul nu se potoli. După ce se aruncă spre zid, ca şi cum ar fi vrut să se zdrobească de acesta, făcu un scurt ocol şi se întoarse la cealaltă ureche a lui Gurii. De data asta vocea îi era ascuţită, ascuţită, ca şi cum ar fi vrut să despice sunetul în două:

Pisisica pisisiceşte, Pissstolul se pissstoleşte, Musssca la miere mussstăceşte, iup, iup…!

Gurii începu să râdă în hohote:

— Măi, dar de unde le mai scoţi? Tu te auzi pe tine? Îţi dai seama ce bazaconii spui? Era un tip la noi, cam nebun, care cânta ceva cam ca tine toată ziua pe uliţele satului.

Zicea cam aşa:

Racul a plecat la vale Tipa tipa ta şi-a-ntâlnit o broască-n cale Tipa tipa ta Hai mă broască după mine Tipa tipa ta că te-oi ţine tare bine Tipa tipa ta cu pâine şi cu măsline Tipa tipa ta şi răbdări prăjite bine Tipa tipa ta cu găluşte şi ardei Tipa tipa ta şi cu foame câtă vrei

Tipa tipa ta…

Cât spuse Gurii cântecelul lui, ţânţarul se odihni pe perete.

Dar când auzi ultima silabă, se aruncă din nou în gol lipindu-se de urechea lui Gurii, de unde continuă să-i spună, de data asta cu un glas nou, de militar proaspăt scopit:

La dreapta e-un perete, La stânga e-un perete, Sus e perete iară Pe unde ieşi afară…? Iup, iup…!

— Hai, lasă, îi spuse Gurii, ştiu că e perete în stânga, ştiu că e perete în dreapta, văd că e perete sus, că la distanţa asta bat şi eu cu ochii, dar tu nu ştii un lucru, că oamenii pot ieşi din orice situaţie prin pământ. Oamenii intră în pământ şi de acolo ies sub orice formă vor, ies ca petala sau ies ca frunza. Dar ies… Dar ce să-ţi spun eu ţie asemenea lucruri? Că văd că nici nu-ţi pasă, tu o ţii una şi bună, că iup în sus, că iup în jos…!

Obosit probabil, ţânţarul se ascunse într-un colţ ca să-şi refacă forţele.

Gurii scoase din buzunarul scorţos o cârpă în care avea înfăşurată o coajă de pâine. Cât o unghie. Ar fi vrut să bage sub limbă bucata de pâine, dar ezită. Apoi flutură bucata de cârpă şi aceasta se făcu o hulubiţă albă, cu un cioc negru şi cu ghearele movulii. E un exemplar pe cinste, îşi spuse Gurii. Şi hulubiţa se smuci speriată şi se izbi în zid şi căzu leşinată la picioarele lui.

— Huo, dar de ce te sperii?

132 133 Luă hulubiţa în palmă şi deşi părea mare, mare, între penele înfoiate era un trup mic, becisnic, care tremura ca frunza. O duse lângă obraz şi se încălzi cu trupuşorul ei. Îl şi ciocni pe pleoapă, dar nu-l duru prea tare.

— Gratiile te ascund, oare, de răul lumii cel mare? Sau gratiile te afund, în hăul cel mai profund? o auzi.

Habar nu aveam că hulubiţele vorbesc, îşi spuse Gurii.

— Nu toate hulubiţele vorbesc, ci numai acelea care sunt închise. Când sunt libere păsările nu ar avea de ce să vorbească, vorba este un mod de a ascunde lipsa de libertate. Oamenii, dacă observi, cu cât vorbesc mai mult, cu atâta îşi plâng neputinţele, îşi dau de gol

limitele. Îşi inventează limite, gratii. Cei mai mulţi oameni sunt închişi pentru vorbe şi nu pentru fapte…

Interesant, interesant… Dar cred că e prea filosofic pentru o hulubiţă. Mai bine ar spune ceva despre lumea ei, nu despre cea a oamenilor, că nu o cunoaşte, orice-ar zice.

Ascultă un cântecel din lumea mea.

Ca să nu piardă nicio frântură din cântecel, Gurii lipi trupuşorul hulubiţei de ureche. Se mai liniştise, nu mai tremura, acum se încorda doar ca să poată spune ceea ce avea de spus:

— Of, of, of, floare de plop, Curge mierea strop cu strop, Nu e dulce, nu-i amară, O pui pe limbă, te-nfioară…

Mda, îşi spuse Gurii. Dar unde a văzut ea miere din floare de plop? Cred că nici nu există…?!

— Da, dar unde ai mai văzut şi auzit tu hulubiţă care să vorbească precum oamenii?

Da, aici m-a înfundat. Nu am crezut până azi, deşi am avut o bănuială. Că eu, se ştie, nu am răpit şansa lucrurilor imposibile de a deveni posibile. Eu am crezut, de exemplu, că pietrele de pe malul apei visează că ajung la capăt, acolo unde se varsă râul în mare sau în ocean.

— Înţelegi ce zic?

— Nu, nu te pot urmări. De ce ar vrea o piatră să ajungă în mare? Eu nici nu pot suferi pietrele, de altfel, cineva a tras cu praştia cu o piatră după mine. M-am refugiat într-un pod, în pod era o pisică, am fugit de ea pe o căpiţă de fân, acolo era un căruţaş beat care a vrut să mă prindă cu biciul… Am fugit mai departe într-o curte, acolo era un porc care a crezut că sunt un ştiulete de porumb şi a vrut să mă înfulece aşa că am plecat într-un corcoduş, dar acolo era o barză care mi-a tras cu ciocul peste cap, am fugit mai departe şi am ieşit la câmp deschis, dar acolo m-a văzut un uliu şi a venit razant ca să mă înhaţe, dar eu m-am ascuns într-o porumbişte, dar acolo era un arici care m-a atacat cu ţepii lui mortali, am fugit pe o casă şi acolo tocmai unseseră şindrila cu păcură şi mi s-au lipit picioarele, am zburat cu greu până la o apă să îmi spăl ghearele dar acolo m-a atacat un broscoi urât care a vrut să mă încalece…

Ei, asta e prea de tot, cum să o încalece un broscoi?

— Aşa cum se încalecă… Ce, tu nu ai văzut cum se încalecă un cal? Aşa se încalecă şi o porumbiţă de către un broscoi.

Da, am văzut cum se încalecă un cal, dar nu am văzut niciodată cum încalecă o broască un porumbel.

— Nici eu nu am văzut, ce e drept, dar asta nu înseamnă că nu e posibil. Chiar tu spuneai că laşi lucrurilor imposibile şansa de a fi posibile. Că de altfel, de ce m-ar fi atacat atunci când m-am dus să îmi spăl ghearele?!

Poate că a vrut să vorbească cu ea. Sau să se joace…!

Broaştele, oricât de bătrâne ar fi, au ceva de copil în comportament.

Probabil că de la ţopăit se trage această impresie…

— Uite, am aici, în palmă, o bucată de pâine. Pentru mine oricum e prea puţină, pentru tine poate fi de ajuns.

Gurii desfăcu palma şi îi întinse pâinea încălzită şi transpirată.

Dar hulubiţa mişcă din aripi şi bucata se rostogoli pe ciment. Gurii întinse palma pe deasupra ciotului de pâine şi acesta în rostogolire se transformă într-un şobolan mare, negru-cenuşiu, cu nişte mustăţi albe şi lungi şi cu nişte ochi roşii care se roteau fără oprire între pleoapele vineţii.

— Ah, ai făcut o pasă greşită şi ai transformat bucata de pâine în şobolan… Mie îmi e silă de şobolani, sunt urâţi şi vulgari. Nu-i sufăr. Plus că ei atacă hulubiţele. Te rog să faci o pasă potrivită şi să mă transformi din nou în batistă. Te rog. Te rog. Te rog.

Deşi nu ar fi vrut, pentru că îi făcea bine compania hulubiţei, Gurii trebui să facă ceea ce îi ceruse. Trecu mâna pe deasupra hulubiţei, cu degetele desfăcute, ca şi cum ar fi răsfirat aerul şi hulubiţa se preschimbă din nou în batista cenuşie a lui Gurii. O împături, o duse lângă obraz, de parcă ar fi vrut să mai simtă o dată pulsul trupului păsării, după care o împături şi o ascunse în buzunar.

— Adio, îi spuse cu voce tare.

— Dar de ce îi spui adio? Doar tu poţi să faci oricând o hulubiţă din batistă?

Da, pot, dar nu iese de două ori aceeaşi hulubiţă. Iese mereu alta. De asta, abia apuci să te obişnuieşti cu ea, că gata, nu mai e aceeaşi.

— Dar de ce nu o păstrezi pentru totdeauna, de ce trebuie să o transformi din nou în batistă? În felul acesta nu rişti să o schimbi de fiecare dată…

Da, m-am gândit la asta, dar intervine ceva neprevăzut…

De cum o aduc pe lume, cu o simplă pasă, hulubiţa începe să îmbătrânească. Şi ele îmbătrânesc uluitor de repede. Că dacă o las câteva zile, de exemplu, e în stare să şi moară din vina mea. Şi mai e ceva: dacă unui iluzionist îi moare o hulubiţă, nu mai poate face niciodată trucul acela. Aproape că nu-i mai iese niciun truc, pasele îi devin sterile, iluzioniştii mor apoi de tristeţe din acest motiv. Acesta e riscul real al meseriei noastre.

— Aha, înseamnă că şi eu trebuie să mă transform din nou în bucata de pâine din care m-ai făcut, din greşeală?

Bineînţeles!

— Şi când se va întâmpla asta?

Când vom stabili, de comun acord. Sau când publicul o cere, dacă e vorba de o sală de circ. Oricum, nimeni nu stă prea mult, din plăcere cu un şobolan în preajmă. Îmi pare rău, dar acesta e adevărul.

— Şi dacă vrei să mă mai faci încă o dată, cu altă pasă, nu mai apar pe lume tot eu?

Nu. Va apărea alt şobolan. Care îi va semăna. Dar nu va mai fi acelaşi.

— Chiar dacă e din aceeaşi bucată de pâine?

Chiar dacă… Dar ce-i pasă?

— Ştii, pe lume te legi de lucruri, te legi de anumite fiinţe şi apoi brusc să dispari, cred că aici e dificultatea. Că nu dispariţia în sine e problema, ci modalitatea. Că ce poate fi dramatic în a fi preschimbat printr-o simplă pasă? Cred că nici nu e dureros…?!

Aşa cred şi eu, că nu e dureros. Nicio fiinţă dintre acelea pe care le-am adus pe lume cu pase la circ, făcând iluzionism, nu a dat vreun semn că ar fi vorba de vreo durere.

— Dar șobolani ai mai adus pe lume până acum?

Șobolani? Cred că nu… Am adus iepuri, hulubiţe, fluturi, mierle… Şi o broască şi o şopârlă… Dar şobolani nu, nu am adus încă pe lume.

— Dar nu poate să fie altfel decât la celelalte vietăţi, nu-i aşa?

Sigur că nu poate să fie altfel.

— Aha!

— Cum te cheamă? îl întrebă cu voce tare pe şobolan, doar ca să-i schimbe gândurile şi să nu mai fie aşa dezamăgit că şobolanii nu prea au căutare pe lumea asta.

— Vasili, îi răspunse prompt şobolanul.

Aha, a fost rândul lui Gurii să rămână fără replică. Cine i-o fi dat numele acesta?

— Nu ştiu cine, dar în bârlogul unde eram noi, de acolo de unde m-ai răpit tu, cu pasa ta, toţi ne numeam Vasili.

Cred că e vreo legătură cu locul, nu-mi dau seama. Nu mi-am bătut capul cu aşa ceva. La voi nu e la fel?

Nu… Oamenii ţin foarte mult la nume. Numele e sfânt, de asta sunt foarte multe nume, fiecare şi-l poartă într-un anume fel, are grijă de el, şi-l sporeşte în autoritate. Oamenii sunt în stare să facă şi crime dacă te agăţi de numele lor.

Uite, aici în închisoare primul lucru pe care ni l-au luat a fost numele. Şi ne-au dat în loc nişte cifre. Eu am numărul 3769. Ceea ce nu ştiu ei e că şi cifrele au semnificaţia lor, poate chiar mai profundă uneori. Uite, acest 69 din coada cifrei este expresia infinitului, de exemplu. Dar te obişnuieşti şi cu cifrele, e ca o codificare a numelui. Eu am adunat şi am scăzut şi am împărţit şi am înmulţit aceste cifre între ele, până am epuizat toate semnificaţiile. Nu am timp acum, dar îţi pot vorbi o lună despre asta… Şi n-aş epuiza subiectul, evident.

Între timp Vasili începu să inspecteze celula. Se arunca de pe muchia patului ridicat, pe marginea tinetei pătate de rugină, se balansa pe labele din faţă după care se arunca în hău, adică până pe cimentul de pe jos. La un moment dat s-a oprit la o încheietură a zidului, la un colţ, unde se împreună metalul gratiilor cu betonul zidului.

Caută ceva anume? A descoperit ceva?

— Dar aici nu e nimic de mâncare?

Mâncarea se dă odată la trei zile. Trebuie să mai aştepte două zile. Şi ce mâncare, un terci de nimic…! Apă ni se dă o cană pe zi şi este amestecată cu o lingură de sare, ca să ni se întoarcă maţele pe dos şi să ne uscăm apoi de sete…

— Aha!

Vasili inspectă din nou colţurile şi muchiile zidurilor, se întoarse din nou la încheietura zidului unde mai fusese, în acelaşi colţ. Şi, ca şi cum ar fi fost în arena circului, dispăru într-o clipă. Gurii se repezi după el, se cocoşă până la acel colţ şi într-adevăr pe acolo se zărea o geană firavă de lumină.

Cât un vârf de ac. Dar fusese îndeajuns pentru Vasili.

Gurii rămase cu gura căscată. Nu i se mai întâmplase până acum ca să-i dispară vreuna dintre fiinţele pe care le inventase cu trucurile şi pasele lui. De asta nici nu prea ştia bine care ar putea să fie consecinţele asupra talentului său în domeniu. Mai mult, odată dispărut, Gurii nu mai avea nicio putere asupra lui Vasili. Dar habar nu avea Vasili la ce se expunea, primul deţinut flămând care ar fi pus mâna pe el l-ar fi mâncat fără nicio jenă. Şi fără obişnuita greaţă.

Gurii se concentră, uzând de alt truc, să-l aducă înapoi pe Vasili. I se umflară venele de pe frunte de efort. Dar nimic. I se păru, la un moment dat, că îi aude foşnetul dincolo de zid, dar nu putea garanta că e aşa. Putea fi unul dintre gardienii care păzeau straşnic zona şi care monitorizau orice mişcare nesemnalându-şi prezenţa.

De la concentrare i se înfierbântară tâmplele şi urechile.

Şi parcă i se umflaseră. Se uită după ţânţar, îl strigă şi abia acum înţelese agitaţia lui Vasili: îl hăpăise când făcuse inspecţia.

În minte, însă, îi reveni cântecelul ţânţarului:

La dreapta e-un perete, La stânga e-un perete, Sus e perete iară Pe unde ieşi afară…? Iup, iup…!

Iaca tu ai ieşit din închisoare în burta şobolanului. Vezi că există o ieşire de fiecare dată? Şi uite, nu m-am gândit niciodată că eu aş putea să mă transform în ceva mic, mic şi să ies printr-o fisură, printr-o găurică pe undeva…! Nu m-am gândit şi pace. Şi acum nu mai pot face

nimic, că Vasili plecând mi-a luat toată puterea. Sunt de nimic, nu alta.

Folosirea puterilor sale paranormale îl epuizase. Ar fi vrut să se aşeze pe cimentul ud, slinos, dar se abţinu. Ştia că este urmărit, că dacă ar fi fost găsit aşezat de către gardian, i s-ar fi dublat imediat timpul de şedere la izolare.

Chiar auzi mişcarea de pe hol, gardianul tuşi sec, tabagic.

Apoi acesta deschise vizeta şi lumina lanternei mătură încăperea ca reflectorul de pe o scenă de spectacol.

— Bă, bandit, să stai drepţi, că te ia mama lu' proces-verbal…

Ai auzit?

Gurii mormăi ceva, că auzise.

— Bă, bandit, te-ai cam îngrăşat de când stai aici, la opritoare…! Aşa-i că te-ai îngrăşat?

Gurii nu-i răspunse, lumina lanternei care îi căuta ochii îl deranja, îi scormonea în privire. Închise ochii. Ar fi preferat compania şobolanului, decât conversaţia cu gardianul.

— Bandit, dar ai avut musafiri în celulă? Bă şi şobolanii fug de voi, că sunteţi ciumaţi, nu alta.

Aha, deci şobolanul fusese văzut. Poate că scăpase.

— Da, bă, şobolanul e mai înţelept ca voi şi mai cooperant, îi răspunse gardianul, de parcă i-ar fi citit gândurile.

— Bandit, ţi-e foame? îl întrebă cinic gardianul.

Da, mi-e foame, ar fi vrut să răspundă, dar gura nu-l asculta.

— Uite, bă, aici, ţi-am lăsat cevaşilea…

Dar Gurii încă ţinea ochii închişi. Când îi deschise, cu precauţie, văzu că uşa celulei era întredeschisă? Cine o deschisese? Că nu auzise zgomotul de fiare care însoţeşte, de obicei, această operaţie. Câteva clipe, lungi, închise ochii.

Apoi îi deschise din nou: era adevărat, uşa era deschisă. Se mişcă după dâra de lumină cu paşi şovăielnici. Pe culoarul îngust şi slab luminat nu era nimeni. Dar unde era gardianul? Spre capătul culoarului, care se orienta undeva spre stânga, Gurii văzu o umbră care se strecură înaintea lui.

E Vasili! spuse bucuros Gurii, de parcă ar fi văzut o cunoştinţă

veche, pe care se şi aştepta să o reîntâlnească în aceste condiţii. Şi porni cu paşi şovăielnici în aceeaşi direcţie.

Ah, îl va întreba ce a făcut cu ţânţarul, că sigur îl înfulecase…

!

Acolo unde culoarul făcea un cot, spre stânga, era o măsuţă din metal, alături cu un scaun şubrezit de prea multă folosinţă. Pe masă era o bucată de cârnat şi un coltuc de pâine. Gurii atinse cu degetul pâinea şi aceasta nu dispăru, ca în trucurile sale. Nici cârnatul nu dispăru. Le înfulecă fără să clipească. Să se mai întrebe ale cui erau, cine le pusese acolo? Nu mai avea sens, oricum ceea ce i se întâmpla nu mai avea nicio logică. Continuă să avanseze pe culoarul pustiu. Oare asta era libertatea? Uitase cum arată, uitase şi să o mai viseze. Da, libertatea era coşul cu mâncare pe care îl găsi la următorul cot al culoarului. Da, chiar aşa, pe o masă aproape identică cu cea de pe care luase pâinea şi cârnatul, acum era un coş cu o bucată de brânză, o pâine mare, albă şi o bucată de salam care plesnea de grăsime.

Gurii nu se putu abţine şi înghiţi totul din coş. Atât mai puse deoparte, în buzunar, un colţ de pâine şi o firimitură de brânză, să-i dea lui Vasili, în caz că s-ar mai întâlni pe culoarele astea.

A zis bogdaproste, ar fi vrut să facă şi o cruce, de mulţumire, dar mâinile nu îl mai ascultau, se înţepeniseră pe lângă trup, îl dureau de la mişcările lacome cu care dusese mâncarea la gură.

Deşi mâncase, era slăbit, de asta s-a sprijinit cu umărul de zid. Sătul, ar fi rămas în poziţia aceasta o veşnicie.

Apoi prin faţă îi trecu Carmencita, părul ei lung părea un plâns care mătura culoarele în faţa sa. De asta Gurii porni într-acolo. Nu se mai întreba cum de e posibil să umble noaptea prin inima închisorii fără să-l oprească nimeni, nu-i mai păsa. Trupul şi voinţa păreau să-i fie anesteziate.

La un moment dat culoarul se termină, la capăt uşa grea de metal era deschisă. Vraişte. Aerul rece i se păru ca o apă în care plonjă. Începu să înoate, cu spor.

Deodată auzi din stânga: Stai!

Apoi auzi din dreapta: Stai!

Apoi auzi din spate: Stai!

Şi de sus auzi: Stai!

Erau strigăte care se întretăiau, care se respingeau unul pe altul, se anulau în aer. Pe care să-l asculte?

Aerul părea să-i intre prin gură şi să-i iasă prin urechi, aşa de limpede era.

Apoi îşi chemă familia din ungherele minţii şi ale inimii ca să le spună că el presimte că vor urma lucruri nu tocmai plăcute. De aceea era bine să fie pregătiţi. Carmencita îl simţi şi ea pe Gurii şi începu să plângă.

Ei vor trăi, chiar dacă el va scurta drumul spre o lume mai bună, luând-o de-a dreptul prin gard. Că spre gard îl împingeau acum, să se ducă, ca să poată să-l împuşte, că uite, a vrut să forţeze gardul, ca să fugă, să atace cu ura lui acumulată în interior o lume paşnică, vulnerabilă, care trăieşte dincolo de gard. Strigau ca şi cum ar fi ţinut calea unui mistreţ, pe care îl împingeau la strâmtură, ca să-l nimerească la sigur, să nu-l rateze, altfel îşi riscau propria lor viaţă.

Grigoruţă îl strigă: Tată!

Maria îl strigă: Tată!

Carmencita nu zise nimic, ea plângea şi umerii i se scuturau ca nişte aripi de fluture bătute de vânt.

Gurii se desprinse de sine şi pluti. Nu-i părea rău. În faţă era un tunel. La capătul acelui tunel era tot el, dar mult mai slab, mai becisnic, îmbrăcat în zdrenţe. Se repezi să-l îmbrăţişeze pe acel care era tot el, însă acela se feri, se uită cu oarece reproş la celălalt, dădu din umeri şi o luă într-o parte. Părea să fi pornit pe un drum lung. Nu avea de ales.

Oftă şi porni şi el, la început cu pas şovăielnic, apoi îndesi paşii, ca să-l poată urma pe cel căruia zdrenţele îi fluturau ca nişte steaguri.

31 Raport privind situaţia de la Penitenciarul Aiud, în urma evenimentelor din 18 noiembrie – 11 decembrie 1960 „În Penitenciarul Aiud, în perioada 18 noiembrie – 11 decembrie anul 1960, s-au înregistrat mai multe fapte care au avut darul de a destabiliza situaţia şi de a crea o stare de confuzie şi de neîncredere în rândul personalului şi a deţinuţilor.

În noaptile de 18, 19 şi 22 noiembrie au apărut nişte urme suspecte pe zăpada din curtea penitenciarului.

Datorită lipsei de implicare a comandantului Ilie Geangu care a dat dovadă de lipsă de fermitate, de slăbiciune şi chiar de tăinuire a unor relaţii cu deţinuţii, situaţia a creat suspiciuni la nivelul întregului personal, a conducerii superioare de la nivelul Securităţii Statului.

În urma investigaţiilor noastre numitul Geangu Ilie, comandant al penitenciarului în perioada 17 septembrie 1957 – 11 decembrie 1960, a dovedit serioase carenţe în acţiunea de reeducare a deţinuţilor din penitenciare şi colonii de muncă încălcând măsurile revoluţionare ale Partidului Muncitoresc Român şi ale guvernului Republicii Populare Române. Numitul Geangu Ilie a tăinut acţiuni duşmănoase şi nu a pus în practică măsurile de pedepsire împotriva elementelor descompuse, nu a desfăşurat o activitate de reeducare prin muncă productivă şi mijloace culturale.

Numitul Geangu Ilie este bănuit de acţiuni de trădare, sunt în curs acţiuni de depistare a unor reţele duşmănoase care au antrenat personal militar şi funcţionăresc din cadrul Penitenciarului; prin activitatea sa ostilă şi prin slaba implicare a întârziat acţiuni prin care trebuiau cunoscuţi şi demascaţi funcţionarii care făceau servicii legionarilor, trebuia cunoscută atmosfera şi activitatea din rândul legionarilor şi apoi, pe baza cunoaşterii realităţii, trebuia începută munca, trebuia desfăşurată activitatea informativă cultural-educativă şi productivă.

Metodele folosite trebuiau să corespundă specificului deţinuţilor C.R. (contrarevoluţionari) care aveau unitate, ierarhie, disciplină, fanatism, misticism, mituri pentru şefi, îndelungată activitate teroristă-criminală şi multă experienţă câştigată în detenţie. Între ei aveau oameni care au făcut spionaj, care au fost în funcţiuni poliţieneşti, deci pricepuţi în materie informativă, unii dintre ei capabili, cu discernământ şi putere combinativă. Deoarece şi-a dat seama că activitatea sa duşmănoasă va fi descoperită, numitul Geangu Ilie a simulat – după părerea noastră – o boală psihică, care să-l scoată de sub incidenţa urmăririi şi a răspunderii pentru înaltă trădare".

Semnătură, Mihai Gorea Hegheduş 32 Din Raport către Serviciul de Securitate, Alba Iulia, strada Maior Zgonea, nr. 15, 11 decembrie 1960 „În noaptea de 10 spre 11 decembrie 1960, în jurul orei 2 şi treizeci de minute, deţinutul Lovin Gurii, născut la… în anul… luna… ziua, profitând de neatenţia gardianului de schimb Irofte Vasile a încercat să evadeze prin escaladarea gardului de protecţie. Trupele de securitate aflate în misiune de pază au reuşit să dejoace planul deţinutului, fiind nevoite să execute foc pentru împiedicarea evadării acestuia. Au fost trase unsprezece cartuşe, în plan orizontal, două dintre acestea lovindu-l mortal pe deţinut.

Medicul Guşe Dumitru a constatat decesul acestuia prin procesul-verbal nr. 2512 din 11 decembrie 1960, orele 7, 30. Deoarece deţinutul Lovin Gurii nu are familie şi rude cunoscute în Republica Populară Română, nu au fost efectuate proceduri de anunţare a familiei. Gardianul Irofte Vasile, care se face vinovat de neglijenţă şi poate că şi de complicitate la evadare a fost reţinut şi deferit organelor de anchetă. Din primele rezultate ale anchetei reiese că Irofte Vasile născut la Coşereni, judeţul Neamţ în data de…

ziua… luna… provine dintr-o familie în care au mai existat elemente duşmănoase care au făcut obiectul mai multor anchete, fără să fie operate arestări însă (chiaburi cu atitudine duşmănoasă, ostilitate arătată acţiunilor de întovărăşire). Serviciul de Securitate al judeţului Neamţ va supraveghea îndeaproape comportamentul rudelor gardianului Irofte Vasile. În urma acestor evenimente situaţia este sub control, nu au existat alte consecinţe ale faptelor”.

Semnătură, Ion Nelu Finkler 33 Sosirea colonelului Şoavă cu mandat de a restaura ordinea şi disciplina la Aiud nu a surprins pe nimeni. Dimpotrivă, toată lumea se aştepta. Acesta a sosit pe data de 13 decembrie, la ora 7 şi un sfert. Hegheduş îl aştepta cu toate dosarele pregătite: de efectiv, administrativ, cu o mulţime de alte documente pentru semnat sau contrasemnat.

După ce a adunat tot personalul în sala de şedinţe, civili şi militari, colonelul Şoavă şi-a început discursul:

— De azi între zidurile închisorii niciun civil, niciun militar,

niciun deţinut nu mai pronunţă cuvântul libertate.

De azi la Aiud, în lumina ultimelor evenimente, fiecare om, deţinut sau gardian, militar sau civil, este pasibil de a fi judecat pentru trădare şi uneltire împotriva ordinii şi siguranţei statului în cazul în care mai apar evenimente care să contravină ordinelor şi regulamentului, legilor ţării…!

Să vă intre bine-n cap…! Deee-fii-niitiv!

La ora 11 şi 30 a sosit în penitenciar tovarăşul Popoiu, trimis de la Centru să întărească activitatea ideologică.

În aceeaşi zi au fost mutaţi disciplinar la alte penitenciare, la Sighetu Marmaţiei, Piteşti şi Cluj, cu ordinul de a fi supravegheaţi în continuare, douăzeci şi şapte de gardieni, între care Mustea, Barabancea, Bivolaru, Creţu şi Maier.

Maier a ieşit la raport şi a cerut explicaţii, avea familie, avea probleme, o mamă bătrână, nu putea părăsi localitatea.

Cine întreabă, conspiră, i-a răspuns colonelul Şoavă. În frooont, maaarş…!

Spre seară au sosit gardieni noi, de la Piteşti, de la Rahova şi de la Poarta Albă. Din două camioane cu coviltir negru-kaki au coborât şaizeci şi trei de gardieni. Erau sprinteni şi dornici de treabă.

Adrian A lui Gheorghe 148 34 Aiud, 17 decembrie 1960. Dimineaţa, la ora cinci fără cinci, pe când se pregătea schimbarea gărzilor, un gardian, Moise Condescu, unul dintre cei nou veniţi în penitenciar, a observat pe zăpada proaspătă, căzută peste noapte, urme de bocanci care veneau dinspre gardul de sârmă ghimpată şi care duceau spre pavilioanele deţinuţilor. Urme pe zăpadă se mai găseau, evident, dar ciudăţenia mare era că aceste urme veneau dinspre gard fără să existe şi varianta deplasării persoanei dinspre pavilioane spre gard. A analizat, a privit jur-împrejur, s-a scărpinat în cap încurcat, dar nu a găsit vreo explicaţie. Urmele arătau de parcă cineva ar fi trecut peste gard din afară spre înăuntru şi apoi ar fi intrat în pavilionul înţesat cu deţinuţi. Urmele erau clare şi erau pe o porţiune aproape neatinsă de alte urme. S-a prezentat la şeful de tură, locotenentul Bârsan. Acesta a analizat situaţia şi la ora şapte şi cinci,

când a intrat în unitate colonelul Şoavă s-a grăbit să-l întâmpine şi să raporteze. Colonelul şi-a dus un deget îndoit la gură, a muşcat adânc ca şi cum ar fi vrut să aibă un contact dur cu realitatea, după care a spus rar şi apăsat:

— Ei, până aici le-a fost! Şi Dumnezeu dacă e, trebuie să dea socoteală…!

Au apărut:

Adrian A lui Gheorghe, Urma Liliana Corobea, Kinderland Lavinia Bălulescu, La mine-n cap Doru Pop, O telenovelă socialistă Nicolae Stan, Ceaţă pe Tamisa Viorica Răduţă, în două lumi Florina Ilis, Vieţile paralele Dan Stanca, Craii şi morţii Cătălin Mihuleac, Aventurile unui gentleman bolşevic Radu Aldulescu, Cronicile genocidului Octavian Soviany, Arhivele de la Monte Negro Andrei Pogorilowski, Cartuşe Dan Coman, Parohia Mioara Apolzan, O vară cu Maia Ciprian Măceşaru, Superhero Claudiu M. Florian, Vârstele jocului. Strada Cetăţii Radu Ţuculescu, Femeile insomniacului Eugen Uricaru, Plan de rezervă Radu Aldulescu, îngerul încălecat Matei Vişniec, Dezordinea preventivă Mihail Vakulovski, Tovarăşi de cameră. Student la Chişinău Felix Nicolau, Pe mâna femeilor Magda Cârneci, Fem Diana Adamek, Dulcea poveste a tristului elefant Octavian Soviany, Viaţa lui Kostas Venetis Matei Vişniec, Domnul K. eliberat Radu Aldulescu, Ana Maria şi Îngerii Stelian Ţurlea, Trei femei Florin Toma, Oraşul jumătăţilor de înger Marin Mălaicu-Hondrari, Apropierea Maria Manolescu, la picăturile de sânge pe linoleumul din lift Cătălin Mihuleac, Zece povestiri multilateral dezvoltate Ştefania Mihalache, Poemele secretarei Constantin Mateescu, Ramona-Vals. Povestiri din Epoca de Fier Ioan Mihai Cochinescu, Ambasadorul Dan Stanca, Mutilare Daniel Bănulescu, Fugi din viaţa ta, revoltătoare şi slută, în cartea mea Cristian Teodorescu, Medgidia, oraşul de apoi Şerban Tomşa, Gheţarul Matei Vişniec, Sindromul de panică în Oraşul Luminilor Radu Ţuculescu, Stalin, cu sapa-nainte!

Dumitru Radu Popescu, întoarcerea tatălui risipitor Radu Aldulescu, Prorocii Ierusalimului Marin Mălaicu-Hondrari, Cartea tuturor intenţiilor Daniel Bănulescu, Cel mai bun roman al tuturor

timpurilor Eugen Uricaru, Cât ar cântări un înger Florina Ilis, Chemarea lui Matei Dan Stanca, Cei calzi şi cei reci Sebastián A. Corn, Vindecătorul Radu Aldulescu, Sonata pentru acordeon Horia Ursu, Asediul Vienei Radu Aldulescu, Istoria eroilor unui ţinut de verdeaţă şi răcoare Radu Aldulescu, Mirii nemuririi Florina Ilis, Cruciada copiilor Florin Toma, Moştenirea Familiei Bildungsroman Radu Ţuculescu, Povestirile mameibătrâne Radu Aldulescu, Amantul Colivăresei Matei Vişniec, Cafeneaua Pas Parol Florina Ilis, Coborârea de pe cruce Eugen Uricaru, Supunerea Florina Ilis, Cinci nori coloraţi pe cerul de răsărit Cristian Teodorescu, „Tainele inimei".

www.polirom.ro Lector: Mădălina Ghiu Coperta: Radu Răileanu Tehnoredactor: Constantin Mihăescu Bun de tipar: iunie 2013. Apărut: 2013 Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 – P.O. BOX 266 700506, Iaşi, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;

(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: officepolirom.ro Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, al. B_3A, sc. 1, el. 1, sector 4, 040031, O.P. 53 – C.P. 15 – 728 Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office. bucureştipolirom.ro Tiparul executat la Tipografia Lidana, Suceava Tel. 0230/517.518, 206147; Fax: 0230/206.268 Contravaloarea timbrului literar se depune în contul Uniunii Scriitorilor din România Nr. R044RNCB5101000001710001 BCR UNIREA